LIBER IEREMIAE,

SIVE, DE ACTIONE,

AD SACRI APPARATVS INSTRVCTIONEM, BENEDICTO ARIA MONTANO HISPALENSI AVCTORE EDITVS.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

NOVI *argumenti librum tibi studiose Lector edimus, non modò ad sacrarum scripturarum interpretationem, sed ad omnium ferè aliorum auctorum expositionem vtilissimum; & multorum in sacra scriptura difficillimorum locorum Indicem expeditissimum.*

ANTVERPIÆ
Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.
Anno M. D. LXXI.

BENEDICTI ARIAE MONTANI HISPALENSIS IN LIB. DE ACTIONE, PRÆFATIO.

MAGNAM olim antiquis scriptoribus, res omnes, quæcunque ad doctrinam amplificandam pertinere possent, quàm explicatissimas cum posteritate cōmunicandi curam fuisse, multis & variis ad nostra vsque tempora perdurantibus monumentis exemplisque agnoscimus & probamus. Nullum enim ferè vel earum, quæ secundùm naturam constant, rerum, vel humanarum etiam actionum & cogitationum genus est, quod ab antiquis auctoribus vel studiosè & copiosè tractatum, vel, quantum ad res ipsas cognoscendas aliorumque auctorum de illis explicandas rationes satis esse videretur, apertè indicatum non sit. Ex hoc enim studio & consilio, non solùm artium omnium præcepta & instituta profecta sunt, sed rerum ac verborum obseruationes, & explicationes opportunissimæ plurimis & variis voluminibus, aut ex professo ad eam rationem conscriptis, aut ex aliorum argumentorū tractatione deductis emanarunt, cum summa legentium vtilitate, & ipsorum scriptorum laude iustissima. Neque verò ab antiquis tātùm, sed à nostræ etiā ætatis eruditis, & de literarū studiis benemereri cupientibus viris, vehementer magnoq. cum fructu in huiusmodi etiam eruditionis rationibus consolidandis elaboratū est; aliis quidem antiquas disciplinarum artes explicatiores aut etiam auctiores reddentibus; aliis verò magnam ex omni veterū & iuniorum auctorum lectione supellectilis, & apparatus copiā ad multorum librorum difficilia loca explicanda ad antiquitatem ipsam iam ferè collapsam, & resarciendam & instaurandam suppeditantibus. quibus de rebus omnibus multa tum antiquorum, tum nostri sæculi doctorū circunferuntur scripta, quæ rerum & verborum cognitione dulcissima, pretium operæ legentium abundè gratum soluunt. Fuere namque multi, qui eum, quē Ori nomine dignētur, auctorē imitati, de symbolis & Hieroglyphicis luculenter scripserunt. quidā etiam de nominibus propriis hominum, deorū, quamuis vanorū, heroum, prouinciarum, montium, vrbium, fluuiorum, fontium & cæterarum huiusmodi rerum; deque horum omnium naturis & propriis singulorum ingeniis disseruerunt. Rursus multi de terræ situ, terrarumque omnium partibus & naturis: alij de gentium & personarum moribus & ritibus; alij de ædificiis; alij de vestibus, vasis, nauibus; alij de ludis & certaminibus; denique multi multa de variis rerum generibus memoriæ prodidere; quæ vel vsu sui, vel ab aliis auctoribus conscripta intelligendi causa, scitu dignissima erant. Nullius autem horum scriptorum in omni genere labor extat, qui non probetur perquàm meritissimè, vtpote ad iuuanda & promouenda discere cupientium studia institutus, & susceptus. Atque id cùm in omnibus aliorum auctorum classibus, in omnium artium & linguarum, in omnium denique librorum scriptis explicandis, optimo iure commendatur; tum maximè in sacrorum Bibliorum rationibus omnibus exponendis, nunquam non commodum, opportunum, officiosum, laudabileque habetur: vtpote quibus infinitus diuinarum & humanarum thesaurus rerum, hominum generi vtilissimus, & cognitione vsuque dignissimus contineatur, cum summa verborum omnium proprietate, elegantia, grauitate, exquisitissimaque singulorum opportunitate, ita, vt ne vnius Iothæ, immò nullius etiam apicis vel defectus vel redundantia notari à sapientibus possit; nihilque vel specie adeò minimum sit, vt vel negligendum, vel non attentè considerandum, & quàm fieri possit certissimè, & clarissimè cognoscendum esse censeatur. Quidquid enim in diuinis eloquiis verborum est, diuino consilio cogitatum, iudicio delectum, spiritu Dei pronuntiatum; denique totum solidum, totum plenum, totum vtile, totum suaue, totum maximæ & certissimæ sententiæ solidissimis fundamentis firmatum esse, ipsa diuinæ naturæ consideratio apertè docet. Atque ij, qui in illius sapientiæ sacraria admissi aliquando sunt, manifestè probauere: *Psal. 118.* sicut scriptum est, Principium verborum tuorum veritas. &, Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Et quàm dulcia faucibus meis, eloquia tua super mel ori meo. Quam quidem ob rem nihil à bonis & piis viris ad sacrorum scriptorum rationem explicandam, nihil, inquam, quocunque argumento, siue id in Grammatica tantùm, ac simplici verborum, & linguarum cognitione, siue in rerum etiam ipsarum notitia versetur; vnquam scriptum esse arbitror, quod non vel ex studio ipso & animo scribētium, vel ex vsu etiam & commoditate magna cum gratulatione suscipiendum sit. Nihil prætereà tam accuratum, aut tam plenum, & integrum exstitisse arbitramur, quod ipsorum librorum, quorum causa scriptum est, magnitudinem, dignitatem, amplitudinem, auctoritatemq. æquare valeat. atque ita nunquā in sacrarum scripturarū explicanda atq. expendenda sententia satis ab vllo mortalium fuisse factum. Verùm enimuerò inter varia argumenta, quæ cùm ad prophanorum, tum verò præcipuè ad sacrorum librorum rationes explicandas feliciter à multis tractata sunt, vnum illud cum primis ad eam rem opportunum ab omnibus viris doctis prætermissum fuisse miramur; quod partem illam inter homines significantissimam & efficacissimam continet, quam antiqui auctores actionem dixerunt; in qua habitus, gestus, situs & affectiones etiam corporum animorumq.

sunt. Et quidem actionem ipsam maximi esse ad hominum animos pulsandos, percellendos & immutandos momenti, Rhetores antiqui omnes docuerunt; & plurimum in ea commẽdanda oratoriæ artis parte studij & eloquentiæ posuerunt; atque in regulis ac præceptis, ad eam moderandam, recteque ineundam rem tradendis, sedulam, & magno cum iudicio adhibitam nauauerunt operam. Verùm in ipsis actionis generibus & formis indicandis, nullius, quod ad nostram notitiam hactenus peruenerit, opus extat; cuius ad exponendos sacros, vel prophanos libros vsus aliquis sit. Id quod iis qui omnia, quæ conferant ad diuinorum scriptorum explicationem, quærunt, deesse incommodè potest. Etenim non sine magno multorum locorum cognitu dignissimorum apud omnes auctores detrimento, hoc argumenti, & tractationis genus desiderari posit, quando multa apud antiquos loca sunt, quorum exacta sententia & significatio, nisi perspecta actionis ratione, haberi non potest: atque eiusmodi loca non satis apertè cognita, non nostris modò hominibus, sed antiquis etiam, immò & doctis, aut aliâs rerum, de quibus ageretur, non omnino insciis, magnam iniecerit difficultatem, duraturam etiam ad posteros vsque, nisi à scriptoribus ipsis interpretatio fuisset etiam apposita; cui rei docendæ vnum & alterum exemplum adferre modò satis fuerit. Quid Christus

Iohan. 12. Iesus significaret illa, apud Iudæos, oratione; Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum: difficillimum, & multis olim, & nunc ferè omnibus cognitu, atque in varias fortasse expositorum commentationes, vt multa alia, detortum fuisset; nisi sacer ipse Euangelista præsenti expositione subiunxisset: Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus. Illud etiam ab eodem Domino & magistro Christo Iesu pronuntiatum, interpretem etiam ad nostram cognitionem postulabat, eamque

Iohan. 21. personam ipse quoque Euangelista egit: Amen, amen dico tibi, cùm esses iunior, cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cùm autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet te quò non vis; hoc autem dixit, inquit Iohannes, significans qua morte esset clarificaturus Deum.

Atque hæc, aut horum saltem alterum cognosci illa ætate etiam citra interpretis operam à multis potuit; facilè enim auditorum turba, quid Christus indicare vellet, intellexisse videtur; quippe Iohannes ipse narrat, turbam respondisse: Nos audiuimus ex Lege, quòd Christus manet in æternum, & quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Et tamen eiusmodi exempla illa esse iudicauit Euangelista, quibus interpretatione opus esset, aliâs posteritati minùs apertè explicanda. Sed præter illa plusquam tria millia in sacris libris obseruari possunt: quæ cùm nullam expositionem adiunctam habeant, aut magno cum sententiæ dispendio ignorantur, aut saltem magnam elegantiæ partem secum latentem abscondunt. Neque verò in nostris tantùm, vt diximus, libris hoc accidit, sed in exterorum auctorum lectionibus etiam plurima sunt, quæ sensus habent in primis elegantes, si rectè percipiantur, plurimumque subducunt de lectionis fructu & iucunditate, si ignorentur: cuiusmodi vel illud vnum, apud Horat. indicare libet, idque lectoribus exponẽdum siue diuinandũ potiùs relinquere.

Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Sunt autem huiusmodi à nobis obseruata apud exteros auctores innumera ferè exempla, de quibus aliquãdo, si Deus tantũ otij & cõmoditatis concedat, nostra studiosis non ingrata (vt arbitramur) extabit diligentia. Sed antè sacrorum librorum lectioni & explicationi inseruire cupimus, quorũ cum primis studio nos dedicauimus. Atque huius rationis totius, quam actionem vocamus, cùm notitiam, tum vsum non leuem esse, aut inefficacem ipsa primùm natura docet, quæ huiusmodi ferè omnium habituum & gestuum artifex est. adeò vt quæ linguis & sermonibus aliâs inter se plurimum differant nationes, tamen gestibus, & habitibus adeò conueniant, vt ipsis tanquam opportunissimis & certissimis interpretibus ad motus animi mutuò indicandos vtantur. Nam etiam inter hostes animis, moribusque dissidentes, studio & lingua dissimiles habitus communes sunt, quorum etiam citra sermonem vsus est vtrique parti notissimus; inde est, quòd apud Historiographos habitus pacificatoris, & vltoris habitus, & minantis gestus, atque supplicum habituum frequens mentio est.

His etiam rebus illud non exiguæ commoditatis accedit, quòd habituum & gestuum significatio, ad maius loci spacium, & maiorem attendentium coronam, ad quam vox vlla vel contentissima pertinet, atque adeò non solùm attendentibus & auscultantibus, sed maximo etiam strepitu tumultuantibus turbis sese insinuat, ad quas vllius orationis integrum sensum peruenire, impossibile sit. Quam ob rem Pilatus nullo alio modo, suum, de Iesu Christi innocentia, iudicium & testimonium declarare ac protestari meliùs, apertiùs & communiùs potuit, quàm vt postulata aqua, manus coram spectante populo & insano, proclamanteque vulgo, lauaret; ille enim gestus omnibus pariter conspicuus maius & apertius indicium, quàm vox ipsa oratioque fuit: præterea etiam & diutiùs mentibus inherere debuit. Verborum enim omnium, quæ audita sunt, parùm fidelis custos memoria: rerum verò oculis conspectarum imaginis tenacissima est, & à pueritia ad vltimam vsque senectam certissima conseruatrix. Adeò verò magna, certa, efficax & communis huius generis actionũ significatio est, vt ex his tantùm olim genus quoddam scenicum constiterit, quod mimicum dicebatur, paucis aut nullis sermonibus adiunctis, tantum gestu, habitu & motu referens, quantùm comicus verborum copia & apparatu explicare sua in arte posset. Legimus enim apud eos auctores, qui harum rerum testes esse potuerunt, fuisse artificem mimicum, qui profiteretur, se tantùm in theatro aut senatu sola actione significaturum & expressurum, quantum disertissimus Orator eloqui dicendo posset. Quin ex Oratoribus ipsis

bus ipsis

bus ipsis quorum summũ studium in eloquentiæ partibus cognoscendis, expendendis, & exercitatione ipsa periculoq. facto probandis fuit; quidam primas, secundas, & tertias in eloquendo actioni tribuerunt: cæteri verò, si non tantum concesserunt, eam tamen vnam in dicendo dominari confessi sunt.

Atque adeò duarum artium, post literarum studia, nobilissimarũ, picturæ & sculpturæ, non elegantiam modò, sed & significationem omnem ex hac vna actionis cognitione, peti, qui nõ agnoscit, is omnino rudes oculos habet; neq. magis eiusmodi artificiorũ vsu affici aut moueri, aut doceri potest, quàm brutum. Nam neque pictor nec sculptor habetur peritus, qui vel signum simplex, nulloq. habitu notabile fingit, vel naturæ habitum & gestum, adeò expresse non imitatur, vt nullis verbis ad indicandum sit opus. Quanquam aũt hanc omnem gestuũ, & actionis totius rationem, antiquis non modò notam & exploratam, sed etiam in artem, & præcepta redactam fuisse putamus; tamen nullũ vnquam ea de re librum, ab aliquo perito auctore editum fuisse, legere meminimus; quare existimamus artem illam, vt palæstritem, saltatoriam, cæterasq. gymnicas imitatione & exercitatione magis, quàm vllis descriptis documentis traditam fuisse: legimus enim Demosthenem celeberrimum Græcorum omnium Oratorem actionis perdiscendæ causa operam Satyro hypocritæ, hoc est mimo vel histrioni dedisse. Tamen opus de ea re ab aliquo descriptum nusquam legimus. Magnam itaque esse intelligimus optimis auctoribus omnibus cognitam, obseruatam & opportunè vsurpatam illam partem, quam vno verbo actionem dicimus, eandémque quasi corporis sermonem vniuerso ferè hominum generi communem, & natura ipsa docente, cum magna vtilitate & efficientia vsurpatum.

Quanquam verò in omnibus libris, quicunque hactenus vel soluta oratione, vel carmine bonorum auctorum opera prodiere, illa, quam actionem vocamus, ratio multis in locis sparsa obseruatur, atque diligentem sui cognitorem requirit; nullis tamen in scriptis aut maior, & frequentior, aut certior, & significantior, aut etiã opportunior, & in omnem partem aptior huiusmodi exemplorum copia est; quàm in sacris Bibliorum voluminibus, in quibus nulla totius veræ sapientiæ, hoc est, diuinarum & humanarũ rerum cognitionis, quæ contingere hominibus potest, desideratur pars. Namque in illis libris, vt nullum prorsus verbum mysterio & significatione ad propositum argumentum aptissima caret, & vt nulla omnino oratio aut vana aut ficta, aut simulata est, sed omnia in vniuersum locis, temporibus, rationibusque suis disposita, & cohærentia constant; ita etiam nulla non indicantur actionum genera, quæcunque dicentis affectus (quorum maxima & frequentissima in illis libris explicatio est,) consequi solent. Neque id in hominum rationibus describendis tantùm, sed in aliarum etiam animantium, atque adeò in cæteris naturæ generibus, quæ sensu, cognitioneque carent, adnotatum obseruatur. Quorum quidem generum, quanquam pars aliqua adeò aperta claraque sit, vt indice atque interprete non indigeat: plurima tamen exempla sunt, quæ citra diligentem obseruationem intelligi rectè non possint; si tamen eam diligentiam sacrorum librorum lectioni deberi arbitramur, quam diuinum auctoris ipsius postulat nomen.

Verùm enim verò, inter tam multa piorum & eruditorum virorum, ad sacrorum voluminum explicationem vtiliter tractata argumenta, illud vnum à nobis hactenus desideratum omnino est, quod hanc eloquutionis rationem spectat. Neminem enim doctum virum, aut ex antiquis accepimus, aut ex nostro sæculo cognouimus, quidquam de hac omni re in lucem edidisse, quam tamen tractatione & explicatione dignissimam esse, nullus, vt arbitror, qui rectè attentèque considerauerit, inficias ibit. Fuere multi, qui de linguarum antiquarum, in quibus sacri libri conscripti primùm sunt, Grammatica ratione, multa & diligenter obseruata scriberent. fuere, qui Dictionaria & verborum significationes, studiosè & magno cum iudicio exponerent, qui de phrasibus, idiotismis, tropis, figuris, qui de temporum ratione & annorum serie accuratè agerent. Non rari etiam qui symbola allegoriarumque materiam colligerent. Qui verò habituum, gestuum, affectionum, situumque figuras, modos, & significationes docerent, certisque libris exponerent, non sunt hactenus cõperti. Atque ea quidem res, & sacrorum studiorum promouendorum cupiditas, qua mirum in modum tenemur, in causa fuit, vt dum commentationibus in sacros libros conscribendis (quod nostrum præcipuè studium est) materiam & farraginem omnem, ex assidua & diligenti lectione comparatam, & comportatam in aduersariorum nostrorum penu reponeremus, quorundam etiam argumentorum rationem habendam duxerimus, quæ vel ab aliis ante nos tradita, cumulari à nobis, aut expediri faciliori modo possent: vel quæ cæteris prætermissa essent, à nobis inchoata, & pro ingenij & virium facultate ac temporis angustiis informata, & in medium prolata, aliis post nos pertractanda relinquerentur; vt ita in vineam Domini Dei nostri omnes in commune, non quæ nostra, sed quæ proximorum, quæ Ecclesiæ matris omnium, quæ charitatis, quæ vtilitatis publicæ, denique quæ Dei voluntatis sunt, quærentes, vnusquisque pro crediti sibi, aut diuinitus concessi talenti ratione, operas conferamus.

Igitur post expeditam Arcani sermonis interpretationem, quam IOSEPH inscripsimus, hunc sacri apparatus thesaurum, ea etiam parte augeri voluimus; quã ad actionum præcipua & cõmunia genera explicanda conferre posse intelleximus: cui HIEREMIAE nomen propterea indidimus, quòd sacer ille Vates, si quisquam alius maximè, huiusmodi habituum & gestuum figuris spectabilis est, ob variam & multiplicem affectuum naturam, quibus ex varia, quam iniit, conditione, & legationis suæ persona multiplici permotus est. Neque verò nos omnia in vniuersum exempla, hoc in libro recensuimus, sed summa tãtùm genera, naturæ ordinem secuti, in habituum, gestuum, & situum ratione perstrinximus,

 additis

additis in vnoquoque genere ternis aut quaternis variorum locorum exemplis, quæ & sui explicandi lectoribus copiam facere possint, & iis, qui idem argumentum persequi voluerint, viam munire, vt existimamus non importunam. Dum verò de humani corporis & membrorum habitu, gestu, situ & affectu nobis disserendum proponeremus, cæterarum etiam rerum variam affectionem, quòd & ipsa significationis expers non sit, obiter indicandam duximus. Neque tamen eo modo aut actum agere, aut huius libri rationes cum alterius, qui de Arcano sermone appellatur, confundere videbamur, aliud enim est agrum naturæ suæ definitione aut loci significatione, aut adiuncti cuiuspiam adnotatione considerare, aliud eundem lugentem, vel arentem, vel ridentem obseruare. Illud enim naturæ ipsius ingenium; hoc habitum vel affectionem spectat. Quod vt inter se distinctum est, ita etiam iudicio facilè internosci potest. Quod superest, pium lectorem oratum volumus, vt nostrorum laborum rationem, non tam ex re ipsa, quàm ex propenso erga sacras literas, earumque cultores probos animi nostri studio definiat. Antuerpiæ Idibus Martiis. Anno CIↃ. IↃ. LXXI.

DE RATIONE HABITVS ET GESTVS,

EORVMQVE COGNITIONE ET VSV BREVIS QVÆDAM PRÆCEPTIO.

Ex habitibus & gestibus quidam simplices sunt, vt iacere & stare: quidam compositi, vt sedere, equo vehi, atque vt simplicium simplex, ita compositorum composita etiam, & variis rationibus constans est significatio: id quod in exemplis obseruatum ad eiusmodi rationes aliàs cognoscendas vsui erit. Rursus ex vtroque superiori indicato genere, alij naturæ vi cogente ex affectionibus proficiscuntur; atque hi cõmunes omnibus nationibus cùm sint, perpetuam quoque ac certam apud omnes significationem habent, vt sedere aut iacere miserorum & mœrentium, sublimes oculi superborum, demissi modestorum aut pudibundorum. Alij verò ex voluntate, studio & cognitatione atq; imitatione oriuntur, atque hi non omnibus communes, neque vbique idem sunt, vt stare orantium & spectatorum.

Sunt & habitus ex consuetudine initi & frequentati, vt vnguentorum & cineris vsus; ille ex hilaritate & iucunditate, hic ex mæstitudine cœptus. Ex iis etiam, qui consuetudine constant, quidam solennes sunt, vt capitis velatio damnatorum. Est rursus aliud habituum genus, cuius formæ, non vno apud omnes eodemque modo spectantur, sed pro vario singularum personarum animo & studio aliter atq. aliter fiunt, quorum singulares seorsum significationes reddere, difficillimum est; si formæ ipsæ tantùm respiciantur, quæ exemplo simili plerunque carent, vt caput inter genua ab Helia coniectum; Helisæi in puerum vita functum procubitus. Si verò genus ipsum consideretur, facilè in formarum significationes penetrabitur. Sumuntur etiam habitus ex muneris atque officij ratione, vt sedere docentium, & stare discentium, præcedere ductorum, sequi militum & discipulorum. Sunt præterea habitus quidam in signum, testimonium, & diuturnum rei gestæ monumentum, vt lotio manuum à Pilato, coram populo inita: & excußio pulueris pedum, ab Apostolis aliquando facta. Atque ad hanc rationem multi Prophetarum habitus referuntur. Porrò quidam gestus & habitus virtutum aut vitiorum sunt indices, vt irrisorum, labra mordere, pede terere, amicorum arridere, gratulari. Nonnulli etiam aliquando virtutem indicant, nonnunquam verò vitium arguunt, cùm tamen ijdem sint habitus. quoniam vitium virtutes non rarò imitatur, vt extentum collum libertatis nonnunquam, interdum verò insolentiæ signum est. Atque ad hoc genus pertinent notæ omnes. quorum frequens in Sapientialibus vocatis libris vsus est. Accidit autem aliquando, vt habitus non propriam formæ suæ significationem ex vsu habeat, sed eam, quæ propriè contraria est, idque ex abusu, vt purpura Christo à militibus, non ad confessionem regni, sed ad irrisionem & sarcasmon inducta est.

DE PORTENTOSIS ACTIONIBVS.

PORRO *genus illud apud Prophetas, insigni quadam nota obseruatum, propriam certamque exigit, ad co-*
gnoscendam animi attentionem, quod rara aliqua & illustri actione spectatur, ac singularem aliquam & diuturna
Exod. 9. 9. *mentione recolendam, maiorique animi motu excipiendam significationem habet. Huius autem formæ multæ ac va-*
riæ sunt variis exemplis indicatæ: vt quòd Moyses puluerem pugillo comprehensum, in aëra iactauerit, aduer-
Iosue. 8. Iosue 10. *sus omnem terram Ægypti. Iosuas hastam contra Hai, expugnationis significandæ causa, tetenderit: eodemque*
Isai. 7. 3. *iubente, principes Israelitæ pedes captorum regum ceruicibus imposuerint. Isaias liberos certos ex diuino decreto*
2. Cor. 3. *genuerit, nominibusque appellauerit portentosis. Moyses velatus prodierit, cordis Iudæorum cæcitatem, & vete-*
Matth. 18. *ris Testamenti obscuritatem indicans: Ezechiel vasa captiui iussu Dei parauerit, in signum Israeliticæ transmigra-*
Apocal. 18. *tionis. Iesus Christus puero ostenso, simplicitatem præceperit: Angelus fortis molarem lapidem in mare proijciens,*
dixerit, Simili impetu proijcietur Babylon. Et huiusmodi plurima, quorum rationem satis vt arbitramur idoneam,
ex nostris in Hoseam Prophetam commentariis petere, propriam autem singulorum expositionem, aut ex horum
librorum, de Arcano sermone & Actione, diligenti lectione obseruare, aut à nobis certo opere, ad eam rem compo-
2. Paral. 18. *sito, si Deus vota probet, expectare licebit. Hoc autem genus omne portentosarum actionum appellamus; quod*
Gell. lib. 2. cap. 5. *ad res certas, diuini consilij decreto portendendas, est institutum. Quæ ratio non modò à veris Prophetis fre-*
Achilles Bochius libro symbol. 117. *quentata, sed à pseudoprophetis etiam est vsurpata; nec rarò apud gentium auctores obseruatur. Sedechiam enim*
mendacem Vatem veri portenti ementita imitatione cornua sibi aptasse legimus. Aristotelem præterea iam fermè mo-
Diodor. Siculus, Iusti. Curtius. *rientem vinum Lesbium Rhodio prætulisse, vt Theophrastum Menedemo anteponeret. Alexandrum è naui Asiam*
iaculo petiisse. Eundem Hephæstioni amico os annulo obsignasse, ad taciturnitatis commendatæ significationem.

DE HABITV ET GESTV.

HABITVS & gestus vel animantium, vel anima carentium rerum sunt: vt Cæli & Terræ habitus siue habitudo; quam faciem rectè dicere possumus. Agrorum & aquarum facies, quoque obseruamus & notamus. Sed inter cunctas animantes nullum genus est, quod pluribus & significantioribus habitibus afficiatur, quàm homo, cuius rationes hoc in opere explicabimus. Spectantur autem habitus vel in toto corpore, vel in corporis partibus, singulisque membris, vt in capite, manibus, cruribus & pedibus. Porrò ex habitibus, alij ad affectum eius, qui ita habet: alij verò ad effectum, & ad efficacitatem referuntur, ita vt quosdam passiuos, actiuos quosdam dicere possimus. Atque huiusmodi obseruata distinctio vtilis valdè erit, ad sententiarum & locorum explicationem vestigandam.

Naturæ autem ordinem sequuti, de singularum humani corporis partium primùm, deinde verò de totius corporis habitu atque situ disseremus.

DE CAPITIS HABITV ET GESTV.

Damnatio. Esth. 7.

CAPITE operto esse aliquem, damnationis ad supplicium, & explosi hominis, atque à ciuitatis & vitæ communione abalienati signũ fuisse, apud quosdam populos intelligimus. vt ex historia Hester, Amani faciem prolata à rege sentẽtia cõtinuò fuisse velatam obseruamus. Solent etiã homines ipsi summa mœstitia, simul etiam maximo pudore affecti sibi caput velare, cæterorum occursum & colloquium, consolationemque declinantes; quod idem Aman Syrus fecisse dicitur, S. S. E. Reuersusque est Mardochæus ad ianuam palatij, & Aman festinauit ire in domum suam, lugens operto capite. Et confusi sunt, & afflicti, & cooperuerunt capita sua.

Pudor. Mœstitia. Esth. 6. 11. Iere. 14. 31

Luctus. Mœstitia. Humiliatio. Ieiunium. Cinis. Puluis. Isai. 58. 5.

Capitis demissio mœstitiam, luctum, dolorem & humiliationem consequitur; estque is habitus solennis, iis, qui diuinæ iræ deprecandæ causa ieiunant: quamquam id nonnunquam vitio hominũ, simulatione magis & imitatione veritatis, quàm certo & constanti animi proposito fiat. Additur autem huic affectioni, cinis & puluis; & sacco induitur totum corpus, S. S. E. Nunquid tale ieiunium elegi, per diem affligere hominẽ animam suam? Nunquid cõtorquere quasi circulum caput suum, & saccum, & cinerem sternere?

Lætitia. Isai. 61. 3.

Vnctum & coronatum caput lætitiam ostendens habitus est, S. S. E. Vt ponerem lugentibus Sion, & darem iis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu.

Luctus. Iere. 48. 37

Caput caluum, barba rasa, saccus in lumbis, luctum arguunt magnum, S. S. E. Omne enim caput caluitium, & omnis barba rasa erit; in cunctis manibus colligatio, & super omne dorsum cilicium.

Seruitus. Labor. Eze. 29. 18

Caput depilatum & humerus leuis, magni & assidui laboris argumentum, S. S. E. Nabuc-Donosor rex Babylonis seruire fecit exercitum suum, seruitute magna aduersus Tyrum, omne caput decaluatum est, & omnis humerus depilatus.

Superbia. Psal. 82. 2.

Caput attollere, superbientium & arrogantium gestus est. vt, Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te, extulerunt caput.

Isai. 35. 10. Isai. 51. 11. Pudor. Consternatio. Miseria. Thren. 2. 10. Thren. 2. 10.

Caput altum & erectum victores ferunt, estque lætitiæ, ouationis & victoriæ signũ, S. S. E. Et lætitia sempiterna super caput eorũ. gaudium, & lætitiã obtinebũt. Contrà verò caput in terram demissum, mœstitiã, pudorem, & animi consternationem arguit, S. S. E. Abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem. & ad miserrimam rerum conditionem indicandam illud facit. Abiecerũt in terram capita sua virgines Ierusalem.

Luctus. Iob. 2. 2. Esth. 4. 2.

Caput terra inspergebant, suam vel alienam calamitatem lugentes. Sic enim amici Iob cùm eleuassent procul oculos suos, non cognouerunt eum, & exclamantes plorauerunt, scissisque vestibus, sparserunt puluerem super caput suum in cælum. Et cùm audisset Mardochæus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, & spargens cinerem capiti suo, in platea ciuitatis voce magna clamauit.

Admiratio. Irrisio. Insultatio. Iere. 18. 15 Psal. 43. 14 Matth. 27. 4. Reg. 19. 22.

Caput mouere, alienam calamitatem vel admirantes, vel irridentes solent, S. S. E. Omnis, qui præterierit per eam, obstupescet & mouebit caput suum. Et posuisti nos in similitudinem gentibus, & commotionem capitis in populis. Sic qui Christo crucifixo insultabant, mouebant capita sua, dicentes, &c. Et spreuit te, & subsannauit te virgo filia Sion; post tergum tuum caput mouit, filia Ierusalem.

Luctus & Anxietas. Ierem. 2. 37.

Manus super caput habens fœmina, anxij nimis, dolentisque animi perturbationem prodit, S. S. E. Et manus tuæ erunt super caput tuum, quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum.

Orationis ardentissimæ & efficacissimæ habitus in Helia. 3. Reg. 18. 42. 3. Reg. 17. Iacob. 5.

Illud verò singularis cuiusdam studij & magnæ fidei atque efficacis intentionis argumentum est, quod Helias egit, dum Deum reuocandæ in terras pluuiæ causa oraret. Solent enim qui plurimùm confidunt in amicitia eius, quem de re graui aliqua appellare, orareque parant, laboriosum aliquem atque difficilem sibi habitum aptare. quem non aliâs, nisi re impetrata, mutandum profiteantur; ita, vt is, apud quem agitur, vel personæ charæ ratione habita, vel laboris constanter suscepti auertendi causa, id, quod postulatur, tandem cõcedat. neque enim graue amici propositum perrumpere possunt, neque laboris illius suscepti spectaculum ferre diutiùs. Sunt, qui iurent, se neq. esuros neque bibituros. Sunt, qui se ex vno loco & situ discessuros negent, antequam impetrent. Efficientissima igitur fide, & maxima spe instructus Helias, difficillimũ omniũ, quos ferre humani corporis membra possunt, habitum situmq. induxit. qui Deum prophetæ amantem, & fidem maximam probantem ad concedendam, imò ad festinandam pluuiam, permouit, S. S. E. Elias autem ascendit in Carmel, & pronus in terram posuit faciem suam, inter genua sua; & dixit ad puerũ suum, Ascende, & prospice contra mare. Qui cùm ascendisset, & contemplatus esset, ait, non est quidquam. Et rursum ait illi, Reuertere septem vicibus. Et in septima vice, ecce nubecula parua quasi vestigium hominis ascendebat de mari. qui ait, Ascende, & dic Achab, Iunge currum tuum & descende, ne occupet te pluuia. Totus hic locus quanquam orandi & precandi verbis non explicatis, tamen feruentissimam, attentissimam viri sancti, & postulata instanter, summaque cum contentione vrgentis orationem describit. Fuit enim illa actio omnis oratio mera & vehemens, verbis efficacissimis & gestibus ad diuinam misericordiam conciliandam studiosè adaptatis constans. Sic enim ipse idem dixerat, Viuit Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto; Si erit annis his ros & pluuia, nisi iuxta oris mei verba. Et Iacobus apertè hunc locum exponit: Elias homo erat similis nobis passibilis; & oratione orauit, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex; & rursum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.

Ingenuitas. Obedientia Pudor. 1. Cor. 11.

Capite aperto orare viros decet, ad ingenuitatis significationem; fœminas verò velato capite, ad subiectionis professionem & pudoris commendationem.

FRONS.

Contumacia. Impudentia. Ezech. 3. 8. Isai. 48. 4.

FRONS dura ad obstinationis & contumaciæ, perfidiæ impudentiæque notas refertur: Omnis quippe domus Israel attrita fronte est, & duro corde. Et neruus ferreus, ceruix tua, & frons tua ærea.

CERVIX.

Laboris susceptio. Rom. 16.

CERVIX inclinata & supposita, laboris & seruitutis atque negotii susceptionem significat. Ita Paulus, Salutate, inquit, Priscam & Aquilam adiutores meos in Christo

in Christo Iesu, qui pro anima mea ceruices suas supposuerunt.

CORNV.

Victoria. Thren. 2.17.

CORNV ad homines figuratè translatum potentiam significat, idque exaltatum præstantiæ & victoriæ signum est, s. s. e. Lætificauit super te inimicum, & exaltauit cornu hostium tuorum.

CAPILLVS.

Indignatio. Dolor. Esdr. 9. Ierem. 16. Ierem. 47. Mich. 1. Ierem. 7. 29.

CAPILLVS capitis ornamentum est, alio tamen modo viris quàm fœminis, vt Paulus in epistola ad Corinthios missa, disserit. Capillorum euulsio & laceratio, indignationem & dolorem, aliqua ex causa vel publica, vel priuata, acceptum arguit, s. s. e. Cumque audissem verbum istud, scidi pallium meum, & euulsi capillos capitis mei, & barbæ, & sedi mœrens. Et non sepelientur in terra ista, & non se incident, neq. caluitium fiet pro eis. Et venit caluitium super Gazam. Et decaluare & tõdere super filios delitiarum tuarum. Dilata caluitium tuum sicut aquila. &, Tonde capillum tuum, & proijce, & sume in directum planctum.

Nazareni votum. Actor. 18.

Capillorum tonsio Nazareni votum significat. Sic enim Paulus, qui votum nuncupauerat Cenchris, caput Ierosolymis totondit.

Timor. Perturbatio. Iob. 4. Conditio misera. Genes. 41.

Capillorum & pilorum omnium horror & asperitas, timorem, subitamq. perturbationis inuasioné indicant, s. s. e. Et cùm spiritus me præsente transiret, inhorruerunt pili carnis meæ. More etiam gentium receptum est, vt qui vincti, capti, aut aliâs durissima conditione oppressi sunt, comam crescere sinant, vitæque suæ statum miserum illa negligentia sui testentur. Sic enim legimus, Iosepho de carcere educto tonsum fuisse capillum.

AVRIS.

Attentio. Psalm. 101. Psalm. 30. Prouerb. 4. Ierem. 7. 24. Corripere. Monere. Iob. 36. Isai. 50. 4.

AVREM inclinare, attendentis, & rem libenter cognoscere cupientis est, idque ad optimum iudicem & gubernatorem, atque etiam ad probatum propositæ doctrinæ discipulum pertinet, s. s. e. In quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam. &, Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me. &, Fili mi, ausculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina aurem tuam. Est etiam idem habitus obedientium, s. s. e. Et non audierunt, neque inclinauerunt aurem suam. Aurem reuelare, est aliquem corripere & monere, s. s. e. Reuelauit quoque aurem eorũ, vt corripiat, & loquetur vt reuertantur ab iniquitate. Et eripiet de angustia pauperem, & reuelabit in tribulatione aurem eius. Et manè erigit mihi aurem vt audiam quasi magistrum.

Arcanum. Luc. 12. Impersuasibilitas. Auersatio. Psal. 57. 5. Prou. 21. 13. Isai. 33. 15. Actor. 7. 57. 4. Reg. 21. 12. Mich. 7. 16.

Dicere in aurem alicui quidquam, rem arcanam & non euulgandum consilium indicat: Cuius contrarium est, In tectis dicere aut propalare. vt, Quod in aurem loquuti estis in cubiculis, prędicabitur in tectis. Aures obthurant vel alio modo continent, quicunque proposito consilio sese impersuasibiles reddunt, s. s. e. Sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas quæ non exaudiet vocem incantantis, & venefici incantantis sapienter. &, Qui obthurat aurem suam ad clamorem pauperis, ipse clamabit & non exaudietur. &, Qui obthurat aures suas, ne audiat sanguinem. Hoc habitu Iudæi quondam sese à Christi doctrina abalienatos ostenderunt, s. s. e. Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures suas. Aures tinnientes terrorem & pauorem significant maximum, s. s. e. Ecce ego inducam mala super Ierusalem & Iudam, vt quicunque audierit, tinniant ambæ aures eius. &, Ponét manus suas super os suum; aures eorum tinnient. sic Hebraicè.

OCVLI.

Superbia. Prouer. 21. 4. Isai. 2. 11. Modestia. Iob 22. 29. Luc. 18. 13.

OCVLI in sublime ex consuetudine & proposito elati, arrogantiæ atque superbiæ indicium faciunt, s. s. e. Exaltatio oculorum, est dilatatio cordis. Et Oculi sublimes hominum humiliabuntur. Contrà verò oculi humiles modestiæ habitum pręferunt, s. s. e. Qui inclinauerit oculos suos, ipse saluabitur. Sic publicanus orans, nec oculos ad cælum eleuare volebat.

Oratio. Ioh. 11. 41. Ioh. 17. 1. Isai. 38. 14.

Oculos attollunt orantes & petentes aliquid à Deo, s. s. e. Iesus autem eleuatis sursum oculis, dixit, Pater, gratias ago tibi, &c. Et in cœna, eleuatis oculis in cælum gratias egit, & fregit. Et hæc loquutus Iesus, eleuatis oculis in cælum, dixit, Pater venit hora, &c. &, Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.

Attentionis paratio. Intentio. Luc. 6. 20.

Oculos Iesus ad discipulos suos attentionis petendæ & intentionis suæ indicandæ causa conuertit.

Abnuere. Fastidire. Dissimulare. Eccles. 4. 1. Deut. 15. 9. Iob. 36. 7. Psalm. 118. 37.

Oculi auersi, negantis aut fastidientis vel dissimulantis, aut negligentis gestum ostendunt, s. s. e. Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne auertas à paupere. &, Non auferet à iusto oculos suos. &, Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Acutum iudicium & purum. Apoca. 2. 18.

Oculi igniti, aciem acutam visus, nihil impurum dissimulantem aut consentientem, s. s. e. Hæc dicit filius Dei, qui habet oculos tanquam flammam ignis.

Malitia. Nequitia. Eccl. 27. 25. Prouer. 6. 13. Psal. 3. 19. Prouer. 10.

Oculi nictantes malitiosos mores arguunt, cogitationesque indicant peruersas & noxias, s. s. e. Nictans oculo fabricat iniqua, & nemo eum abijciet: in conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, &c. Et homo apostata vir inutilis, graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. &, Qui oderunt me gratis, & annuunt oculis. &, Qui annuit oculo, dabit dolorem.

Dolor vehemẽtissimus. Thren. 2. 11.

Oculi lachrymis deficientes, vehementissimum & durissimum dolorem indicant, qui leuari vel flendo nequeat. vt, Defecerunt lachrymis oculi mei; turbata sunt viscera mea.

Attentio maxima & Expectatio. Psalm. 118. 82. Ierem. 14. Psal. 68. 4.

Oculi deficientes, intentum obtutum, attentionemque maximam spectandi aut exspectandi demõstrant. vt, Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me? &, Defecerũt oculi eorum, quia non erat herba. Et defecerunt oculi mei dum spero in Deum meum.

Attentio, voluntas & studium. Ezec. 33. 25. Psal. 33. 16.

Oculos attollere in rem aliquam, est ei attendere, cupideque animum aduertere, promptamque voluntatem erga rem illam significat, s. s. e. Qui in sanguine comeditis, & oculos vestros eleuatis ad immunditias vestras. Et oculi Domini super iustos.

Meditatio. Prou. 16. 30.

Oculi clausi meditantem & cogitantem animum produnt, idque non rarò in malam partem interpretamur, s. s. e. Qui attonitis oculis cogitat praua, mordens labia sua, perficit malum. Hebraicè, oculis clausis, ad verbum est.

Vigilantia. Attentio. Prou. 20. 13. Iob. 27. 19.

Oculos aperire, vigilantium & attendentium est, s. s. e. Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat. Aperi oculos tuos & saturare panibus. &, Diues cùm dormiet, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inueniet.

Noua & subita lætitia. Isai. 60. 4.

Leuare oculos, gestus est eius, qui nouo aliquo nuntio vel spectaculo nouam lætitiam & aduersarum rerum mutationem in melius excipit. Sic Isaias, Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, filij tui de longe venient, & filiæ tuæ de latere surgent.

Manifestatio. Ezech. 5. 14.

Ad oculos omnis transeuntis aliquid facere, est rem manifestare: publica enim & manifesta esse necesse est, quæ viatoribus patent, s. s. e. Et dabo te in desertum & in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, ante oculos omnis prætereuntis.

Affectio animi & corporis morbus. Psal. 87. 10. Stultè agere. Ignorantia crassa. Marc. 8.

Porrò oculi & animi affectionem, & morbi in corpore significationem exhibent, s. s. e. Et oculi mei languerunt præ inopia. Oculos habendo non videre est, non obseruare res, neque ex rebus conspectis aliquid cognoscendo intelligere. Itaque penè est in brutum degenerare, atq. adeò inanimatis statuis similẽ reddi aliquem, s. s. e. Nondum cognoscitis neque intelligitis, adhuc excæcatum habetis cor vestrum, oculos habentes non videtis.

LACHRYMÆ.

Luctus miserabilis.

LACHRYMÆ in maxillis, luctum miserabilem & incon-

& inconsolabilem, ex causa cognita & iudicata, & gra-
Thren. 1. 2. ui arguunt, S. S. E. Plorans plorauit in nocte, & lachry-
mæ eius in maxillis eius: non est, qui cõsoletur eam, &c.

Affectus in oratione. In oratione lachrymæ affectum arguunt maximum,
4. Reg. 20. 5 S. S. E. Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam
Lætitia. tuam; ecce sanaui te. Lachrymæ aliquando lætitiæ ob
Gen. 43. 30 tenere dilectam personam acceptæ argumentum sunt,
S. S. E. Festinauitque, quia commota fuerant viscera
eius, super fratre suo; & erumpebant lachrymæ, & in-
troiens in cubiculum, fleuit.

NARES.

Ira. In naribus magna vel iræ vel lenitatis significatio
Lenitas. est: Nares enim vento vel fumo incensæ, iram grauissi-
mam & præsentis vltionis auidam significant, S. S. E.
2. Reg. 22. 9 Ascendit fumus de naribus eius, & ignis ex ore eius vo-
Iob. 39. 23. rabit, carbones succensi sunt ab eo. & gloria narium
eius terror. Contrà verò summæ lenitatis indicium est
narium latitudo, & facilitas respirationis. Atque leni-
tas & patientia Dei hac imagine indicatur, qui per-
petuò à Prophetis אֶרֶךְ אַפַּיִם, id est, latis naribus est
appellatus, pro quo Interpres noster, longanimis, vertit.

Ceremonia Applicabant ramum ad nares, certa vani cultus ce-
remonia ad ortum Solis adorantes, quasi odoris suaui-
Ezech. 8. 17 tatem Soli tribuentes & ascribentes, S. S. E. Quia re-
plentes terram iniquitate, conuersi sunt ad irritandum
me. Et ecce applicant ramum ad nares suas.

Circulus in naribus quibusdam iumentis inseritur
Domatio. domandi & ad ministerij vsum ducendi causa, S. S. E.
Iob. 40. 19. In sudibus perforabit nares eius. &, Ponam circulum
Isai. 37. 29. in naribus tuis, & hamum in labiis tuis.

Inquietudo. Ventum naribus colligens animal, irrequietum, in-
constansque esse arguitur, S. S. E. Et onagri steterunt
Anxietas. Ierem. 14. in rupibus: traxerunt ventum quasi dracones. defece-
runt oculi eorum, quia non erat herba.

OS.

Os apertum interdum consultò & grauiter oran-
Eloquutio. Psal. 77. 1. tem aut docentem significat. vt, Aperiam in parabolis
Matth. 5. 2. os meum. &, Aperiens os suum, docebat eos. &, Ape-
Actor. 8. 35 riens Philippus os suum. Et in illa die aperietur os tuũ,
cum eo, qui fugit; & loqueris, & non silebis vltrà.

Gratiarum actio. Et tibi dabo apertum os in medio eorum, & scient
quod ego Dominus. Huiusmodi multa exempla ad gra
Ezec. 29. 21 tiarum actionẽ referuntur. Et tibi dabitur os apertum
in medio eorum; & scient quòd ego Dominus.

Irrisio. Os in aliquem apertum vel dilatatum irrisionem &
Insultatio. insultationem significat. vt, Aperuerunt super te os
Thren. 2. 16. suum, omnes inimici tui sibilauerunt & frenduerũt. &,
Thren. 3. 46. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. Ali-
Inimicitia. quando etiam inimicitiam & rabidam nocendi auidi-
Psal. 21. 14 tatem. vt, Aperuerunt super me os suum sicut leo ra-
piens & rugiens. &, Dilatauerunt super me os suum,
Psal. 34. 21 dicentes: Euge, euge, viderunt oculi nostri. &, Non
Abd. 1. 13. magnificabis os tuum in die angustiæ.

Os obserare vel obseruare, silentium & arcani consi-
lij custodiam significat, vt nequid temere vel impru-
Secretum. Arcanum. denter effutiatur, S. S. E. Ab ea, quæ dormit in sinu
tuo, custodi claustra oris tui.

Redargutorum habitus. Manus super os imposita eorum habitum describit,
qui veritate redarguti, aut potestate, auctoritateque
conuicti obmutescunt, pudefactique tacent, S. S. E.
Mich. 7. 36. Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitu-
Psal. 38. 10 dine sua; ponent manum super os, aures eorum surdæ
erunt. Huc pertinet illud, Obmutui, & non aperui os
meum, quoniam tu fecisti.

Detractio. Os vertere, aut peruertere, eorum est, qui aliud præ-
Irrisio & sentes, aliud absentes dicunt, duplicium videlicet &
Inuidentia. Eccle. 27. 25 inuidentium hominum, S. S. E. Annuens oculo, fabri-
cans iniqua, & nemo eum abijciet, & in conspectu ocu-
lorum tuorum condulcabit os suum, & super sermo-
nes tuos admirabitur. Nouissimè autem peruertet os
suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Os in pul-
uere depositum ad illum habitum refertur homi-
nis orationi & deprecationi intenti, miseriamque suam
ostendentis, & misericordiam humiliter implorantis,
constitutione totius corporis & oris, laboriosa & mise- Deprecatio
rabili, atque omnino demissa, & ad diuinam placan-
dam iram, magno animi studio, magnoque suæ indi-
gnitatis ostentu accommodata, S. S. E. Bonum est vi- Thren. 3. 26
ro cùm portauerit iugum ab adolescentia sua: sedebit
solitarius, & tacebit, quia leuabit super se. Ponet in pul-
uere os suum, si forte sit spes. Huiusmodi miserabilem
habitum illa significant, Abiecerunt in terram capita
sua virgines Ierusalem.

Os Paulo percussum, quamuis malignitate & iniu- Detestatio.
ria, tamen blasphemiæ auditæ & iudicatæ, accusatio- Actor. 23.
nem præferebat atq. detestationẽ significabat.

LABIA.

Labia contrahere, oculis innuere ad irrisorum & Irrisio.
duplicium aut maleuolorum gestum indicandum per- Iactatio. Detractio,
tinet. Idem etiam labia scindere aut retorquere signi- & Malignitas.
ficat. vt, Remoue à te os prauum, & detrahentia labia Prouer. 4. 24
sint procul à te. &, Qui attonitis oculis cogitat praua, Prou. 16. 30
mordens labia sua perficit malum. Et melior est pau-
per qui ambulat in simplicitate sua, quàm torquens la-
bia sua, & insipiens. &, Ei, qui reuelat mysteria & ambu Prou. 20. 19
lat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commisceatis. Luctus. Pudefactio

Amicire super labiũ, habitus est lugentiũ, & opinio- Miche. 3. 9.
ne exspectationeque sua frustratorum hominum. Sic
Hebraice legimus, id quod Latine versum est. Et con-
fundentur diuini, & operient omnes vultus suos.

OSCVLVM.

Osculum honestum, siue, vt Paulus appellat, san Charitas.
ctum, amicitiæ & charitatis mutuæ signum est: atque Salutatio.
in salutationibus adhibetur, S. S. E. Salutate fratres o- 1. Thessal. 5. 26.
mnes in osculo sancto. &, Osculum mihi non dedisti;
hæc autem, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes Luc. 7. 45.
meos. Est etiam mutuæ pacis & consuetudinis signum, Pax.
quanquam ab improbis malè aliquando vsurpatum, Consuetudo.
S. S. E. Et tenuit manu dextera mentum eius quasi oscu- 2. Reg. 20. 8
lans eum. Indicat etiam osculum ex præterita consue Amor.
tudine & amore vehementi desiderium, recenti absen- Consuetudo.
tia renouandum; quam ob rem discessuri sese mutuò Desideriũ.
exosculantur, S. S. E. Osculatusq. est Ioseph fratres suos, Discessio. Gen. 45. 15
& fleuit super singulos. &, Magnus autem fletus factus Acto. 20. 37
est omniũ, & procumbentes super collum Pauli oscu-
labantur eum, &c.

LINGVA.

Lingva palato inhærens, silentium vel sponta- Silentium
neum, vel etiam coactum significat, S. S. E. Vocem Iob. 29. 10.
suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo
adhærebat. &, Linguam tuam adhærere faciam pala- Ezech. 3. 25
to tuo, & eris mutus, nec quasi vir obiurgans. Et lin- Psal. 21. 16
gua mea adhæsit faucibus meis.

Linguam qui mordet propriam, doloris & laboris Impatientia.
impatientiam prodit, S. S. E. Et commanducabant lin Apocal. 16.
guas suas præ dolore. Et blasphemauerunt Deum cæli,
præ doloribus & vulneribus suis.

DENTES.

Dentibvs frendere, hoc est, dentes diductis la- Insultatio.
biis ostendere, irridentium & insultantium est habitus, Inuidentia.
S. S. E. Aperuerunt super te os suum, omnes inimici Thren. 2. 16
tui sibilauerunt, & fremuerunt dentibus suis, & dixe- Psal. 34. 16
runt, Deuorabimus. Et frenduerunt super me denti-
bus suis. Aliquando dentibus fremere, grauissimi Impatientia.
doloris ex inuidia vel alio modo, siue in corpore, siue in Impotentia animi.
animo accepti signum est. vt, Peccator videbit, & ira- Psalm. 111. 10.
scetur, dentibus suis fremet & tabescet. &, Ibi erit fle-
tus & stridor dentium. Matt. 13. 42

Indignabundi etiam hominis gestus est, aduersus al- Indignatio
terum grauiter affecti, dentibus stridere. Sic in Ste- Acto. 7. 54
phanum dentibus stridebant illi, ex synagogis priuatis
aduersarij.

BARBA.

Barbæ & capillorum canities, dignitatem, au-
ctorita-

Auctoritas. Reuerētia. ctoritatem ac reuerentiam præfert & probat, s. s. e.
Appocal. 14. Caput autem eius & capilli erant candidi tanquam
lana & tanquam nix. Vnum ex humani corporis ornamentis barba est, oris videlicet decus, & virilitatis argu-
Psal. 132. mentũ, quæ cõposita dignitatem indicat, s. s. e. Sicut
vnguẽtum in capite, quod descẽdit in barbam barbam
Luctus. Aaron: contrà verò aliquo modo corrupta, luctum vel
contumeliam præfert; quam ob rem in luctibus grauissimis barba diuulsa, inter magni doloris habitus,
Isai. 15. 3. numeratur, s. s. e. Moab vlulabit, in cunctis capitibus
Leuit. 21. 5. eius caluitium, & omnis barba radetur. &, Nec radent caput neque barbam, &c Et venerunt viri de Si-
Ierem. 41. 5 chem & de Silo, & de Samaria, octoginta viri rasi barba
Iere. 48. 37. & scissis vestibus. &, Omne caput caluitium & omnis
Contumelia. barba rasa erit. Aliquando contumeliæ spectaculum
præbet barba, per iniuriam rasa; maximè verò, si inæqua-
2. Reg. 10. li tonsore id fiat, s. s. e. Tulit itaque Hanon seruos
Dauid, rasitque dimidiam partem barbæ eorum, &c.

Facies tota.

Mvltiplices gestus & habitus facies admittit, quoscunque interior animi vis, siue sponte affectibus susceptis, siue coacta perturbationibus induit,
Eccle. 13. 31 s. s. e. Cor hominis mutat faciem ipsius, siue in bona, siue in mala.

Studium. Intentio. Faciem in rem aliquam ponere, intentionem, studium, attentionem, operamque præstantis gestus est.
Ezech. 25. 2 vt, Si alienatus fuerit à me, & posuerit idola sua in cor-
Ezech. 14. 7 de suo. Et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra
faciem suam. Et, Fili hominis, pone faciem tuam con-
Ezech. 29. 2 tra filios Amon. &, Pone faciem tuam contra Pharao-
Ierem. 3. 12 nem regem Ægypti. &, Non auertam faciem meam à
vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus.

Gratia. Prouidentia. Huc pertinet faciei illuminatio, quod ad gratiam,
fauorem & prouidentiam refertur. vt, Faciem tuam
Psalm. 118. illumina super seruum tuum.

Negatio. Detestatio. Abalienatio. Contrà verò faciem auertere vel abscondere, negligentis, renuentis, auersantis atque detestantis habitus
est: Quia non despexit deprecationem pauperis; nec
Psal. 21. 24 auertit faciem suam à me. & cùm clamarem ad eum,
exaudiuit me. &, Quare faciem tuam auertis, & ob-
Psal. 43. 24 liuisceris inopiæ nostræ? &, Auertente autem te faciem
tuam, turbabuntur, &c.

Cõscientiæ oppressio. Cõscientia bona. pietas Faciem demittere, eorum est, quos conscientia accusat, & Deo ingratos arguit, & causa sua premit. Contrà
verò, faciem tollere, eorum est, quos bona conscientia,
& spes, fidesq. erigunt, charitas quoque animat, s. s. e.
Genes. 4. 6. Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nónne si bene egeris, tolles? scilicet faciem. Sic enim Hebrai-
Ioh. 22. 26. cum verbum שאת interpretamur. Et tunc super omnipotentem delitiis afflues: & eleuabis ad Deum fa-
Psal. 81. 2. ciem tuam. &, Vsque quo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum tollitis?

Adoratio. Tremor. Reuerentia Facies etiam in terram demittere, adorantis & trementis diuinam maiestatem habitus est, s. s. e. Sed &
2. Paral. 7. 3 omnes filij Israel videbant descendentem ignem & gloriam Domini super domum, & corruentes proni in terram, super pauimentum stratum lapide, adorauerunt.
Matth. 26. Sic in faciem procubuit Christus, dum nostrorum debitorum pondere pressus oraret.

Gratitudo. Idem habitus grati & gratias agentis animi signum
Ruth. 2. 9. est. Sic Ruth cadens super faciem suam, & adorans super terram, dixit, Vnde mihi hoc? &c.

Superbia. Est etiam facies superbiæ atque arrogantiæ index,
Ose. 7. 10. s. s. e. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius.
Pudor. Pudor ac verecundia in facie visitur, & summæ mi-
Verecundia seriæ species quædam indigna visu. quam ob rem
quibusdam vel vltro, vel ab aliis facies velantur, in
eiusmodi perturbationibus, vt in damnatis publica auctoritate olim factitatum legimus.

Ezech. 12. 4 Ad hoc genus illa referuntur: In conspectu eorum
in humeris portaberis, in caligine effereris, faciem tuá
Esther. 7. 8. velabis. &, Necdum verbum de ore regis exierat: &
statim operuerunt faciem Aman. Et huc illud pertinet
apud Isaiam: Facies combustæ vultus eorum. Sic & Isai. 13. 8.
Susanna os velatum habuisse dicitur, ob pudorem, cùm Dan. 13. 33
ad calumniam publice à iudicibus raperetur.

Facies lota lætitiam atque sedatum, compositumque
animũ indicat. Sic Ioseph lota facie cõtinuit se. & s. s. e. Gen 44. 31
Et cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua. Matth. 6. 17

Sordida verò facies lugentis & mœrẽtis habitus est; Mœror Hypocrisis
quæ si ex animo & affectu sit, miseriam arguit: sin verò ex studio & simulatione, hypocrisim prodit, s. s. e. Iob. 16. 16.
Facies mea intumuit à fletu. &, Nolite fieri sicut hypo- Matt. 6. 16.
critæ tristes; exterminant enim facies suas, vt appareant
hominibus ieiunantes.

Facies aliquando conuertitur in aliquem locũ men- Intentio.
tis intendendæ causa, ne sensus præsentibus vel rebus,
vel personis diuertatur à proposito. Sic Ezechias Deum Isai. 38. 3
deprecaturus faciem ad murum conuertit.

Ante faciem alicuius aliquid facere publicè, palàm Publicitas.
& cum contemptu agentium est, s. s. e. Populus, qui Contẽptus.
ad iracundiam prouocat me, ante faciem meam sem- Isai. 65. 3
per. &, Respondebit arrogantia Israel in facie eius. Ose. 5. 5.

Faciem alicuius conspurcare, abominationem & con Detestatio.
temptum, detestationemque significat. vt, Ecce ego Despectio.
proijciam vobis brachium, & dispergam super vultum Malac. 2. 3.
vestrum, stercus solemnitatum vestrarum. Huc pertinent illa sputa in Christi faciem ab improbissimis hominibus coniecta.

Faciem alicuius rogare siue deprecari, reuerentium Obseruãtia
obseruantiumque gestus est, & plurimum ei, quem ro- Dignitas.
gant, tribuentium, vt scriptum est: Requiesces, & non Iob. 11.
erit, qui exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi. Faciem alicuius videre, gratiam, familia- Familiaritas.
ritatem, consuetudinemque indicat, & facilitatem Cõsuetudo
agendi & impetrandi apud eundem, s. s. e. Videte ne Gratia.
contemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, Matt. 18. 10
quòd angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est. &, Interrogauit sapientes, qui Esther. 1. 14
ex more regio, semper ei aderant, & illorum faciebat
cuncta consilio, scientium leges & iura maiorum, Charsena & Sethar, &c. septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis.

Facie ad faciem aliquid agi, publicè, sine vllo inter- Publicè, sine impedimento.
medio, aut impedimento agi interpretamur. vt, Adducam vos in desertum populorum, & iudicabor ibi vo Ezec. 20. 24
biscum facie ad faciem.

Vvltvs.

Varia etiam & multiplici forma vultus mutatur,
quod & Latinum ipsum indicat nomen. Estque variarũ
animi affectionum index plerumq. certissimus; palli- Mœstitia. Timor.
dus enim vultus mœstitiam, timorem & dolorem pro- Dolor.
dit, s. s. e. Quare vidi omnis viri manum super lum- Ierem. 30. 6
bum suum, quasi parturientis, & conuersæ sunt vniuersæ facies in auruginem.

Vultus obscurus & niger, miseriæ & laboris, ve- Miseria. Labor.
hementisque animi turbationis index est, s. s. e. Psalm. 37. 8
Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à
gemitu cordis mei; Hebraicus sermo nigrum vultum
describit. &, A facie eius cruciabuntur populi, omnes Ioel. 2. 6.
vultus redigentur in ollam. &, Facies eorum omnium Nah. 2. 11.
sicut nigredo ollæ.

Vultum erubescentia, & pudor, rubore tingit, s. s. e. Pudor. Erubescentia.
Et in omni facie, confusio, Hebraicè rubor est.

Mœrens vultus, siue, vt Hebraicè legimus, malus Ezech. 7. 18
vultus, animi nonnunquá etiam & corporis ægritudi- Aegritudo.
nem prodit, s. s. e. Quare vultus tuus tristis est, cùm Nehem. 2. 3.
te ægrotum non videam? non est hoc frustrà, sed malum nescio quod, in corde tuo est. &, Timui valdè ac
nimis, & dixi regi, Rex in æternum viue, quare non
mœreat vultus meus, quia ciuitas domus sepulchrorum patrum meorum deserta est? Atque ita vultum
summi Sacerdotis ex animi dolore cõmutatum fuisse, 2. Mach. 3.
in libro Machabæorum legimus. Vultus turbatio ani- Turbatio.
mi quoque perturbationem significat, s. s. e. Tunc fa- Daniel 3. 6.
cies

cies eius commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.

Vultu etiam iram, indignationemque significamus. Luc. 6. 10. Sic Christus circunspectis veritatis aduersariis, indignationem ex illorum malitia ostendit.

Collvm.

Libertas. Ingenuitas COLLVM ornatum auro, vel alio monili, ingenuitatem, libertatem atque placidum vitæ vsum indicat. Gen. 41. 42 Sic Iosephi collo torques aurea circumposita est. &, Indic. 5. 30. Supellex varia ad ornanda colla congeritur. Prouer. 1. 9. &, Vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. Daniel. 5. 7. &, Quicunque scripturam hanc manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo suo.

Libertas. Collum erectum aut extentum, libertatem nonnunquam, Iob. 15. 26. interdum arrogantiam & insolentiam libertatis, & ingenuitatis æmulam significat. vt, Iob. 41. 12. Cucurrit aduersus eum collo erecto. Fortitudo. Et pingui ceruice armatus est: & in collo eius morabitur fortitudo. Isai. 3. 16. Insolentia. Arrogantia Et pro eo quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerũt extento collo.

Ex superiori autem ratione colli depressi aut subiecti Seruitus. Obedientia significatio petitur, quæ seruitutem, oppressionem, fractique animi obedientiam indicat, à iugalibus animantibus siue translata figura, siue sumpto more, S. S. E. Iere. 27. 8. Quicunque non curuauerit collum suum regi Babylonis, &c. Iere. 28. 10. &, Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum. Thren. 1. 14 &, Iugum iniquitatum mearum in manu eius; conuolutæ sunt, & impositæ collo meo. Isai. 52. 2 &, Solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Hoc autem perpetuò significant catenæ, vincula, iugáque collo imposita. Isai. 10. 27. vt, In illa die auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo. Mich. 2. 3. &, Ecce ego cogito super familiam istam malum, vnde non auferetis colla vestra.

Amor. Charitas. In collum alicui procumbere ad exosculandum, teneram & feruentem charitatem significat, habitusque est vel nimij, ex amatæ personæ desiderio doloris; vel gaudij magni ex eadem recepti, S. S. E. Gen. 33. 4. Currens itaque Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eũ, stringensq́. Gen. 45. 14 collum eius exosculás, fleuit. Et cùm amplexatus recidisset in collum Biniamin fratris sui, fleuit. Acto. 20. 37 &, Magnus autem fletus factus est omnium: Et procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum.

Hvmervs.

Labor. Seruitus. HVMERVS læuis siue attritus, & caput caluum, magnum assiduumque laboris subeundi onus arguit, Ezec. 29. 28 S. S. E. Nabuchodonosor rex Babylonis fecit seruire exercitum suum seruitute magna: omne caput decaluatum est, & omnis humerus depilatus. Onus. Humeris enim 2. Paral. 2. onera accipiuntur ab hominibus, S. S. E. Et numerauit septuaginta millia virorum portantium humeris. Et humero imponimus ea, quæ chara nobis sunt, & nostra Luc. 5. 5. cura ferenda suscipimus, vt bonus ille pastor ouem.

Significat autem obedictiam, & imperij obsequium, Iob. 31. 36. humerus onus baiulans aut personam. Soph. 3. 8 vt, In humero meo portem illum, &c. Et seruient ei omnes humero vno. Detrectatio imperij. Humerus recedens detrectantis imperium, Nehe. 9. 29. onusque auersantis habitus est, S. S. E. Zach. 11. Et dederunt humerum recedentẽ, & ceruicem suam indurauerũt.

Humero quoque inniti obnitiq́. solemus, idq́. signifi Ezec. 34. 29 cat humeri mentio in sacris, S. S. E. Pro eo, quòd humeris impingebatis, &c. Sic etiam apud Zachariam Hebraicè legimus. Et dederunt humerum recedẽtem: Et victoriam, debellationem atque dissipationem eiusmo-Ezech. 19. 7 di orationes significant, Aperiam humerum Moab. & confractus es, & lacerasti omnem humerum eorum.

Brachia.

Potentia. Triũphus. BRACHIVM extensum vel eleuatum potentiam & facultatem ad rem gerendam conficiendamque significat: Exod. 6. 6. estque victorum & triumphantium habitus, Deut. 4. 34. S. S. E. Redimam vos in brachio excelso. &, Per pugnam & robustam manum, extentumque brachium. Et in signis & in portentis & in manu robusta, & brachio extento. Iere. 32. 21. Strenuitas Promptitudo. Brachium roborare vel confortare, est sese strenuum præbere ad opus faciendum, S. S. E. Prou. 31. 17 Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachiũ suum.

Memoria. Brachium sigillatum memoriam, recordationemq́. Canti. 8. 6. indelebilem indicat, S. S. E. Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.

Cvbitvs.

Immoratio Cõsuetudo IN cubitum recumbere, est immorantium, & familiariter secureque agentium, S. S. E. Eccles. 9. 12. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum.

Pectvs.

Luctus. PECTVS ciliciis indutum in muliere, luctum significat & miseriam arguit. est enim calamitosarum habitus eiusmodi, S. S. E. 2. Mach. 3. 19. Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant.

Lamẽtatio. Pectoris percussio lamentantium gestus est, & miseriam profitentium, aut calamitatem, vel propriam, vel alienam dolentium, S. S. E. Luc. 23. 48. Et omnis turba eorum, qui simul aderant, ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes capita sua reuertebantur.

Supplicatio Supplicum etiam gestus est, pectoris percussio. Luc. 18. 13. Sic enim Publicanus à longè stans, percutiebat pectus suum.

Manvs.

MEMBRORVM omnium totius humani corporis manus vt habilissima, & in omnem partem motu facillima; ita etiam & multiplicis habitus artifex, & variæ significationis est index. Sunt autem binæ manus dextra & sinistra, interdum altera, interdum etiam vtraque, & motum & habitum efficit, quorum præcipuas formas indicabimus.

Vis. Robur. Punitio. Manus altera sublata & erecta, vel extenta, vim & robur potentiamq́. indicat. vt, Psal. 9. 23. Exurge Domine Deus, & exaltetur manus tua. Exod 15. 12 &, Extendisti manum tuam, & deuorauit eos terra. Sopho. 1. 4. Et extendam manum meam super Iudam, & super omnes habitantes Ierusalem, & disperdam homines à facie terræ, dicit Dominus Deus. Isai. 5. 25. Et in his omnibus, non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Thren. 3. 2. Et tantùm in me vertit, & conuertit manum suam tota die.

Iusiurandum. Manus etiá altera, videlicet dextra, eleuatur, ad iuramentum, S. S. E. Gen 14. 21 Leuo manum meam ad Dominum Deum cæli & terræ. Ezech. 36. 7 &, Idcircò hæc dicit Dominus, Ego leuaui manum meam ad gentes, quæ in circuitu vestro sunt, vt ipsæ confusionem suam portent. Dani. 12. 7. &, Audiui virũ, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum eleuasset dextram & sinistram suam in cælum, & iurasset per viuentem in æternum.

Iaculatio. Manus arcu impleta, certam iaculandi facultatem & peritiam indicat, S. S. E. Zacha. 9. 13 Quoniam extendi mihi Iudam, quasi arcum impleui Ephraim.

Percussio. Direptio. Manum in aliquem extendere vel mittere, ad ferientis habitum refertur & ad res diripiendas, S. S. E. Iob. 1. 11. Sed extende paulùm manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet. Thren. 1. 10. Et manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius.

Pacificatio. Manus extenta pacificatoris & silentium indicentis habitus est. Acto. 19 33 Sic Alexander manu silentio postulato, volebat reddere rationem populo. Acto 21. 40 Vocatio. Et Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem, & magno silentio Attentio. facto allocutus est lingua Hebræa, dicens, &c. Actor. 26. 1. Et idem extenta manu defensionem suam, coram Agrippa rege exorsus est. Prouer. 1. 24 &, Vocaui & non audistis; & extendi manum meam, & non erat qui aspiceret. Isai. 13. 3. &, Supra montem exaltate vocem; & leuate manum, & ingrediantur portas duces. Admiratio. Cogitatio. Manus ori admota habitus est tacẽtis, & modestè agẽtis, admirantis etiá, secumq́. reputantis,

S. S. E.

Prov. 30. 33. Iob. 21. 3. Iob. 29. 9. s. s. e. Si enim intellexisset ori suo imposuisset manum. &, Attendite me, & obstupescite, & superponite digitum ori vestro, Hebraicè, manum. &, Principes cessabant loqui.

Obseruantia. Cultus. Iob. 31. 27. Est etiam obseruantiæ erga alium, habitus & cultus signum, s. s. e. Et lætatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo.

Indicatio. Asseueratio. Matt. 12. 49. Manum extendere ad indicandam & probandam, confirmandamque sententiam aut personam, s. s. e. Et extendens manum in discipulos suos dixit, Ecce mater mea, & fratres mei.

Fœdus. Societas. Deditio. Thren. 5. 6. Ezec. 17. 18. Ierem. 50. 15. Manum dare, habitus est fœdus & societatem firmantis cum alio, aut sese in alterius potestatem dedentis, s. s. e. Ægypto dedimus manum, & Assyriis, vt saturaremur pane. &, Spreuerat enim iuramentum, vt solueret fœdus. &, Ecce dedit manum. &, Clamate aduersus eam, vbique dedit manum suam.

Exhortatio Animatio. Isai. 8. 11. Manum alterius apprehendere, admonentis, hortantis, & robur addentis est, s. s. e. Hæc enim ait Dominus ad me, Sicut in manu forti erudiuit me.

Auxilium. Isai. 51. 18. Aliquando habitus est auxilium ferentis. vt, Non est qui apprehendat manũ eius, ex omnibus filiis, quos nutriuit. *Deductio. Isai. 41. 9.* Est etiam deducentium habitus: In quo apprehendi te ab extremis terræ.

Renuere. Thren. 2. 3. Manum dextram retrò vertere, eius est, qui imploratum auxilium negat, s. s. e. Auertit retrorsum dextram suam à facie inimici.

Auxilium. Opitulatio. Actor. 9. Matt. 14. 31. Manus porrectio auxilium, opemque significat. Sic Petrus, vt Tabitam erigat, manum porrigit. & Iesus in mari manum extendens, apprehendit Petrum.

Oratio. Psalm. 27. 2. Psal. 76. 2. Psal. 87. 10. Thren. 1. 17. Manus in altum sublatæ, orantis & miseriam suam profitentis habitus est, s. s. e. Dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. &, In die tribulationis meæ, Deum exquisiui manibus meis nocte, contra eum, & non sum deceptus. &, Clamaui ad te Domine tota die, expandi ad te manus meas. &, Expandit Sion manus suas; non est qui cõsoletur eam.

Munerum oblatio. Psal. 67. 31. Manus porrigere, munera offerentiũ habitum adnotauimus esse. vt, Æthiopia præueniet manus eius Deo.

Oblatio. 1. Par. 29. 5. Manus implere, est initiari ad munera & sacrificia offerenda. vt, Si quis sponte offert, impleat manum suam hodie.

Innocẽtia. Psal. 72. 13. Manus sibi lauare, innocentiam & puritatem atque alienationem à malo vel opere, vel consilio profitentis habitus est, s. s. e. Ergo sine causa iustificaui cor meũ; & laui inter innocentes manus meas. Et Pilatus postulata aqua, lauit manus coram populo.

Gratulatio. Nehe. 8. 6. Manus tolluntur etiam ad publicam gratulationem Deo præstandam, atque ad laudem, s. s. e. Et respondit omnis populus, Amen, amen, eleuans manus suas.

Neglectio. Otium. Remissio. Psal. 73. 11. Manus in sinu tenere, otiosi, negligentisque habitus est, s. s. e. Vt quid auertis manum tuam & dextram tuam de medio sinu tuo in finem?

Negligentia. Eccles. 2. 14. Hebr. 12. 12. Præterea manus remissæ, negligentiam aut mœstitiam magnam arguũt. Sic Græcè apud Ecclesiasticum, manus remissę dicuntur .i. negligentes sancta opera. &, Propter quod remissas manus & soluta genua erigite.

Gratulatio. Explosio. Nah. 3. Thren. 2. 15. Manibus plaudere, irridentium, insultantium, explodentiumque est. vt, Omnes, qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum suam super te, quia super quem non transiuit malitia tua? &, Plauserunt super te manibus, omnes transeuntes per viam.

Iusiurandũ. Genes. 24. Manum sub femore Abrahæ posuit famulus, antiquo & arcano iurisiurandi ritu. sed erat iuramentum cum execratione & imprecatione violantis.

Spes. Animatio. Zach. 8. 9. Manuum fortificatio, animum, spem certique auxilij & salutis exspectationem significat, s. s. e. Confortentur manus vestræ, qui auditis in his diebus sermones Prophetarum.

Studium. Voluntas. Matt. 20. 34. Manu tangere rem vel personam, studium & voluntatem ad rem efficiendam indicat, s. s. e. Et misertus Iesus, tetigit oculos eorum, & confestim viderunt. Et extendens Iesus manũ, tetigit eũ, dicens, Volo, mũdare.

Potestas, auctoritas. Matth. 8. 3. Luc. 26. 50. Actor. 13. 3. 2. Timo. 1. 6. Actor. 8. 16. Manus impositæ aliis potestatem superiorem significat communicatam ei, cui manus imponuntur; & officij, muneris ac vicis traditioné atque auctoritatis etiam dignitatisque concessionem. Sic Christus eleuatis suæ extentis manibus benedixit Apostolis. Sic ministerij concessio Paulo, & Barnabæ ostensa est; namque ieiunantes & orantes imponétesque eis manus, dimiserunt illos. Et moneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum. Quod de manuum impositione ab Apostolis facta, ad confirmationis sacramentũ, in Actis legimus, aliàs explicabimus, nam maioris est operis, & ad Sacramenta pertinet.

Sacrificantes. Leuit. 4. 15. Leuit. 8. 14. Victimis mactandis manus, ij qui sacrificabant, imponere solebant, eo habitu suorum ipsorum reatuum professi, & debiti exsolutionem, atq. vices victimis ipsis expiationis causa tradentes, magna arcani mysterij de Christo significatione.

Intentio. Efficacitas. Actor. 28. 8. Manus etiam imponũtur alicui vel sanãdo, vel liberando, ad indicandã voluntatem & intentionem certã, efficacitatemque cum ipso exitu conuenientem, s. s. e. Contigit autem patrem Publij febribus & dysenteria vexatum iacere; ad quem Paulus intrauit: & cùm orasset, & imposuisset ei manus, saluauit eum.

Matth. 3. Actor. 8. Præterea, in benedictione atque felici imprecatione manus imponebantur: estque intentionis & attentionis habitus. Sic Christus manus pueris imponebat. Et Apostolis manus imponentibus, descendit Spiritus sanctus in Samaritanos.

Susceptio. Psal. 118. Isai. 65. 2. Manus sublatæ habitum eius, qui rem aliquam volens suscipit, indicant, s. s. e. Et leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. Et tota die expandi manus meas ad populũ incredulũ, qui graditur in via nõ bona.

Petitio. Psal. 142. 6. Isai. 1. 15. Manus expansæ petentis & rogantis habitum indicant, s. s. e. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. Et cùm extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis. *Miseria. Ierem. 4. 31.* Nonnunquam miseri auxilium implorantis. vt, Vox filiæ Sion inter morientes expandentesque manus suas.

Plausus. 4. Reg. 11. 12. Isai. 55. 12. Manuum concussio, complosio miserorum & plangentium est. Manuum plausus, approbationis & laudis significationem fert, s. s. e. Feceruntque eum regem, & vnxerunt; & plaudentes manibus, dixerunt, Viuat rex. &, Omnia ligna regionis plaudent manu.

Timor. Pauor. Isai. 13. 6. Ezech. 7. 16. Iere. 49. 24. Sopho. 3. 17. Iere. 50. 43. Manus remissæ timorem, consternationem, & animi deiectionem significant, s. s. e. Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet. Et omnes manus dissoluentur, & omnia genua fluent aquis. &, Dissoluta est Damascus, versa est in fugam. &, Noli timere filia Sion, non dissoluantur manus tuæ.

Dolor vehemens. Ierem. 30. 6. Manus super lumbis dolorem arguunt impotentem, qualem parturientes ferunt. vt, Quare ergo vidi omnis viri manũ, super lumbos suos, quasi parturientis.

Dolor grauissimus animi. Ierem. 2. 37. Idem etiam manus super caput, significant, dolorem videlicet, & mœrorem animique impatientiam, s. s. e. Manus tuæ erunt super caput tuum, quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam.

Pigritia. Desidia. Eccles. 4. 5. Manuum propriarum commissio & complicatio, aut complexus brachiorum ad pigrorum, desidum, & stultorum notas indicandas facit, s. s. e. Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas, dicens, &c.

Calamitas. Luctus. Iere. 48. 37. Manus concisæ & insculptæ, vnguibusque laceratæ, luctus & calamitatis planctum produnt, s. s. e. Omnis barba rasa erit, & in cunctis manibus colligatio (Hebraicè, incisio.) *Amoris auxilium. Cant. 2. 6.* Illud verò, quod scriptum est, Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me, amãtis & charę personæ lãguori succurrẽtis habitus est.

Conuentus. Pactio. Fidei iussio. Prou. 22. 26. Palmam alterius tangere, habitus est fidem mutuam sibi dantium, fœdere, aut alio pacto conuenientium, s. s. e. Noli esse cum iis, qui defigunt manus suas (Hebraicè, palmas tangunt.)

Oratio. Petitio. Exod. 9. 29. Palmarum in sublime expansio, habitus est eorum, qui petentes orant Deum, s. s. e. Cùm egressus fuero, extendam manus meas ad Dominum, & cessabunt tonitrua,

nitrua, & grando non erit. Multa exempla Hebraicè sunt, in quibus palmarum mentio fit, ab interpretibus Latinis manuum nomine reddita.

Porrectio. Subleuatio. Prou. 31. 20. Palmas etiam extēdere, eorum est, qui alienam inopiam subleuant, s. s. e. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes.

Digitvs.

Silentium. Iud. 18. 19. Iob. 29. 9. Digitvs ori admotus, silentium, taciturnitatemque significat, s. s. e. Tace, pone digitum super os tuū. &, Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo.

Malitia. Stultitia. Prou. 6. 13. Isai. 58. 9. Digito loqui aut meditari, malitiosorum & stultorum nota est, s. s. e. Homo apostata vir inutilis est, terit pede & digito loquitur. Et, Si desieris exerere digitum & loqui, quod non prodest.

Opera. Auxilium. Matt. 23. 4. Digito rem aliquam attingere, vel operam quamuis minimam adhibentium habitus est, s. s. e. Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea mouere. Luc. 16. 24. &, Vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam.

Attentio. Intentio. Matth. 7. 33. Est etiā attendentis & vltrò volentis rem facere: Sic Christus digitos suos in auriculam eius immisit, quem sanari volebat. Idem digito scribebat in terram, veluti Ioh. 8. 6. intentus ad aliud agendum; & à proposita sibi quæstione animum auertens illorum furoris sedandi causa.

Probatio. Examen. Est etiam digitorum immissio in rem aliquam, examinationis & argumenti genus aperti, quasi manuum Ioh. 20. 25. contrectatione res probetur, s. s. e. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, non credam. &, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas.

Dextra.

Societas. Communicatio. Gal. 2. 9. Dextram dare eorum est, qui amicitiam societatemque simul ineunt, & munerum communionem profitentur, s. s. e. Iacobus & Cephas & Iohannes, qui videbantur columnæ esse, dexteras de- 1. Mach. 6. 58. derunt mihi, & Barnabæ societatis. Et, Nunc itaque demus dexteras hominibus istis, & faciamus cum illis pacem.

Victoria. Potentia. Psal. 88. 14. Dexteræ exaltatio, habitus est præualentis & victoris, s. s. e. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua.

Deditio. 2. Mach. 13. 50. Dexteras accipere victorum est, salutem cum victis vel deditis paciscentium, s. s. e. Et clamauerunt ad Simonem, vt dexteras acciperet.

Proxima summa dignitas. Luc. 22. 20. Coloss. 3. 1. Ad dexteram Dei Christus sedēs, & proximū patri ipsi secundum auctoritatis locum tenet qua homo est: nam qua Deus, aliam disputationem hic locus postulat sublimiorem.

Dignitas secunda. Matt. 20. 21. Ad dexteram & ad sinistram sedere alicui, proximos dignitatis & auctoritatis gradus obtinentium situs est, s. s. e. Dic vt duo filij mei sedeant, vnus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram tuam, in regno tuo.

Sinistra.

Firmitudo. Iud. 5. 25. Sinistra firmitudinem significat, ideoque eius vsus ad firmandum retinendumque est aptior, s. s. e. Iud. 7. 20. Sinistram suam misit ad clauum, & dexteram ad fabrorum malleos. &, Tenuerunt sinistris manibus lam- Prou. 3. 16. pades, & dexteris sonantes, &c. Et longitudo dierum Eccles. 10. 2. in dextera eius, & sinistra eius diuitiæ & gloria. &, Cor Ezech. 4. 4. stulti in sinistra illius. Et dormire super latus sinistrum iubetur Ezechiel, ad durationem & cordis immobilitatem significandam. Denique arcus & clypeus & eiusmodi, quæ firmitudine magis quàm dexteritate & agilitate indigent, ad vsum sui, sinistra tenentur manu, Ezec. 39. 3. s. s. e. Percutiam arcum tuum in manu sinistra tua. Apoc. 10. 2. Et huc pertinet illud, quod in Apocalypsi legimus, Angelum habuisse dexterum pedem in mari, & sinistrum in terra.

Tergvm.

Fuga. Terga vertere in bello, fugam arguit, eamque turpem, s. s. e. Itaque rex Sodomorum & rex Gomorrhæ terga verterunt. Gen. 14. 10. Et cunctorum inimicorum tuorum contra te terga vertam. Exod. 14. 27.

Obsequiū. Post tergum alicuius ire, obsequij periphrasis est; eū enim ordinem famuli dominum, vel ducti ductorem ponè sequentes obseruant, s. s. e. Nolite recedere à tergo Domini. 1. Reg. 12. 20. &, Præcedite me, ecce post tergum sequar vos. 1. Reg. 25. 19. Et auersi fuimus ne iremus post tergum Dei nostri. Isai. 59. 13. &, Qui auertunt depost tergum Domini. Soph. 1. 6. &, Auris tua audiet verbum post tergum monentis. Isai. 30. 21.

Reuocatio. Post tergum alicuius clamare, ipsum recedentem sequi & reuocare est. vt, Surrexit autem Dauid post eum, & egressus de spelunca clamauit post tergum Saul. 1. Reg. 24. 9. &, Cumque illa pergeret, vt adferret, clamauit post tergum eius. 3. Reg. 17. 11.

Negligētia. Obliuio. Contēptus. Post tergum aliquid proijcere, negligentiæ, contemptus aut minoris æstimationis indicium & consilium arguit, s. s. e. Proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Isai. 38. 17. &, Verterunt ad me tergum, & non faciem. Iere. 2. 27. Iere. 32. 33.

Dorsvm.

Grauis conditio. Seruitus. Dorso onera accipiuntur, ideò calamitatum, seruitutis & grauissimæ conditionis vsus huiusmodi orationibus indicantur; Posuisti tribulationes in dorso nostro. Psal. 67. 24. Et dorsum eorum semper incurua. Psal. 80. 7. &, Diuertit ab oneribus dorsum eius. &, Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. &, Virga in dorso eius, qui indiget corde. Prou. 10. 13. &, Virga in dorso imprudentium. Prouer. 26. 3. &, Conteram virgam eius de dorso tuo. Nah. 1. 13. Ad hanc rationem illud pertinet; Super dorsum cilicium: hic enim habitus mœstorum & calamitosorum est. Iere. 48. 37.

Fuga. Cessio. Dorsum etiam præbere, idem quod terga vertere, aut cedere victori plagas inferenti est, s. s. e. Percute dorsa inimicorum eius. Deut. 33. 11. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum. Psal. 17. 41. &, Quoniam pones eos dorsum in reliquiis tuis. Psal. 20. 17.

Vis. Robur. Est autem in dorso maxima totius corporis roboris pars, s. s. e. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. 3. Reg. 12. 10.

Lvmbi.

Strenuitas. Promptitudo. In lumbis virtus virilitasq. est, quæ omnibus membris totius corporis communicata efficacitatem addit, s. s. e. Fortitudo eius in lumbis eius. Iob. 40. 11. Igitur lumbi accincti vel succincti, habitum præferunt strenui, ad rem gerendam parati & prompti, s. s. e. Accinge lumbos tuos, & tolle baculum in manu tua, & vade. 4. Reg. 4. 29. &, Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam hanc olei in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. 4. Reg. 9. 1. &, Accinge sicut vir lumbos tuos, & interrogabo te, & responde mihi. Iob. 38. 3. &, Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, loquere ad eos omnia quæ præcipio tibi. Ierem. 1. 17 Et erit iustitia cingulum lumborum eius. Isai. 11. 5. &, Sint lumbi vestri præcincti. Luc. 12. 35. Et multa alia huius significationis exempla.

Infirmitudo. Dolor. Languor. Contrà verò lumbi dissoluti, dolentes, confracti, curuati, infirmitudinem, doloris impotentiam, debilitatemque magnam arguunt, s. s. e. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, non est sanitas in carne mea. Psal. 37. 8. &, Repleti sunt lumbi mei doloribus. Isai. 21. 3 &, Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum? Ierem. 30. 6 Et conuulnerauit lumbos meos. Iob. 16. 15.

Mœstitia. Calamitas. Supplicatio. Saccus circa lumbos, ad mœstorum, calamitosorum, dolentium aut pœnitentium, & supplicum habitum refertur, s. s. e. Ponamus itaque saccos in lumbis nostris; & funiculus in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel. 3. Reg. 20. 31. &, Accingite lumbos vestros. Isai. 32. 11. Atque eiusmodi illi erant, qui apud prophanos historicos habitus supplices dicuntur.

Crvra.

Migratio. Crvra fœminarum vestibus diductis altiusque præcinctis nuda, migrandi longiusque peregrinandi cogitationem indicant, s. s. e. Reuela crura tua, transi flumina virgo filia Babylon. Isai. 47. 2.

FOEMVR.

FOEMVR siue coxam ferire, eorum est, qui sese deceptos, aut aliâs errantes agnoscunt, s. s. E. Postquam
Iere.31.19. enim conuertisti me, egi pœnitentiam; & postquam ostendisti mihi, percussi fœmur meum. Sic & apud
Eze. 21.19 Ezechielem.

GENVA.

Reuerentia. Subiectio. Rom.14.11. GENVVM curuatio siue flexio, obedientiæ, obsequij & reuerentiæ habitus est, s. s. E. Viuo ego, dicit Dominus, quod mihi flectetur omne genu. &, In nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, &c. Est etiã orantium, supplicantium & adorantium habitus; siue eiusmodi actiones ad diuinum cultum, siue ad exhibi-
Adoratio. Supplicatio Oratio. tam homini alicui præstanti reuerentiam referantur,
s. s. E. Surrexit Salomon à conspectu altaris Domini.
3.Reg. 8.54 vtrumque enim genu in terram fixerat. Et cùm ve-
4.Reg.1.13 nisset, curuauit genua cõtra Eliam, & precatus est eum,
& ait, &c. Et curuaui genua mea ad Dominum Deum
2.Esd. 9.5. meum. &, Relinquam mihi septem millia, quorum ge-
3.Reg. 19.18. nua non sunt curuata ante Baal.

Est & alius habitus eorum, qui supplices, aut aliâs
Deprecatio precabundi ad aliquem accedunt, qui misericordiæ concitandæ causa, genua eius quem adeunt, complectuntur, s. s. E. Quod cùm vidisset Petrus, procidit ad
Luc.5.22. genua Iesu, dicens: &c. Et illud, Super genua blan-
Isai.66.12. dientur vobis.

Genua autem robur crurum, & ad cursum atque
Vis. Robur. incessum habilitatem maximam continent, atque ad erectionem iacentis corporis, s. s. E. Et erexit me super
Dani.10.10 genua mea. Quam ob rem genuum dissolutio aut tre-
Infirmitudo. mor debilitatis & infirmitatis indicium est, s. s. E. Ge-
Debilitas. nua mea infirmata sunt à ieiunio. Et omnia genua
Psal. 108.24. fluent aquis. Et per cuncta genua fluent aquę. Et genua
Ezec.7.17. eius ad inuicem collidebantur. Et confortate manus
Dan. 5.6. Isai.35.3. dissolutas, & genua debilia roborate. &, Vacillantes con
Iob.4.4. firmauerunt sermones tui, & genua trementia confortasti.

PEDES.

PEDVM lotio ad recreationem & mũditiam atq.
Recreatio. laboris remissionem facit, ideoque inter honestas delitias atque inter hospitalia officia ponitur, s. s. E. Adfe-
Gen. 18.4. ram pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Et introductis domum, attulit
Gen.43.24. aquam, & lauerunt pedes suos.

Contrà verò pedes illoti, horrorem & asperitatem
Horridus cultus. cultus & vitæ, ex mœrore aliquo arguit, s. s. E. Mephi-
2. Reg. 19.25. bosethque filius Saul descendit in occursum regis illo-
Thren. 1.9. tis pedibus, & intonsa barba. &, Sordes eius in pedibus eius. Pes nudus longum iter indicat factum,
Iter lõgum quo calcei detriti sunt: estque vna, ex incommoditatibus, quæ peregrè proficiscentibus accidunt, s. s. E.
Iere.2.24. Prohibe pedem tuum à nuditate, & guttur tuum à siti.

Insultatio Irrisio. Pede percutiunt irrisores & insultantes alienis calamitatibus, s. s. E. Pro eo quòd plausisti manu, & per-
Ezec. 25.6. cussisti pede, & gauisa es ex toto affectu super terram
Prou. 6.12. Israel. &, Homo apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso, terit pede, &c.

Constantia Pes constans vel rectus, certum, constans & rectum
Psal.25.12 studium propositumque indicat, s. s. E. Pes meus stetit in directo. &, Eripuit oculos meos à lachrymis, &
Psal. 55.14 Eccles.4.17 pedes meos à lapsu. &, Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei.

Inconstantia. Titubatio. Contrà verò, pedes moti, inconstantis & titubantis habitus cùm sint, sententiæ mutationem aut dubitationem metumue arguunt, in arcana significatione, s. s. E.
Psal.72.2. Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gres-
Psal. 37.17 sus mei. &, Dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt. &, Non det in commotionem pe-
Psal.93.18. dem tuum. Et si dicebam, motus est pes meus, miseri-
Iere.14.10 cordia tua adiuuabit me. &, Hæc dixit Dominus populo huic, Qui dilexit mouere pedes suos, & non quie-
Temeritas. uit. Pedum festinatio temeritatem arguit, & inconsultam actionem eorum, qui affectus suos impoten-
ter sequuntur, s. s. E. Veloces pedes eorum ad effun- Psal. 13.3
dendum sanguinem. &, Cor machinans cogitationes Prou. 6.18.
pessimas, pedes veloces ad currendũ in malum. &, Qui Prou. 19.2.
festinus est pedibus, offendet. &, Garrula & vaga quietis Prou.7.11.
impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis.
&, Vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Heb.12.13

Pedes in compedibus illigati, captiuitatem, seruitu- Obediẽtia. Seruitus.
temq. atque integram subiectionem significant, s. s. E. Eccle.6.25.
Iniice pedem tuum in compedes illius, & in torquem illius collum tuum.

Aliquando compes in pedibus, impedimentum & Impedimentum.
laborem durum difficultatemque significat, s. s. E. Difficultas.
Compes in pedibus stulto doctrina. Eccl.21.22

Ad pedes alterius prouolui, adorantis & supplican- Supplicatio.
tis habitus est, s. s. E. Nec his contenta procidit ad pe- Adoratio.
des regis, fleuitque, &c. Et venit quidam de Archisy- Esth. 8.3.
nagogis nomine Iairus; & videns eum, procidit ad pe- Marc. 5.22
des eius. &, Illæ autem accesserunt, & tenuerunt pedes Matt.28.9.
eius, & adorauerunt eum.

Calcaneum magnificare, est insolenter aduersus al- Insultatio
terum agere, vel insultare. vt, Qui edebat panes meos, Psal. 40.10
magnificauit super me supplantationem.

COR.

COR durum pertinaces, audaces, impudentesque Pertinacia.
efficit, s. s. E. Domus Israel nolunt audire te, quia no Impudẽtia. Audacia.
lunt audire me; omnis quippe domus Israel attrita Ezech. 7.3.
fronte est & duro corde.

Cor latum vel dilatatum, patientiam, tolerantiam, Patientia.
& magnanimitatem indicat, s. s. E. Exaltatio oculo- Magnitudo animi.
rum est dilatatio cordis. Cor verò conquassatum Prou. 21.4.
vel languens, timoris subiti aut inexspectati, & impro- Timor. Pauor.
uisi periculi est index, s. s. E. Et hæc audientes pertimui- Iosu. 2.11.
mus, & elanguit cor nostrum, nec remansit spiritus in nobis, ad introitum vestrum.

Cor ardens, vel incitatum, conscientiam, cogitatio- Consciẽtia.
nem intentam, & quandam velut diuinationem, & Suspicio. Cognitio.
agnitionem spontaneam significat. vt, Nónne cor no- Luc. 24.
strum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in via, &c.

CARO, PELLIS.

CARO & pellis consumpta aut attenuata, infirmitudinem atq. imbecillitatem maximã significat, s. s. E. Afflictio. Miseria.
Vetustam fecit pellem meam & carnem meam, con- Thren.3.4
triuit ossa mea.

Carnem propriam comedere, & sanguinem suum Oppressio.
bibere, extremæ oppressionis & egestatis, atque affli- Angustia.
ctissimarum rerum est argumentum, s. s. E. Et cibabo Isai.49.26.
hostes tuos carnibus suis, & quasi musto sanguine suo
inebriabuntur. Carnibus alienis vesci, extremæ Inuidia. Vltio.
& crudelissimæ vltionis aut etiam inuidiæ est, s. s. E.
Si non dixerunt viri tabernaculi mei, quis det de car- Iob. 31.31.
nibus eius, vt saturemur?

PRÆCORDIA, VISCERA.

VISCERA magna, eademque commota, miseri- Misericordia.
cordiæ maximæ significationem ostendunt, s. s. E. Vbi
est zelus tuus, & fortitudo tua? multitudo viscerum Isai.63.14.
tuorum, & miserationum tuarum super me continuerunt se. Præcordiorum commotio & tentatio gra-
uis, dolorem, perturbationemque arguit, s. s. E. Ven- Perturbatio.
trem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei Iere. 4.19.
turbati sunt in me. &, Interiora mea efferbuerunt,
absque vlla requie, præuenerunt me dies afflictionis. Iob. 30.27.

OSSA.

OSSIVM tremor, & cordis comminutio animi do- Indignatio
lorem, indignationemque vehementem prodit, s. s. E. Dolor. Perturbatio.
Contritum est cor meum, contremuerunt omnia ossa
mea, factus sum quasi vir ebrius; & quasi homo ma- Iere.23.9.
didus à vino, &c.

COLOR.

IN colore etiam totius corporis, maximè autem Affectus animi.
vultus varia, nec obscura significatio est. Pallor enim
timorem

timorem, albedo perturbationem, subitamque pudefactionem; rubor verecundiam indicat, s.s.E. Non modò cõfundetur Iacob, nec modò vultus eius erubescet. De hoc autem genere multa in capite de Vultu & facie indicata sunt.

SANGVIS.

Homicidium impunitum. Isai.6.21. SANGVIS occultus homicidium inultum ac impunitum significat, s.s.E. Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum, & reuelabit terra sanguinem suum, & non operiet vltrà interfectos suos.

Strages. Isai.34.3 Sanguis inundans stragem magnam, s.s.E. Tabescent montes à sanguine eorum.

Victoria. Isai.63.1. Sanguine perfusus vir stragem à se editam, victoriamque sibi partam indicat, s.s.E. Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? &c.

TOTIVS CORPORIS HABITVS ET SITVS.

HACTENVS corporis partiũ habitus & gestus indicati sunt, nunc deinceps corpus ipsum, quot modis habere contingat, quidque singuli habitus atque situs significent, docebimus.

Arrogantia Impudentia. Iob.15.27. Crassitudo & obesitas, arrogantiam & stultitiam efficit, quarum impudentia comes est, s.s.E. Operuit faciẽ eius crassitudo, & de lateribus eius aruina dependet.

IACERE, PROCVMBERE, PROCIDERE.

Mœror grauis. Thren.2.11 Ierem.3.25. IACERE in terra super dextrum præsertim latus, mœrorem impotentem atque animi grauem deiectionem significat, s.s.E. Effusum est in terra iecur meum, super contritionem filiæ populi mei. &, Iacebimus in cõfusione nostra: & accipiet nos ignominia nostra, quoniam Domino peccauimus.

Imbecillitas. Lassitudo. Isai.51.20 Est etiam imbellium, lassorum, victorumque situs, s.s.E. Filij tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum. Ita etiam illud, Posuisti vt terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

Desolatio. Subiectio. Isai.52.2. Iacere in puluere, desolatum esse & deiectum significat, s.s.E. Excutere de puluere, consurge, sede Ierusalem.

Supplicatio Pœnitentia 1.Par.21.16 Iacere super faciem in sacco, pœnitentium & supplicum habitus est, s.s.E. Et ciderunt tam ipsi, quàm maiores natu proni in terram vestiti ciliciis.

Reuerentia Adoratio. Postulatio. Gratiarum actio. Matt.20.20 Procubitus in terram, magnæ reuerentiæ adorationisque habitus est: item studiosissimi & magna cum propositi pertinacia postulantis, præterea gratias agentis acceptumque beneficium agnoscentis, s.s.E. Tunc accessit mater filiorum Zebedæi, adorans & petens aliquid ab eo. &, Christus procidit in faciem suam orans. Matth.26. Matt.28. 2.Paral.20.18. Et mulieres procumbẽtes Christique pedes complexæ adorabant. Et Iosaphat & Iuda, & omnes habitatores Ierusalem ceciderunt in terram coram Domino, & 2.Par.29.28. adorauerunt. Et cùm finita esset oblatio, incuruatus Matt.2. est rex Ezechias, & omnes qui erant cum eo, & adorauerunt. Et Magi procumbentes adorauerunt Iesum. Luc.17. &, Leprosus sanatus gratias agens, cecidit ad pedes Iesu. Actor.10.24 Et Cornelius procidens ad pedes Petri adorauit.

Reuerentia Metus. Psal.71.9 Actor.16.29 Isai.49.23. Est etiam procubitus non solùm reuerentiæ, sed religiosi timoris index, s.s.E. Coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent. &, Cùm petiisset lumen, tremefactus procidit Paulo & Silæ ad pedes. Et vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.

Deprecatio 1.Esd.10.1 1.Mach.4.39. Huiusmodi etiam habitus est dolentium, calamitatemque deprecantium, s.s.E. Sic ergo orante Esdra, & implorante Deum, & flente & iacente ante templum Dei, &c. Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput 2.Mach.3.25. suum: & ceciderunt in faciem super terram. Et Sacerdotes ante altare, cum stolis sacerdotalibus lustrauerunt se, & inuocabant de cælo eum, qui de depositis legem posuit. Paulus in iuuenem præcipitem datum procidit habitu orantis, studiosissimeque contendentis apud Deum, de restitutione illius. Oratio vehemens & affectuosa. Actor.19.

Indignatio. 3.Reg.21.3 Aliquando cubare indignationem impotentem arguit: Sic enim Achab indignatus cubuit auersa facie.

Cõuiuium Amos.2.8 Recumbere conuiuarum situs est; olim enim lectis ad mensam stratis, recumbebant, s.s.E. Et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare.

INCLINARI.

Ministeriũ. Seruitus. Matt.1.7. INCLINATIO erga aliquem ministerij humillimi & obsequiosi valdè significationem habet, s.s.E. Cuius ego non sum dignus, vt procumbens soluam corrigiam calceamentorum eius.

Pauor. Luc.24.5 Caput etiam in terram demittebant mulieres visis angelis, pauore videlicet consternatæ.

GENV FLEXIO.

Oratio. Petitio. 2 Par 6.13 Daniel.6.9 GENIBVS flexis & palmis ad cælum sublatis orat Salomon, & petit. Et Daniel tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat.

2.Paral.7.3 Curuare genua, & facies in terram demittere, adorantium, & trementium diuinam maiestatem habitus esse obseruatur, populo adorante Deum, cuius præsentiam ignis descendens indicabat.

STARE.

Oratio. Postulatio. Laudatio. 2.Paral.7.6 STARE in templis aut aliàs ante Deum, habitus est orantium & postulantium oratione: Sic enim & Sacerdotes stãtes orabant, & populus Sacerdotibus adstabat eodem orandi studio affectus. Est etiam laudes diuinas celebrantium. horum generum exempla illa sunt; Sacerdotes autem stabant in officiis suis, & Leuitæ in organis carminum Domini, quæ fecit Dauid rex ad laudandum Dominum, cunctusque Israel stabat. Et omnis Iuda stabat coram Domino cum paruulis, vxoribus & liberis suis. Et Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt. Isai.49.7

Auditio. Actor.1. 2.Paral.6.2 Atque idem habitus erat eorum, qui vel exponendę legi vel concionibus audiendis intererant. Sic Petrus verba facturus, in medio fratrum stetit. Et dixerunt Leuitæ, Surgite & benedicite Domino Deo vestro. Et conuertit rex faciem suam, & benedixit vniuersæ multitudini Israel; nam omnis turba stabat intenta.

Instantia. Studium. Amos.9. Ierem.1.18. Matt.26.62 Est etiam habitus curantis rem aliquam agendam, operisq. instantis, s.s.E. Vidi Dominum stantem super altare, & dixit, Percute cardinem, &c. &, Tu ergo surge, loquere ad eos omnia, quæ præcipio tibi. &, Surgens princeps Sacerdotum, ait illi, Nihil respondes? &c.

Honor. Reuerentia Iob 29.8. Assurgere alicui, honoris causa contingit, s.s.E. Videbant me iuuenes, & abscondebantur, & senes assurgentes stabant. Ministeriũ. Consilium Ierem.23.22 Zacha.3.7. Stare ante Deum in consilio, ministrorum habitus est, cuiusmodi prophetæ sunt, s.s.E. Si stetissent in cõsilio meo, & nota fecissent verba mea populo meo. Et de his, qui nunc hic assistunt, id est, ministrant.

Studium. Contentio. Hab.2.1. Illud verò, quod apud Habacuq legimus; Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem meam, &c. ad id habituum genus refertur, qui magno studio, non sine difficili labore, magna demùm animi contentione, & graui proposito suscipiũtur, à sanctis viris rei postulatæ impetrandæ causa. Ait enim Propheta sibi loco & difficili habitu non moueri decretum fuisse, quoad de grauissima quæstione certum diuinitus redderetur responsum.

Verba facere. Esth.8.4. Præterea stare coram aliquo, habitus est verba facientis, s.s.E. Illaque consurgens stetit coram eo, & ait, &c.

SEDERE.

Securitas. Isai.33.16. SEDENTIVM habitus varia indicat: quorum interpretatio tum ex locis, vbi sedetur; tum ex aliis adiunctis petitur. Sedere enim in excelso, quietẽ & securi-

Isai.33.16. tatem significat, s. s. E. Iste in excelsis sedebit, munimenta saxorum sublimitas eius.

Mœror. Calamitas. Isai.3.26. Rursum verò, sedere in terra vel puluere, situs est mœrentium, calamitosorum & lugentium, s. s. E. Et mœrebunt atque lugebunt portæ eius, & desolata in *Iere.13.18.* terra sedebit. Et humiliamini, sedete, quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ. Et de- *Ezec.26.16* scendent de sedibus suis omnes principes maris, & in terra sedebunt,&c.&, Sede in terra, non est solium filiæ *Isai. 47.2* Chaldæorum, quia vltrà nō vocaberis mollis & tenera.

Luctus. Mœror. Thren.1.1. Thren.2.10 Psal.136.1 Ad eundem affectum mœroris & luctus pertinent illa, Quomodo sedet sola ciuitas. Sederunt in terra, conticuerunt senes filiæ Sion. Et super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus.

Pœnitētia. Supplicatio. Ion.3.6. Est & pœnitentium, diuinamque misericordiam mouere studentium supplicum habitus, in sacco & cinere sedere, s. s. E. Et surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. *Pax. Tranquillitas. Mich.4.4. 1.Mach.14.12.* Sedere autem in agris, vineis & hortis, pacem, quietem & tranquillitatem indicat, s. s. E. Et sedebit vir subtus vineam suam, & subtus ficum suam,& non erit qui deterreat. Et sedit vnusquisque sub vinea sua, & sub ficulnea sua, & non erat, qui eos deterreret.

Docens. Matth.23.2 Sedere etiam habitus docentiū est, maximè autem si in cathedra sedere dicantur, s. s. E. Super cathedra *Matt.26.55* Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. &, Quotidie apud vos sedebam docens in templo.

Auditores. Marc.3.32. Auditores etiam sedere solent, vt maiori quiete disciplinam excipiant, s. s. E. Et sedebat circa eum turba. Et circumspiciens eos qui in circuitu sedebant. &, *Luc.10.39* Maria sedens secus pedes Iesu, audiebat verbum, &c.

Quies. Animi sedatio. Luc.8.35. Est etiam sessio habitus quieti & sui compotis hominis, contrarius inquieto & turbulēto ingenio, cuiusmodi situ & habitu ille, qui à dæmonio vexabatur, probatus est liberatus. Et inuenerunt hominem sedētem, à quo dæmonia exierant.

Dignitas. Honor. Vices. Marc 16.19 Psal.109.1. Sedere ad dextram alicuius principis, proximam illi auctoritatem sortiti est, s.s.E. Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. &, Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Psal.79.2. Psal.46.9 Psal.20.8 Prouerb.28. Psalm.118.23. Denique regum, principum, iudicum, consulum, & senatorum situs est sessio. vt, Qui sedes super Cherubim.&, Deus sedet super sedem sanctam suam. Et rex, qui sedet in solio iudicij. &, Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur.

Respicere.

Cura. Genes.4.4 Respicere habitus est curantis eam rem vel personam, in quam respicitur, s. s. E. Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain autem, & *Gene.19.17* ad munera eius non respexit. Et salua animam tuam, noli respicere post tergum tuum. Et respexit Dominus *Exod.2.25.* filios Israel, & liberauit eos. Et audierunt quòd visitas- *Exod.4.31.* set Dominus filios Israel, & quòd respexisset afflictione *Deut.26.15* eorū. &, Respice de sanctuario tuo, & de excelso cælo- *Psal.9.28.* rum habitaculo. &, Benedic populo tuo Israel. Et oculi *Psal.21.2.* eius in pauperes respiciūt. Et Deus meus respice in me; *Psal.34.17.* quare dereliquisti me? &, Domine quando respicies?

Ascendere.

Via ad Israelis regionem. Deut.1.21. Ascendere verbum est iis adscriptum, qui terram Israelis, maximè autem Iudæam & Hierosolymam petunt, s. s. E. Vide terrā, quam Dominus Deus tuus dabit tibi: ascende & posside eam; & qui ascēdere *Amos.2.10.* vos feci de terra Ægypti, & eduxi vos in deserto quadraginta annis, vt possideretis terram Amorrhæi. &, *Luc.2.42.* Ascendentibus illis in Hierosolymam, secundùm consuetudinem diei festi. Ascendit malitia Niniuitarum *Ion.1.2.* coram me: id est, nimium aucta excreuit atque superauit omnem modum & hominum opinionem.

Equo sedere.

Honor. Dignitas. Honoris causa equo aliquis vectus incedit, vt cōspicuus sit, dignitatemq. suam probet spectatoribus, s. s. E. Homo, quem rex honorare cupit, debet indui vestibus regiis, & imponi super equum, qui de sella regis est. &, Vidi seruos in equis & principes ambulantes super terram quasi seruos. *Esth.6.8. Eccles.10.7.*

Christus Dominus asello vectus conspicuum se populo exspectanti exhibuit; magno tamen modestiæ & humanitatis exemplo. Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem, ecce rex tuus venit tibi iustus & Saluator, ipse pauper, & ascendens super asinum & super pullum filium asinæ. *Modestia Zach.9.9 Matth.21.5*

Vt equo vel aliâs iumento insidere, præter vehiculi cōmoditatem, etiam honoris & dignitatis est signum: ita reuerentiæ & obseruantiæ argumentum est, si quis coram alio ex equo vel iumento descendat, s. s. E. Rebecca quoque conspecto Isaac descendit de camelo, & ait ad puerum, &c. *Obseruātia Gen.24.63.*

Motus.

Corporis varij sunt motus, tum partibus ipsis, tum locis; tum etiam tarditate & celeritate differentes; omnes autem cogitationem sequuntur aliquam. idemque motus varias & cogitationes subit, & significationes indicat.

Ambulare enim studium, curam, & muneris propositi gerendi cogitationem, exercitationemque significat, s. s. E. Hæc dicit Dominus Deus, Si in viis meis ambulaueritis, & custodiam meam custodieritis. Et Elisæus magnam curam & solicitudinem hoc modo indicabat, s. s. E. At ille reuersus deambulabat in domo semel, huc atq. illuc. Et Iesus discipulos suos in via prȩcedens, magnum studium negotij salutis nostræ indicabat, cuius causa Ierosolymam petebat; ita vt illi stupescerent & admirarentur. *Cura. Studium. Solicitudo. Zach.3.7. 2.Reg.4.35 Mar.10.2.*

Est alius motus inquietus & varius eorum, qui aliquem ex accepto dolore mœstum & plangentem consolātur. Hic motus verbo Hebraico נוד indicatur; cuius significatio ad solicitudinem, curam, sedulitatem & inquietudinem refertur; huius exempla multa sunt, ex quibus illa: Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? Quis ibit ad rogandum pro pace tua? &, Ne ingrediaris domum conuiuij: neque vadas ad plangendū, neque consoleris eos,&c. Et sustinui qui simul contristaretur; & non fuit, qui consolaretur, & non inueni. &, Vastata es Niniue, quis commouebit super te caput? Vnde quæram consolatorem tibi? &, Audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo. Omnibus in his locis verbum est נוד quod satagere significat. *Consolatio Ierem.15.5. Iere.16.5. Psal.69.21. Nahum.3.7 Iob.2.11.*

Mare & aridam circuire, est omnia tentare & experiri, s. s. E. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui circuitis mare & aridam, vt faciatis vnum proselytum, &c. *Diligentia. Matth.23.8*

Claudicare in motu, translatione à pecudibus sumpta, est misera & calamitosa vitæ conditione vti, s. s. E. In illa die congregabo claudicantem, & eam quam eieceram, colligam, & quam afflixeram consolabor. Et ponam claudicantem in reliquias. *Miche.4.6.*

Recedere ab aliquo, est consuetudinem illius vitare, tanquam pestilentis & contagȩ sua alios inficientis, s. s. E. Qui videbant me, foras fugerunt à me. *Vitatio. Declinatio.*

Non egredi ostium, metuentis sibique cauentis est. vt, Si expaui ad multitudinem nimiam. &, Despectio propinquorum terruit me. Et non magis tacui, nec egressus sum ostium. *Metus. Iob.31.33*

Currere.

Cursus studium, diligentiam, & magnam rei agendȩ curam significat, s. s. E. Quos cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum, de ostio tabernaculi sui, & adorauit in terram. &, Cucurrit puella, & nuntiauit in domum matris suæ, omnia quæ audierat. Et Elisæus, relictis bobus, cucurrit post Eliam. &, Si videbas furem currebas cum eo. &, Sine iniquitate cucurri & direxi. Et viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum. *Studium. Diligentia. Gen.18.2. Gen.24.28. 3 Reg.19.20. Psal.49.18 Psal.118.*

Labi.

LABI.

Periculum. LABI ferè semper periculum arguit, s. s. E. Ego
Deut.32.35 retribuam eis in tempore, vt labatur pes eorum. &, Ne
desperaueris lapsus in die angustiæ. Et lapsa est in la-
Prou.24.10 Thren.3.15 cum vita mea. Illud verò grauissimum discrimen, &
cui remedium inueniri facilè nequit, significat. Idcircò
Iere.23.12 via eorum erit quasi lubricum in tenebris; impellentur
enim & corruent in ea.

CADERE.

Vinci. Occidi. CADERE, de victis & occisis in prœlio dicitur,
s. s. E. Ne cadamus gladio. Et rex Sodomorum & rex
Num.14.3. Gen.14.10. Gomorrhæ terga verterunt, cecideruntq. ibi. &, Quo-
2.Reg.1.19 modo ceciderunt fortes? Et ipsi infirmati sunt, & ceci-
Psalm.26.2 Psalm.90.7 derunt. Et cadent à latere tuo mille, & decem millia à
Psal.11.13 dextris tuis. &, Impulsus euersus sum vt caderem. Ca-
Bellum in vrbe. dere in plateis, bellũ intra vrbem ipsam gestum signifi-
Iere.50.30. cat, s. s. E. Idcircò cadent iuuenes eius in plateis eius.

DORMIRE.

Securitas. Negligentia. DORMIRE habitus securi & negligẽtis est: con
trà verò expergisci, s.s. E. Exurge, quare obdormis Do-
Psal.43.23. Iob.11.18. mine? exurge, & ne repellas in finem. &, Et habebis fi-
duciam proposita tibi spe. Et defessus securus dormies.
Psal.3.6. Actor.12.6. Ego dormiui & soporatus sum, & surrexi, quia Domi-
nus suscepit me. Et erat in ipsa nocte Petrus dormiens.
Psal.120.4. Et ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit
Marc.13.33 Israel. Quo loco negligentiã significat verbũ dormire,
sicut in illo: Ne cum Dominus venerit, inueniat vos
1.Cor.11.13. dormientes. Et inter vos multi imbecilles, & dormiunt
Studium. Cura. multi. Vigilare sibi consulentiũ resq. suas curantium,
Sap.6.15. magni studij etiam est, s.s.E. Qui de luce vigilauerit, ad
Matt.25.13 Marc.13.34 illam non laborabit. &, Vigilate itaque, quia nescitis
1.Cor.16.13. diem neq. horam. Et ianitori præcepit vt vigilet. &, Vi-
Psal.126.2 gilate & state in fide. &, Frustrà vigilat, qui custodit eã.

VOX.

VOCIS etiam vt variæ formæ, ita multiplex signi-
ficatio est: format enim natura prius nos intus, ad om-
nem fortunarum habitum, iuuat aut impellit ad iram,
aut ad humum, mœrore graui, deducit & angit: Post
effert animi motus interprete lingua; namque huma-
nam vocem lingua moderatur, & ad animi motus ac-
Miseria. commodat. Vox afflicta & tenera dolorem & com
Dolor. Misericordia. miserationem arguit, s.s.E. Appropinquansque rex la-
cui, Danielem voce lachrymabili inclamauit. Et, quia
Pœnitudo. Dan.6.22. luxit super eum populus eius.
Ose.10.5. Vox humilis supplicantium, petentiumque gratiam
Supplicatio Eccles.29.5. aliquam, s. s. E. Donec accipiant, osculantur manus
dantis: & in promissionibus humiliant vocem suam.
Vox etiam alta vt clamor, aut vnius, aut plurium est;
& pro varietate sonitus vel monitionem, vel lætitiam
Bellicus clamor. & victoriam, luctum & lamentationem arguit. Illa
enim clamorem bellicum significant, & hostilem tu-
Thren.2.7. multum, Vocem dederunt in domo Domini, sicut in
Isai.42. die solemni. Et non clamabit, neq. accipiet personam,
neque audietur vox eius foris.
Productio vocis. Vox etiam in locis altioribus editur, vt latiùs lon-
giusque audiatur, siue ea monitionis & consilij, siue læ-
titiæ & boni nuncij, siue planctus & luctus vox sit in-
Iere.3.21. dex. vt, Vox in viis audita est, ploratus & vlulatus filio-
Iere.4.5. rum Israel. Annuntiate in Iuda & in Ierusalem audi-
Isai.40.9. tum facite. Et vox in rama audita est, ploratus & vlu-
latus multus. &, Super montem excelsum ascende tu,
qui euãgelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam,
qui euangelizas Ierusalem.
Exhortatio Gratulatio. Triturantes & vindemiantes lætitiæ & gratulationis
causa vocem extollunt, vt sese inuicem ad opus inci-
tent, s. s. E. Dominus de excelso rugiet, & de habita-
Iere.25.30. culo sancto suo dabit vocem suam. Dominus rugiet
super decorem suum celeusma quasi calcantium, &c.
Lætitia publica. Vox hamon siue turbæ exultantis, qualem Iosue de
monte cum Mose descendens audiuit, lætitiam publi-
Exod.32.18 cam significat: de huiusmodi voce veræ tamen & incul-
Psal.117.15 patæ lætitiæ indice scriptum est, Vox exultationis & sa-
lutis in tabernaculis iustorum.

Cum voce autem tubæ aut cornu sonitus auditus, Belli indicium.
siue clangor, siue alio nomine Latinè dicatur, vel belli, Exhortatio
aut alterius periculi aduentum significat. vt, Canite tu-
ba, præparentur omnes, & non est qui vadat ad prœ- Ezech.7.14
lium. &, Clangite buccina in Gabaa, tuba in Rama, vlu- Ose.5.8.
late in Bethauen, post tergum tuum Beniamin. Et in Osea.8.1.
gutture tuo sit tuba quasi aquila super domũ Domini.
Vlulatus plerumq. plangẽtium & magno desiderio Lamẽtatio
velut insanientium est. vt, Vlulate naues maris, quia va- Desideriũ.
stata est domus vnde venire consueuerant. Et præ con- Isai.23.1. Isai.65.14.
tritione spiritus vlulabitis. Et vlulate væ væ diei. &, Ezec.30.2.
Vlulate habitatores Pilæ. Sopho.1.

SIBILARE.

SIBILARE conuocantes solent; aut irridentes & Cõuocatio
insultantes, s. s. E. Et leuabit signum in nationibus Insultatio
procul, & sibilabit ad eum de finibus terræ. &, Sibilabit Isai.5.26. Isai.7.18
Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminũ Ægypti.
Et sibilauerunt & mouerũt caput suum super filiam Ie Thren.2.15 Ezec.27.37
rusalem. Et negotiatores populorũ sibilauerũt super te.

SILERE.

Tacere. Silere.
SILENTIVM nõ minus aliquãdo quàm vox inter-
nos animi affectus, motus & perturbationes indicat. Est
enim ea doloris vis, vt clamare, gemere, lugereq. homi
nes cogat: sed cùm dolor vehementior, auctiorque est, Dolor vehemens.
animiq. mœstitiæ coniũctus, & profunda mœroris co-
gitatione pressus, neq. lachrymis neque voci erumpen-
dæ locum concedit. Atque ita grauius afficitur & la-
borat animus, quàm si per luctus & lamenta respirare
aliquantulum sineretur, s.s.E. Sederunt in terra, & con Thren.2.10
ticuerunt senes filiæ Sion. &, Quoniam silui, inuete- Psal.31.3
rauerunt ossa mea. &, Tacui semper, silui. &, Ingemi- Eze.24.17
sce tacens, mortuorum luctum non facies. &, Sede-
runt cum eo in terra septem diebus & septem nocti- Iob.2.12.
bus, & nemo loquebatur ei verbum; videbãt enim do-
lorem esse vehementem. Et cùm audissem sermonem Esd.9.3.
istum, scidi pallium meum & tunicam, & euelli capil-
los capitis mei, & sedi mœrens. Hebr. tacens. Ali- Patientia. Tolerantia.
quando silentium victi & captiui iugumque sine detre-
ctatione ferentis, seseq; dignè pati agnoscentis, s. s. E. Ierem.8.
Quare sedemus, conuenite & ingrediamur ciuitatem
munitã, & sileamus ibi, quia Dominus Deus noster si- Amos.6.11.
lere nos fecit. Et dicet ei, Tace, & non recorderis nomi-
nis Domini. Et obmutui, & humiliatus sum, & silui à Psal.38.3
bonis, & dolor meus renouatus est. &, Bonum est præ- Thr.3.26.
stolari cum silentio salutare Dei.
Tacent etiam qui verentur & metuunt, s.s.E. Si ex- Metus. Verecũdia.
pandi ad multitudinem nimiam. &, Despectio propin- Iob.31.34.
quorum terruit me, & non magis tacui.
Tacet Christus falsis testimoniis delatus, simul vt pa
tri obediret, cuius consilio se in mortem traditum co- Matth.27.
gnoscebat; & vt criminum falsitatem indignam respon
sione & defensione argueret.

RIDERE.

RISVS vel gaudij signum est plerumque. vt, Ce- Gaudium. Gen.17.17.
cidit Abraham in faciem suam & risit. &, Risum fecit Gen.21.6.
mihi Dominus. &, Risus dolore miscebitur. Vel etiam Prou.14.13
irrisionis & insultationis in alterius calamitatem, vel Irrisio.
contemptionis etiam. vt, Ne tradas Domine sce- Insultatio. Cõtemptio
ptrum tuũ iis, qui non sunt, ne rideant ad ruinam no- Esth.14.11.
stram. Et super eum ridebũt, & dicent, &c. Et ego in in- Psal.52.8.
teritu vestro ridebo. Et super omnẽ munitionẽ ridebit. Habac.1.

LVGERE.

LVCTVS desiderium persæpè arguit rei vel vtilis, Desideriũ.
vel alio nomine charæ, s.s.E. Et mœrebũt piscatores & Isai.19.7.
lugebunt omnes mittentes in flumẽ hamum. &, Periit Ioel.1.9.
sacrificium & libatio de domo Domini, luxerunt sacer-
dotes & ministri Domini. Et luxerunt speciosa pasto- Amos.1.2.
rum, & exsiccatus est vertex carmeli. &, Qui vẽdit, non Ezech.7.12.
lugeat, quia ira super omnem populum eius.

RAVCEDO.

VEHEMENTIS, nimij ac contenti clamoris si- Clamor intentus & vehemens
gnum est raucedo, s. s. E. Laboraui clamans, raucæ fa- Psal.68.3.

ctæ sunt fauces meæ; defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.

AFFECTVS CORPORIS ET ANIMI.

AFFECTVVM pars quædã corpus, pars animum agit, vtrumq. etiam pars alia tentat; dicimus autem affectum siue affectionem aliquam grauem passionem, vt dolorem, sitim, famem, desiderium: horum præcipua genera, quorum significatio & vsus in sacris obseruatur libris, breuiter percurremus.

SVDARE.

Labor. Opera. Eccle. 2.11. Ezec.24.12

SVDOR intentum laborem multamque operam in re aliqua positam arguit. Cumq. me cõuertissem ad vniuersa opera, quæ fecerant manus meæ; & ad labores, in quibus frustrà sudaueram. Et multo labore frustrà sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo.

Anxietas. Difficultas. Gene.3.19. Luc.22.44.

Fatigationem, anxietatem & difficultatem aliquam subitam indicat sudor, s. s. e. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Ille autẽ Christi seruatoris sanguineus sudor arcanam quandam & vehementissimam luctam indicauit, quam nos in sacris carminibus & aliâs descripsimus.

Impuritas. Ezec.24.13 Ezec.44.18

Est etiam aliquando sudor immunditiæ significatione notatus, s. s. e. Et non es mundata à sudoribus tuis, neque mundaberis priùs, donec quiescere faciam indignationem meam à te. &, Vittæ lineæ erunt in capitibus eorum, & fœminalia linea in lumbis eorum, & non accingentur in sudore.

ESVRIRE.

Defectus. Desiderũ. Iob.6.6. Iob.24.10. Prou.18.8. Prou.25.21 Isai.29.8. Ierem.31.12 Luc.1.53.

ESVRITIO magnum defectum, vehemensque desiderium significat, s. s. e. Animæ esurienti etiam amara dulcia videntur. &, Esurientibus tulerunt spicas. Et animæ effœminatorum esurient. &, Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. &, Sicut somniat esuriens & comedit: cùm autẽ fuerit expergefactus, vacua est anima eius. Et erit anima eorum quasi hortus irriguus, & vltrà non esurient. &, Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.

SITIRE.

Desideriũ. Iere.48.18. Psal.62.1.

SITIS desiderium vel necessariæ rei vel eius, sine qua esse non possis, ex longa consuetudine antecedentis copiæ atque vsus, s. s. e. Descende de gloria, & sede in siti habitatio filiæ Dibon. &, Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea.

Fatigatio. Iter lõgum Psal.106.5. Ierem.2.25. Eccl.24.29

Interdum fatigationem & longum iter arguit sitis: vt, Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis defecit. &, Prohibe pedem tuũ à nuditate, & guttur tuum à siti. Nonnunquam sitis insatiabilitatem rei adeptæ sine vllo fastidio vlteriùs etiam expetitæ significat. vt, Qui bibunt me, adhuc sitient.

OBSTVPESCERE.

Res inopinata & magna. 1.Reg.14.15 1.Reg.21.1 Isai.10.29. Ezec.28.19

OBSTVPESCIMVS ex nouæ rei & improuisæ admiratione; vel ex inopinati consilij noua notitia: vel etiam ex casu aut ruina inopinata: est enim non vulgare aut cõmune stuporis argumentum, s.s.e. Et factum est miraculum in castris, sed & omnis populus stationis eorum, qui ierant ad prædandũ, obstupuit. &, Venit Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotem. Et obstupuit Achimelech, eò quòd venisset Dauid, & dixit ei, Quare tu solus? Et obstupuit Rama, Gabaa Saulis fugit. Et omnes qui viderunt te in gentibus, obstupescent super te. Nihili factus es, & non eris in perpetuum.

TREMOR.

Metus. Deut.2.25.

TREMOR affectus est metuentium, grauique timore perturbatorum, s. s. e. Hodie incipiam immittere terrorem, atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cælo.

Perturbatio Dolor. Iere.49.24. Exod.15.15 Psal.54.6.

Magnam etiam perturbationem, siue ex timore, siue ex præsenti dolore tremor arguit, s. s. e. Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam. Et tunc conturbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor. &, Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.

HORRERE.

Mœstitia. 2.Mach.3.17.

CORPORIS horror animi dolorem, mœstitiamque prodit, s.s.e. Circunfusa enim erat mœstitia quædam viro, & horror corporis. per quæ manifestus aspicientibus dolor cordis eius aspiciebatur.

PVDEFIERI, CONFVNDI.

Irritum cõsilium vel votum. Iere.20.11. Psal.24.1. Psal.89.9. Psal.70.13 Ioel.1.11.

PVDOR qui & confusio atq. erubescentia dicitur, affectum animiq. perturbationem eius arguit, qui vel consilij constanter initi, vel concepti voti impos euaserit, s. s. e. Qui persequuntur me, cadent, & infirmi erunt; confundentur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam delebitur. &, Ad te Domine leuaui animam meam, Deus meus in te confido, non erubescam. &, Nõ erubescant in me, qui exspectant te Domine virtutum. Et confundantur & deficiant detrahentes animæ meæ. Et confusi sunt agricolæ, vlulauerunt vinitores, &c.

Pœnitentia Psalm.96.7 Sopho.3.

Arguit etiam huiusmodi affectus malefactorum pœnitentiam, nonnunquam quidem seram, semper autem extortam, s. s. e. Confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis. &, In die illa non confunderis super cunctis adinuentionibus tuis, quibus præuaricata es in me.

Redargutio. 1.Pet.3.16

Pudefit etiam accusator, qui non docet crimen aut calumniam in eo, cuius nomen detulerit, s. s. e. Sed cum modestia & timore, conscientiam habentes bonam, vt in eo quod detractant, de vobis confundantur, qui calumniantur vestram bonam in Christo conuersationem.

PARTVRIRE, PARERE.

Dolor. Discrimen. Psal.7. Psal.47.7. Isai.21.3. Iere.30.6. Miche.4. 4.Reg.19.3

PARTVRIENTIS habitus ingentem dolorem, discrimenque magnum arguit, s. s. e. Ecce parturit iniustitiam, concepit dolorem. &, Ibi dolores, vt parturientis. &, Propterea impleti sunt lumbi mei dolore: & angustia possedit me, sicut angustia parturientis. &, Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis. &, Nunc quare mœrorem contraheris? Nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus periit? Quia comprehendit te dolor sicut parturientis. Et filij venerunt vsque ad partum, & vires non habet parturiens.

Felicitas. Salus. Isai.56.7.

Parere filios absque dolore subitam & insperatam salutem indicat, s. s. e. Antequam parturiret, peperit; antequam veniret tempus eius, peperit masculum.

CIRCA ÆTATES OBSERVATIONES QVÆDAM.

PVERI.

Calamitas. Thren.2.11. Ibidem.19.

PVERI in plateis proiecti & neglecti calamitosissimum arguunt ciuitatis statum, s. s. e. Effusum est in terra iecur meum, super contritionem filiæ populi mei, cùm deficeret paruulus & lactens, in plateis oppidi. Et leua ad Deum manus pro anima paruulorum tuorum, qui pereunt in fame, in capite omnium compitorum.

Salubritas. Securitas. Zach.8.3.

Puerorum ludentium frequentia salubritatem & securitatem magnam significat, s. s. e. Et plateæ ciuitatis complebuntur infantibus, & puellis ludentibus in plateis eius.

SENES.

Felicitas reip. Iere.31.13 Tranquillitas longæua vita. Zach.8.

SENECTVS facilis & iucunda reip. felicitatem arguit, s. s. e. Tunc lætabitur virgo in choro, iuuenes & senes simul, & conuertam luctum eorum in gaudium. Illud etiam longæuam vitam & rerum securitatem indicat, quod scriptum est. Adhuc habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri baculus in manu eius, præ multitudine dierum.

DE VESTITV.

VESTITVS variæ formæ conspiciuntur, & distinctam ac diuersam significationem habent. Sunt autem in vniuersum duo præcipua genera, ex materia definita,

finita, interq. se ferè opposita; nam quæ ex crassiori hor-
ridiorique materia constant, conditionem duriorem
vel vitæ vel temporis indicant. Contrà verò, quæ ex
tenui, molli & nitida materia sunt, statum & habitudi-
nem indicant iucundiorem: sicut de vtroque genere
Hebr.11.37 scriptum est, In melotis & in pellibus caprinis egentes,
angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. &,
Matt.11.8. Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

SACCVS.

SACCVS vestitus erat pœnitentium, atque præ-
sentem calamitatem deprecantium, vel maxima ali-
qua miseria, vel ærumna, vel pressura affectorum: præ-
Mœstitia. tereà publicam pœnitentiam vel sponte, vel Ecclesia-
Luctus. stico iudicio professorum. Quorum omnium illa exem
Ezech.7.17 pla sunt. Et accingent se ciliciis, & operiet eos formi-
do. & in omni facie confusio, & in vniuersis capitibus
Psal 29.12 eorum caluitium. &, Conuertisti planctum meum in
gaudium mihi, concidisti saccum meum, & circunde-
Thren.2.10. disti me lætitia. &, Consperserunt cinere capita sua,
Iob.16.15. accincti sunt ciliciis. Et saccum consui super cutem
Psal.34.13. meam, & operui cinere carnem meam. Ego auté cùm
Ion.3.6. mihi molesti essent, induebar cilicio. Et peruenit ver-
Pœnitétia. bum ad regem Niniuæ, & surrexit de solio suo, & ab-
Supplicatio iecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, &
Deprecatio sedit in cinere. Exspectatæ calamitatis deprecatio-
Esth.4.2. nes huiusmodi horrido vestitu fiebant, s. s. e. Quæ
cùm audisset Mardochæus, scidit vestimenta sua, &
indutus est sacco, spargens cinerem capiti, & in platea
mediæ ciuitatis voce magna clamauit, ostendens ama-
Publica pœnitentia. ritudinem animæ suæ. Est etiam eorum, qui publicè
Neh.9.1. pœnitentiam ineunt, saccos induere, s. s. e. In die au-
tem vigesima quarta huius mensis conuenerunt filij
Israel in ieiunio & in saccis. Et leuans Dauid oculos suos
1.Par.21.5 vidit angelum Domini státem, inter cælum & terram,
& euaginatum gladium in manu eius, & versum cótra
Ierusalem, & ceciderunt tam ipse, quàm maiores natu
Matt.11.21 vestiti ciliciis, proni in terram. &, Si in Tyro & Sidone
factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in
cilicio & cinere, pœnitentiam egissent.
Seruitus. Est etiam captiuorum vestitus, s. s. e. Et inducam
Amos.8.10. super omne dorsum vestrum saccum, & super omne ca
Ezech.12.3 put caluitium. Ad hoc genus pertinet illud: Et tu fili
hominis fac tibi vasa transmigrationis, & transmigrabis
per diem coram eis, &c. Et huiusmodi vestes Ioseph
Gen.41.15 mutasse dicitur, ad Pharaonem Ægypti gratiam, collo-
Iere.52.33. quiumque admissus. & Euilmerodach rex Babylonis
mutauit vestimenta carceris Ioachim regis Iudæ.
Dolor. Pullatis vestibus vtebantur lugentes & afflicti, s. s. e.
Mœstitia. Quasi lugens & contristatus (Heb. pullatus) sic humi-
Psal.34.14 liabar. &, Quare contristatus incedo, dum affligit me
Psal.41.10 inimicus? Vestibus immundis indutum esse, im-
Impuritas munditiam significat, & externam impuritatem, s. s. e.
Zacha.3.3. Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, & stabat ante fa
ciem angeli. Pannorum vsus pauperum & egestate
Egestas. Paupertas. oppressorum est, s. s. e. Quia vacantes potibus, & dan-
Prou.23.12 tes symbola consumentur, & vestietur pannis dormita-
Iacob.2.2. Matth.11. tio. Et si introierit vir pauper in sordido habitu.
Delitiæ. Diuitiæ. Molles vestes aulicorum & delicatorum hominum
Iacob.2.2. sunt, s. s. e. Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus
regum sunt. Etenim si introierit in conuentú vestrum
vir annulum aureum habens in veste candida.
Maiestas. Gloria. Candidæ vestes ad gloriam, maiestatem, puritatem-
Puritas. que significandam ostenduntur. Sic enim Christi trans-
Innocentia Matt.17.2 figurati vestimenta facta sunt alba, sicut nix. &, Maria
Ioan.20.12 vidit duos angelos in albis sedétes. &, Ambulabunt me-
Apoc.3.4.5 cum in albis, quia digni sunt. &, Qui vicerit, sic vestie-
tur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de li-
Apocal.19. bro vitæ. Et vt ipse spiritus interpretatur, vestes, inquit,
byssinæ iustificationes sanctorum sunt.
Conditio suprema & postrema. Vestes purpureæ siue hyacinthinæ supremæ & opti-
mæ conditionis signum: contrà verò linum crudum,
Ecclesi.40. extremam significat conditionem, s. s. e. Ab eo, qui
vtitur hyacintho, & portat coronam, vsque ad eum, qui
operitur lino crudo. Et in omnibus istis, nemo portabat 1.Mach.10.14.
diadema, nec induebatur purpura, vt magnificaretur Dan.5.16.
in ea. &, Si vales scripturam legere, & interpretatio-
nem eius indicare mihi, purpura vestieris.
Vestes sordidæ & non lotæ, miserorum sunt suique Miseria.
negligentium & vitæ pertæsorum, s. s. e. Mephiboseth Negligétia
quoque filius Saul descendit in occursum regis, illotis 2.Reg.19.24.
pedibus & intonsa barba, vestesque suas non lauerat, à
die qua egressus est rex, vsque ad reuersionem eius in
pace: Ornatus fœminei descriptio ciuitatum de- Delitiæ.
litias & opulentiam indicat, s. s. e. Tu autem vastata Opulentia.
quid facies? cùm vestieris te coccino, cùm ornata fueris Iere.4.30.
monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, &c.

NVDITAS.

INFANTILIS nuditas inopiam significat magná, Inopia.
& necessariarum rerum defectum, s. s. e. Ne forte expo- Ose.2.5.
liem eam nudam, & statuam eam secundùm diem na-
tiuitatis suæ. Nuditas & vestimentorum neglectio
magnam arguit mœstitudinem ex grauissima pertur- Mœstitudo
batione doloris. Arguit etiam rei charissimæ deside- Desiderium
rium, s. s. e. Super hoc plangam & vlulabo, vadam Mich.1.8.
spoliatus & nudus, faciam planctum quasi draconum,
& luctum quasi struthionum.
Nudi etiam aut maxima ex parte spoliati captiui du Captiuitas.
cuntur, s. s. e. Denuda turpitudinem tuá, reuela crura, Isa.47.3
transi flumina, reuelabitur ignominia tua; & videbitur
opprobrium tuum. Et transite vobis habitatio pulchra
confusa ignominia. Mich.1.11.
Nuditas etiam mentis commotionem: vt vestitus Insania.
contrà sanitatem ostendit; vtroque enim argumento Sanitas. Marc.5.
illius hominis, à dæmonio prius vexati, & deinde à
Christo liberati conditiones Euangelista descripsit.
Nuditas in fuga & vestium desertio, fugá vehemen- Fuga impotens.
tem atque impotentem significat, s. s. e. Et robustus Amos.2.15
corde nudus fugiet in die illa. &, Adolescens quidam
sequutus est eum, amictus sindone super nudo, & te- Marc.14.51
nuerunt eum. At ille relicta sindone nudus profugit
ab eis. Nuditas capitis, & pedum, & labiorú velatio, Desideriú. Luctus.
panis sordidi vsus, hæc omnia luctum grauem comitan-
tur, ob desiderium charissimi capitis, s. s. e. Fili homi- Ezec.24.16
nis, Ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum
in plaga, & non planges neque plorabis, neque fluent
lachrymæ tuæ, ingemisce tacens. Mortuorum luctum
non facies, corona tua circumligata sit tibi. Et calcia-
menta tua erunt in pedibus tuis. Nec amictu ora vela-
bis, nec cibos lugentium comedes. Calciamenta Afflictio.
detrahi, vestium finibus collectis crura nudari, afflicta- Calamitas.
rum rerum aut omnino pessundatarú signum est, s. s. e.
Propter multitudinem iniquitatis tuæ, reuelata sunt Iere.13.22
verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.
Nuditas etiam ignominiosa & pudenda res est, ideo- Reip. & religionis euersio.
que veræ religionis & bene institutæ reip. priuationé &
carentiam significat, necnon & peccatoris conditioné
turpissimá oculisq. Dei exosam, s. s. e. Ecce ego congre- Ezec.16.37
gabo omnes amatores tuos, quibus commixta es: &
omnes quos dilexisti, cum vniuersis quos oderas; &
congregabo eos super te vndique. Et nudabo ignomi-
niam tuam coram eis, & videbunt omnem turpitudi-
nem tuam. &, Vt vestimentis albis induaris, vt non Apocal.3.18
appareat confusio nuditatis tuæ. &, Beatus qui vigilat Apoc.16.15
& custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & vi-
deant turpitudinem eius.

DE IIS, QVI CIRCA VESTES OBSERVANTVR, HABITIBVS.

VESTIVM laceratio siue conscissio vel publica vel
priuata, ingétem animi dolorem; vel ob cómunem, vel
ob priuatam calamitatem vel calamitatis exspectatio-
nem, vel ob aliam indignitatem acceptum indicabat.
Nam in chari capitis obitu & desiderio, in publicæ mi-
seriæ sensu, in diuinæ maiestatis contemptione audita
vel cognita, in maximi denique sceleris alicuius ad-
missi detestatione vestes lacerare antiqui consueuere.

Indignatio Dolor, animi impatientia. Hic enim gestus & ipsos, qui subirent grauiter, pertur-
batos significabat; & spectatores vehementer moue-
bat. Sic Athalia conspirationis aduersum se pro regia
2.Par.23.13 familia initæ certior facta, scidit vestimenta sua, & ait,
2.Pa.34.18 Insidiæ, insidiæ. &, Iosias audita lectione libri Legis, in
templo reperti, scidit vestimenta sua, & præcepit Hel-
ciæ & Ahicham filio Saphan & Achobor filio Micha;
Saphan quoque scribæ & Asaiæ seruo regis, dicens, Ite
& orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israel & Iu-
da, super vniuersis sermonibus libri istius, qui repertus
est: magnus enim furor Dominini stillauit super nos,
Gen.44.13. &c. Sic & filij Israel perturbati propter dedecus, & no-
tam generi suo inustam, scypho Iosephi in Biniamin
fratris sarcinis inuento, sciderunt vestimenta sua. Ve-
Acto.14.13 stes etiam scindunt suas Barnabas & Paulus ex pertur-
batione, quòd se præter fas pro diis coli animaduer-
terent. Sic turba Iudæorum vestibus scissis & proiectis,
Acto.22.23 puluerem in aëra iactabant; blasphemiæ damnantes
Paulum, & detestati. quanquam iniquè tamen ex more
gestus inibatur. Est etiam vestium scissio aliquando
Ioel.2.13. pœnitentiæ signum exterius, s. s. e. Scindite corda ve-
stra, & non vestimenta vestra.

Fuga præceps. Vestem deserere, signum est præcipitis atque impo-
tentis fugæ, animumque vehementi turbatum metu
Amos.2.16. arguit, s. s. e. Et robustus corde, &c. &, Qui in agro
Marc.13.16 est, non reuertatur retrò tollere vestimentum suum.
Mar.14.51 &, Iuuenis ille qui sequebatur Iesum amictus sindo-
ne, super nudum, cùm teneretur, reiecta sindone, nu-
dus profugit.

Expeditio. Præcinctæ vestes, promptum, paratum, expeditumq.
Daniel.10.5 ad agendum significant hominem, s. s. e. Et vidi, &
ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accincti auro
Psal.17.33. obrizo. Et Deus, qui præcinxit me virtute. &, Sint lum-
Luc.12. Acto.12.8. bi vestri præcincti. &, Præcingere, & calcia te caligas
Vigilantia. Studium. tuas. Vestes non exuere, vigilantiam & studium,
atque curam erga susceptum negotium indicat, s. s. e.
Nehe.4.23. Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui
erant post me, non deponebamus vestimenta nostra,
vnusquisque tantùm nudabatur ad baptismum.

Consuetudo. Dissuetudo. Vestiri & nudari symbolicôs consuetudinem dissue-
tudinemq significat, & variorum morum vsum, s. s. e.
Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lu-
Rom.13.12 cis. &, Induimini Dominũ nostrum Iesum Christum;
satagite per bonam cõuersationem vt induamini eum.

Munus. Persona. Nonnunquam ex forma & genere vestium munus
1.Mach.10 21. & officium personæ cognoscitur, s. s. e. Et induit se
Ionathas stola sancta septimo mense anno 160. quo ve-
stitu Sacerdos indicatur.

Vestes præscindere alicui, genus fuit contumeliæ &
Ignominia ignominiæ grauissimum, s. s. e. Igitur Hanon pueros
1 Paral.19. 24. Dauid derasit & decaluauit. Et præscidit tunicas eorũ
à natibus vsque ad pedes. Ad hoc genus illud spectat:
Acto.16.22 Et magistratus scissis tunicis eorum, iusserunt eos vir-
gis cædi.

Vulnera. Vestes cruentatæ vulnera arguunt eorum ipsorum,
Thren.4. à quibus gestantur, s. s. e. Errauerunt cæci in plateis,
polluti sunt sanguine; cumque non possent, tenuerunt
lacinias suas.

Plausus. Obseruatio maxima. Vestes proprias alicui prætereunti sternere, summi
honoris ac maximæ obseruationis argumentum est. Id
Matth.21. quod Christo regi suscepto à Ierosolymitana gẽte præ-
Marc.11. stitum Euangelistæ describunt.

Sanitas mentis. Vestitum esse & compositum, sanam mentem indi-
Marc.5. cat, in eo, qui antea insaniebat, & dæmoniis actus nu-
dus agebat. Huiusmodi argumento furiosissimus ille
dæmoniacus anteà, liberatus probabatur iis, quibus
notus erat.

Indignatio Tumultus. Vestitum & calciatum aliquem arripi, furiosum in-
dignationis impetum in eo arguit, à quo iubetur ar-
Daniel.3.21 ripi, s. s. e. Et confestim viri illi vincti cum braccis suis,
& tiaris, & calciamentis, & vestibus missi sunt in me-
dio fornacis ignis ardentis.

Ignoratio. Velatum esse facie, cæcitatem, & cognitionis, ac
mentis turbationem significat, ex D. Pauli interpreta- 2.Cor.3.12
tione & longa expositione, in Epistola ad Corinth.

Sinus vestis super faciem mulieris impositæ, habi-
tus est prostitutæ & impudicæ fœminæ, s. s. e. Ecce Prostitutio
ego ad te, dicit Dominus, & reuelabo pudenda tua in Nah.3.5.
facie tua, & ostendam Gentibus nuditatem tuam, &
regnis ignominiam tuam.

GESTAMINA VT ARMA, &c.

VNCTIO.

BACVLVS à iuuene gestatus paupertatem & con-
ditionem tenuem arguit, s. s. e. In baculo meo Paupertas.
transiui Iordanem istum; & nunc regredior cum dua- Gen.32.10.
bus turmis. Senex verò baculum gestans, longam Vita longa.
vitam & placidam senectam significat, s. s. e. Adhuc Zach.8.4
habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri
baculus in manu eius, præ multitudine dierum.

Armatum esse ex verbo חלץ Hebraico expeditionẽ Expeditio.
ad rem gerendam significat, s. s. e. Filij Iuda portan- 1.Paral.12.
tes clypeum & hastam sex millia octingenti expediti ad
prœlium.

Vnctum esse, eorum est, qui in dignitate vel regia, Sacerdotalis dignitas.
vel sacerdotali constituti sunt, s. s. e. Si Sacerdos qui
vnctus est peccauerit. Et filij Aaron, & qui vncti sunt. Regia dignitas.
&, Cras mittam ad te virum, de tribu Beniamin; vn- Leuit.43.
ges eum ducem super populum meum Israel. &, In- Numer.3.3. 1.Reg.9.
ueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum. Psal.88.21
Et spiritus Domini super me, eò quòd vnxerit me. Isai.61.1.

Est & alia priuatorum hominum vnctio, quæ læti- Lætitia.
tiam, delitias, voluptatemque significat & indicat, Cultus. Voluptas.
s. s. e. Lauare igitur & vngere & induere cultioribus Ruth 3.4.
vestimentis. &, Laui te, & vnxi te oleo. &, Tu autem Matth.6.17
cùm ieiunas, vnge oleo caput tuum. &, Oliuas planta-
bis, & non vngeris oleo. Ezec.16.9.

Medicamentorum genus etiam est olei vnctio, ma- Medicamentum.
gis à Deo ex ritu, cæremonia & significatione, quàm
ex natura efficax, s. s. e. Et vngebant oleo multos ægro- Marc.6.13.
tos, & sanabantur. Quod apud Iacobum legimus de Iacob.5.
sacramento vnctionis, aliàs explicabimus.

CORONA.

CORONA gloriæ plerumque index est eorum, qui Gloria.
propter dignitatem aut res præclarè gestas insigniun- Dignitas.
tur, s. s. e. Spoliauit me gloria mea, & abstulit co-
ronam de capite meo. &, In humero meo portem il- Iob.19.9.
lum, & circundem illum quasi coronam mihi? Et po- Iob.31.36.
suisti in capite eius coronam de lapide precioso. Psal.20.4.

Sed aliquando vitiosam & voluptatibus deditam Ebrietas.
vitam corona arguit. Solebant enim in conuiuiis coro- Voluptas.
nis & vnguentis vti antiqui, s. s. e. Væ coronæ super-
biæ, ebriis Ephraim. Isai.28.1.

SCEPTRVM.

SCEPTRVM extendere, annuentis regis habitus Annuere.
est, s. s. e. At ille ex more sceptrum aureum præten- Esth.8.3.
dit manu. quo signum clementiæ monstrabatur.

GLADIVS.

GLADII euaginatio aut etiam vibratio, vltionis & Vltio.
vindictæ minas significat, atque etiam terrorem illis, Terror.
in quos vibratur, incutiendum, s. s. e. Euaginabo gla- Exod.15.
dium meum, interficiet eos manus mea. Et gladium Psalm.7.13.
suum vibrabit. &, Cùm volare cœperit gladius meus Ezec.32.11
super facies eorum: & obstupescent repente singuli pro
anima sua, in die ruinæ suæ.

VEXILLVM vel SIGNVM.

VEXILLVM vel signum in altum sublatum, con- Cõuocatio
uocationem significat, s. s. e. Congregamini, & ingre- Ierem.4.6.
diamur ciuitates munitas, leuate signum in Sion. &,
Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus. Iere.51.12.

Vexillum super muros statutũ victoriæ signum est, Victoria.

S. S. E.

Iere. 51. 12 s. s. e. Super muros Babylonis leuate signum, augete custodiam, leuate custodes, præparate insidias, &c.

TVBA.

Pax. Securitas. Tvbæ sonitum vel clangorem non audire, à bello procul esse significat. vt, Ad terram Ægypti
Iere.42.14. pergemus, vbi bellum non videbimus, & clangorem tubæ non audiemus.

CRVX.

Deliberatū periculum. Crvcem baiulare aliquem, ignominiæ & periculi subeundi signum est: isque dicitur crucem suam tollere, qui deliberato animo sese mortis etiam ignominiosæ periculo, propter aliquam causam, constanter
Marc. 8. 14 obiicit. vt, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

TENTORIVM.

Bellum deliberatum. Tentorivm fixum, ducem aut imperatorem bellum deliberato animo suscipientem & inferentem loco alicui indicat. vt, Ecce ego mittam & assumam Na
Iere.43.11. buchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam thronum, Hebraicè tentorium eius, super lapides istos, quos abscondi. Et statuet solium suum super eos, veniensque percutiet terram, &c.

CLAMOR.

Longior auditio. Clamor in montibus editus, longiùs auditur, atque ad hanc significationē illud spectat: Quàm pul
Isai.52.7. chri super montes pedes annuntiantis & prædicantis
Iere.31.15. pacem. Sic etiam apud Ieremiam: Hæc dicit Dominus, Vox in excelso audita est lamentationis, luctus & fletus Rachel.

Aliquando congregandi populi causa, in montibus
Coactio. Cōuocatio clamatur, s. s. e. Annuntiate in Iudah, & in Ierusalem auditum facite, loquimini & canite tuba in terra.

Calamitas. Miseria. Clamor in domibus ipsis turbationem subitam ex repentina calamitate & miseria ortam arguit, s.s.e. Au
Ierem.4.21. diatur clamor de domibus eorum; adduces enim super eos latronem repentè.

FREMITVS.

Alacritas. Fremitvs & vox vehemens atque magna, ala
Isai.42.13. crem fortemque in bello animum indicat, s. s. e. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelum: vociferabitur & clamabit, super inimicos suos confortabitur. Indignationem præterea & zelum atque vltionis cupiditatem ostendit fremitus in eo à
Iere.25.30. quo editur, s. s. e. Dominus de excelso rugiet, & de habitaculo suo dabit vocem suam, rugiens rugiet super decorem suum.

GEMITVS.

Oppressio. Gemitvs oppressorum est, s. s. e. Cùm impij sumpserint principatum, gemet populus. &, Non plan
Prou. 29. 2. Ezec.24.23 getis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, & vnusquisque gemet ad fratrem suum. &, Vt
Psal.101.6. audiret gemitus compeditorum, vt solueret filios interemptorum. &, Miles captiuus abductus est, & ancillæ
Nahum. 2.7 eius minabantur, gementes vt columbæ.

Pœnitentia sera. Est etiam pœnitentiæ comes gemitus, sed aliquando
Prouer.5.11 nimium seræ, s. s. e. Ne fortè impleantur extranei viribus tuis, & gemas in nouissimis, quando consumpseris carnes tuas & corpus tuum.

Inuitus. Coactio. Gemunt etiam ij, qui inuiti aliquid agunt, s. s. e. Vt
Hebr.13.17. cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.

Interfectio Præterea gemitus in bello necem & stragem arguūt
Ezec.26.15 occisorum, s.s.e. Nunquid non à sonitu ruinę tuæ & ge
Ezec.30.24 mitu interfectorum tuorum cōmouebuntur insulæ? Et gement gemitibus interfecti, coram facie eius.

FLERE, FLETVS, PLANCTVS.

Mœstitia. Desideriū. Fletvs mœstitiæ & desiderij magni erga rem
Psal.136. charam index est, s.s.e. Super flumina Babylonis, illic
Isai. 22. 4. sedimus & fleuimus dum recordaremur tui Sion. &, Recedite à me, amarè flebo, nolite incumbere vt consolemini me, super vastitatem filiæ populi mei. Atque ita in filiorum, aut aliâs charissimorum capitum desiderio fletus mentio fit.

Sed etiam ex lætitia subita impotétiq. animi gaudio Lætitia.
fletus erumpit, s. s. e. In diebus illis & in tempore illo Ierem. 50.4
venient filii Israel, & filij Iuda simul ambulantes & flentes properabunt, & Dominum Deum suum quærent. Hoc modo Ioseph ex subita & magna lætitia agnitis fratribus, fratres autem ex lætitia simul & pœnitentia simul fleuisse accepimus, s. s. e. Cumque am- Gen.45.14
plexatus recidisset super collum Beniamin fleuit, illo quoque flente super collum eius, &c.

Planctus calamitatem vel priuatam vel publicam arguit, aut desiderium personæ charissimæ vel beneme- Desideriū.
rentis, s. s. e. Celebrauerunt exequias planctu magno Genes.50.4
atque vehemente. Et completi sunt dies planctus Deut. 34.8.
lugentium Mosen. &, Conuertisti planctum meum in gaudium mihi. illud verò ad publicæ calamitatis plan Iere.48.3.
ctum indicandum facit. Vox clamoris de Horonaim, vastitas & contritio magna.

LÆTITIA, EXVLTATIO.

Lætitia, cùm ad cælum & terram, atque ad inanimatas res refertur, roris, & fructuum felicitatem, Felicitas. Gratia diuina.
vbertatemque maximam indicat, atque allegoricos diuini spiritus gratiam abundanter hominibus communicatam, s.s.e. Laudate cæli, quoniam misericordiam Isai.44.23.
fecit Dominus, iubilate extrema terræ, resonate montes laudationem saltus, & omne lignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob, & Israel gloriabitur. &, Læ- Psal.95.12.
tentur cæli, & exultet terra, commoueatur mare & plenitudo eius, gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt. Nam de hominum lætitia, satis, abundeque in libro de Arcano sermone est explicatum.

Lætificare aliquem, est voti cōpotem efficere, s.s.e. Exaltasti dexteram deprimentium eum, lætificasti om- Psal.88.43.
nes inimicos eius.

Exultare eorum est, quibus magnum aliquod beneficium diuinitus contigit, vel votum ex animi sententia cessit, s. s. e. Exultauit cor meum in Domino: & 1.Reg.2.1.
exaltatum est cor meum in Deo meo. &, Lætabor & exultabo in te. &, Vox exultationis & salutis in ta- Psal 9.3. Psalm. 106. 22.
bernaculis iustorum.

LAVDARE, LAVS, BEATIFICATIO.

Lavdatio aut ab aliquo beneficiis affecto proficiscitur, atque ita vox est, & oratio mentis gratulantis, Gratulatio. Supplicatio
s. s. e. In medio Ecclesiæ laudabo te. Qui timetis Do- Psal.21.23.
minum, laudate eum. Vniuersum semen Iacob glorificate eum. Laudabunt Dominū, qui requirunt eum: Isai.12.6.
viuent corda eorum in sæculum. &, Lauda habitatio Sion. Aut etiam alienæ virtutis, probitatis vel felici- Prædicatio Commendatio.
tatis testimonium ac prædicatio laus est, s.s.e. Et nun- Gen.12.15.
tiauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eum. &, Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suę. Psal.10.32
Et laudet te alienus, & non os tuum. &, Laudaui magis Prouer.17.2
mortuos quàm viuentes. &, Beatos vos dicent omnes Mal.21.12.
Gentes, eritis enim vos terra desiderabilis. &, Beatam Luc.1.
me dicent omnes generationes.

CANTVS, CANERE.

Cantvs lætum affectum plerumque significat, & ad laudationem non rarò refertur: est enim eo- Laus. Gratulatio. Commendatio.
rum, qui vel beneficio affecti sunt, vel aliâs voti compotes euasere, s. s. e. Cantabo Domino, qui bona tri- Psalm.12.6 Psalm. 88.2
buit mihi. Et misericordias Domini in æternum can- Isai. 38.20.
tabo. Et psalmos nostros cantabimus in domo Domini.

Solet etiam mœstitiæ depulsæ, gaudiique succedentis cantus esse testis, s. s. e. Et nunc qui redempti sunt Tristitiæ expulsio. Isai. 51. 11
à Domino, reuertentur & venient in Sion laudantes, Hebraicè canentes, & lætitia sempiterna super capita eorum. Et canet ibi iuxta dies iuuentutis suæ, & iuxta Ose.2.15.
dies ascensionis suæ de terra Ægypti.

b 5 Nonnun-

Diffamatio Nonnunquam verò cantus in alicuius opprobrium, ignominiam, vituperationemque initur, & idem est, quod fabula aut libellus infamiæ apud Latinos, s. s. E. Psal 68.13 Thren.3.63. In me psallebant qui bibebant vinum, s. s. E. Sessionem eorum & resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum.

CORNV SONARE.

Belli indicatio. CORNV vel buccina sonans excitationem & hominum conuocationem ad bellum præsertim significat; quanquam & aliis etiam nominibus cornu sonatur: veruntamen semper monendi causa, s. s. E. Ierem.51.27 Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus. Ezech.33.3 Et ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annuntiauerit populo, &c.

LABORARE.

Oppressio. Difficultas. LABORANDI verbo & similitudine magnam oppressionem aut difficillimum opus & onus aliquando significant sacræ literæ, s. s. E. 4 Reg.7.12 Dico vobis, quid fecerint nobis Syri, sciunt quòd fame laboremus. Psal.6.7. Et laboraui in gemitu meo. Iob.39.19. Et frustrà laborauit, nullo timore cogente. Isai.1.14. Et facta sunt mihi molesta, laboraui sustinens. Molestia. Peccata. Illud autem magno mysterio à Christo Domino pronuntiatum grauissimum peccatorum pondus significat, quo filij Adæ miserè vrgentur. Matt.11.28 Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

DOLERE.

Affectus grauissimus DOLET aliquis vel suam vel alienam vicem; estq. grauissimus affectus dolor à corpore ad animum similitudine translata, s. s. E. 1.Reg.22.8 Non est qui vicem meam doleat, hoc est, qui res meas curet bono studio. 2.Reg.1.26 &, Doleo super te frater mi Ionathan.

Animi demissio. Est autem dolor parturientis magnus, & periculo proximus, isque affectus in similitudinem adductus, animi demissionem & consilij inopiam ferè significat, s. s. E. Isai.13.8 Quasi parturiens dolebunt. Psal.47.7. &, Ibi dolores vt parturientis. In vniuersum autem dolor magnum & difficilem laborem arguit.

MORS.

Insania. Perturbatio. MORTIS significationes in libro de Arcano sermone docuimus: ad hanc verò quam nunc sequimur rationem, illud obseruari operæpretium fuerit, mortis similitudine insaniæ affectum & animi perturbationem vehementem significari, s. s. E. Isai.59.10. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

DE ACTIONIBVS.

ACTIONES etiam ad exteriorem vel personam, vel rem transeuntes sua significatione non carent, quarum genera quædam breuiter exponemus, quibus aliorum etiam rationes cognosci possint.

LIGARE, INVOLVERE.

Difficultas. Impedimentum. LIGATIO impedimentum arguit; non enim si quis ligetur, procedere potest, aut ex animi sententia ambulare, s. s. E. Ezech.3.25 Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula; & ligabunt te in eis, & non egredieris in medio eorum. Absconsio. Custodia. Res etiam ligantur ad conseruationem & absconsionem, siue custodiam; in chartis enim aut aliàs in tela vel alio inuolucro colligari solent, quæ chara sunt, & ad custodiam seponuntur, s. s. E. Ose.13.12. Colligata est iniquitas Ephraim, & absconditũ est peccatum eius. Inuolui autem solent res, quæ aliò asportandæ sunt, atque eiusmodi similitudine actionis spoliationem & prædam actam interpretamur, s. s. E. Spoliatio. Iere.43.12. Et amicietur terra Ægypti, sicut amicitur pastor pallio suo, & egredietur inde in pace.

MOLERE.

MOLERE captiuorum & seruorum est, eamque vitæ conditionem arguit, s. s. E. Isai.47.2. Tolle molam & mole farinam. Sic etiam Samson in carcere molebat. Iud.16.21. Et duæ erunt molentes in mola, vna assumetur & altera relinquetur. Matth.24.

EFFVNDERE vel DIFFVNDERE.

COPIÆ abundantiæq. signũ est effusio siue diffusio, eandemq. rem significat, siue in bonum siue in malum, s. s. E. Effundam spiritum meum super omnem carnem. Ioel.2.28. &, Diffusa est gratia in labiis tuis. Psal.44. &, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctũ, qui datus est nobis. Rom.5.5. &, Effuderunt sanguinem eorum in circuitu Ierusalem. Psal.78.3 &, Effunde super eos iram tuam. Psal.68.25.

INSVFFLARE.

INSVFFLARE in alium virtutis communicatæ signum est: Virtutis cõmunicatio. Sic enim naturæ humanæ mentem cognitionis & virtutis compotem à Deo donatam fuisse legimus. vt, Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ. Genes.2.7. Et Christus virtutẽ, facultatem & auctoritatem magnam, Spiritus etiam sancti communicationem ad ministerium obeundum opportunam tradidisse dicitur huiusmodi actione, s. s. E. Hoc cùm dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum. Iohan.20. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.

CONCVLCARE.

CONCVLCANTVR ea, quæ vel subiguntur & domantur, vel contemnuntur, atque damnantur, vt inutilia, s. s. E. Humiliatio. Deiectio. Neglectio. Contemptio. Pedibus conculcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim. Isai.28.1. Et nolite mittere margaritas ante porcos, ne fortè conculcent eas, & conuersi dirumpant vos. Matth.5.8.

QVÆRERE.

QVÆRI aliquam rem, nec reperiri tamen, idem significat quod non extare ac periisse, s. s. E. Desideratio In nihilum redigam te, & non eris, & requisita non inuenieris. Eze.26.21

TENERE siue APPREHENDERE.

TENERE siue apprehendere ex verbo Græco κρατεῖν, propriè ad vim allatam significandam dicitur, Vis. s. s. E. Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, & tenens suffocabat eum, &c. Matt.18.27

TANGERE.

TANGERE aliquem ad animationem & metus ac pauoris ademptionem, denique ad virtutis instaurationem pertinet, s. s. E. Animatio. Restitutio. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde, & accessit Iesus, & tetigit eos, dicens: Surgite, & nolite timere. Matt.17.6.

FERIRE.

FERIRE alapis aliquem, grauissimæ contumeliæ genus est, s. s. E. Contumelia grauis. Ideo etiam bis à Iohanne Euangelista in historia passionis Domini notatur. Ioh.18.22. 19.3.

CVRATIO & SANATIO.

PECCATORVM remissionem & condonationem sanandi verbis & curandi, sacer sermo significat. Remissio. Venia. Est enim grauissima animorum ægritudo peccatum, & quæ ad interitum deducat. Imò quod magis formidandum sit, est interitus ipse, s. s. E. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Ierem.3.22.

ABSCONDERE, ABSCONDI, LATERE.

ABSCONDERE se, aut latere, fallendi studiũ animumque significat, s. s. E. Fallere. Et abscondit se Adam & vxor eius à facie Domini, in medio ligni paradisi. Gen.3.9. &, Vocem tuam audiui in paradiso, & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me. Et panis absconditus suauior. Prouer.9.17 &, Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Prou.28.1.

Est etiam insidias parantium abscondere & abscondi, s. s. E. Insidiæ. Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustrà. Prou.1.11. Psal.34.7. Et captio quam abscondit, apprehendat eum. Et absconderunt superbi laqueum mihi.

Est etiam abscondere rem aliquam vel charam vel sanctam, Sepositio.

Res chara. Psal. 30. 20 Psal. 30. 39 Isai. 45. 3. sanctam vel secretam nec omnibus communem, sed quibusdam paratam seruare, s. s. e. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te! Et non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam à consilio multo. Atque ad hanc sententiam omnis ferè ratio thesaurorum, & aliarum rerum absconditarum refertur, s. s. e. Dabo tibi thesauros absconditos & arcana secretorum, &c.

Obseruantia. Iob. 29. 8. Iuuenes præsentibus senibus abscondi, honoris ac obseruantiæ & reuerentiæ significationẽ exhibet. s. s. e. Videbant me iuuenes, & abscondebantur: & senes assurgentes stabant mihi.

RELINQVERE.

Studium. Ioan. 4. 28 RELINQVERE rem aliquam aliâs non negligendam, siue opus inceptum, cogitationem aliò traductam indicat, magno studio adiuncto & celeritatis cura. Sic enim Samaritis illa fœmina, relicta hydria, in vrbem cucurrisse describitur, magna cupiditate nuntiandæ Christi magnitudinis.

DVCERE.

Doctrina. Disciplina. Luc. 6. DVCERE propriè ducum est, sed transfertur ad præceptores & magistros, s. s. e. Nunquid potest cæcus cæcum ducere?

Capi. Vinci. Mar. 14. 44 Matt. 10. 18 Ioh. 21. 18. Est etiam captorum, vinctorum, & damnatorũ duci, s. s. e. Tenete eum, & ducite cautè. Et ad reges ducemini propter me. Et alius te cinget, & ducet quò volet.

SCRIBERE.

Affirmatio. Comprobatio. Isai. 44. 5. Phile. 19. 2. Thess. 3. 17. SCRIBERE manu propria, affirmantium & comprobantium est, s. s. e. Iste dicet, Domini ego sum. Et ille vocabit in nomine Iacob, & hic scribet manu sua Domino. &, Ego Paulus scripsi manu mea. &, Salutatio mea manu Pauli.

ÆDIFICARE.

Securitas. Ezec. 28. 26 ÆDIFICARE & plantare pacis, securitatis & quietis cogitationem indicat, s. s. e. Et habitabunt in ea securi, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter.

CONDITIONVM HABITVS.

SVNT etiam & in hominum conditionibus habituum obseruationes quædam illustres, magnæque significationis, ad scripturarum cognoscendam sententiam, quas suis in locis obseruare, fuerit oportunum. vt si rex sedens describatur, regia auctoritate, atque munere suo fungi cognoscitur. Sic etiam præceptor sedens aut stans; magister os aperiens. Quorum plurima & varia exempla cùm sint, nos quædam certa genera tantùm subiiciemus; ex quibus aliorum in suis ordinibus ratio, per similitudinem aut collationem explicetur.

IVVENTVS.

Tranquillitas. Iere. 31. 13. Psal. 67. 26 Turbatio Reipub. Thren. 5. 14 VT iuuentus læta, quæ publicæ rei tranquillitatẽ & felicitatem indicat, s. s. e. Tũc lætabitur virgo in choro, iuuenes & senes simul. Et cõuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo. Et præuenerunt principes cõiuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarum. Contra verò iuuenes lętitia carentes rerum perturbationem, & miserum statum indicant, s. s. e. Senes defecerunt de portis, & iuuenes de choro psallentium.

SACERDOS.

Felicitas. Iere. 31. 14. SACERDOS bene habens & lætus, felicem rerum cõstitutionem securumq. tempus & gratia Dei abundantem Ecclesiam mysticè indicat, s. s. e. Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine, & populus meus bonis meis adimplebitur.

CAPTIVI.

Migratio. Abductio. Iere. 46. 18. CAPTIVI & migrantes siue abducti à victoribus in aliam regionem certos habitus & vestes, & supellectilem habent, s. s. e. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Ægypti.

ANIMANTIVM HABITVS.

IN cæteris etiam, præter hominem, animantibus, suos habitus variarum affectionum indices, notari obseruarique solent: quos eadem quoque ratione cognitu dignos arbitramur. Nihil enim est in sacris libris vel minimum descriptum, quod vel significatione careat certa, vel diligentem cognitionem à lectoribus studiosis non requirat. Huius igitur generis quædam à nobis obseruata capita breuibus exponemus exemplis.

AVIS.

AVES volantes celeritatem, diligentiam & attentionem docent, ex qua similitudine illud scriptum est: Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens & liberans, transiens & saluans. Celeritas. Diligentia. Isai. 31. 5

Aues liberè vagantes, & temerè prouolantes, vastationem locorum arguunt, s. s. e. Intuitus sum, & non erat homo, & omne volatile cæli recessit. Vastatio. Ierem. 4. 20.

Aues & feræ cadauera lacerantes, hostium grauissimorum, & nocentissimorum imaginem præbent, s. s. e. Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi? Nunquid auis tincta, per totum? Venite & congregamini omnes bestiæ terræ, properate ad deuorandum. Hostes. Iere. 12. 20

BOS, ASINVS.

BOS & asinus in segetem immissus, agrorum luxuriem & anni felicitatem, terræque fertilitatem significat, s. s. e. Beati, qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bouis & asini. Fertilitas. Isai. 32. 20

CANIS.

CANIS vigiliam & custodiam significat, vt in Arcano sermone docuimus. Quam ob rem canis mutus Prophetã & Sacerdotẽ eũ qui officio suo deest, descriptione apposita, indicat, s. s. e. Speculatores eius cęci omnes nescierũt vniuersi, canes muti non valentes latrare. Speculator improbus. Isai. 56. 10.

FERÆ.

FERÆ cadauera lacerantes, hostes crudelissimos bello infestos indicant, s. s. e. Venite, congregamini omnes bestiæ terræ, properate ad deuorandum. Hostis euentus. Iere. 4. 20.

COLVBER, DRACO, &c. eius generis.

COLVBRI quiescẽtes loci ipsius tum vastitatem, tum etiam ariditatem & siccitatem intemperatam arguunt. Etenim hoc genus arida & inhospita loca amat, s. s. e. In cubilibus, in quibus prius habitabant dracones, orietur viror calami ac iunci. Et erit Asor in habitaculum draconum deserta vsque in æternum, non manebit in ea vir, &c. Ariditas. Vastatio. Isai. 35. 7. Iere. 49. 33.

Coluber innocens, securitatem & felicitatem indicat, s. s. e. Serpenti puluis panis eius, non nocebunt, neque occident in omni monte sancto meo. Securitas. Isai. 65. 25.

DE RERVM ALIARVM HABITV.

MVLTI etiam in rebus iis, quæ secundùm naturam existunt & fiunt, habitus spectantur, siue id genus habitudines dicere malumus, quarum diligens obseruatio plurimum ad scripturarum sententiam expendendã atque explicandam afferre potest adiumenti. Earum autem nos summa quædam capita certis exemplis illustrata indicabimus, satis vt arbitramur, ad eiusmodi genus omne ex nostrarum collatione obseruationum cognoscendum, lucis allatura.

CÆLVM.

CÆLI commotio & turbatio timorem & terrorem, dolorem, calamitatem etiam, & animorum perturbationem affert, idque eiusmodi descriptiones significant, s. s. e. Quoniam stellæ cæli, & splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus est Timor. Terror. Perturbatio. Isai. 13. 10

Sol in

Sol in ortu suo, & Luna non splendebit in lumine suo. *Isai. 50.3.* &, Induam cælos tenebris, & saccum ponam vestimentum eorum. *Ierem. 4. 20* Et aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihili; & cælos, & non erat lux in eis. *Ibidem. 8.* Et lugebit omnis terra, & mœrebunt cæli desuper, eò quòd locutus sum; cogitaui & non pænituit me, & operiam cùm extinctus fueris, cælos, & nigrescere faciam stellas eius: *Ezech. 32.7* Solem nube tegam, & Luna non dabit lumen suum, omnia luminaria cæli mœrere faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus. *Ioel. 2.9* Et à facie eius contremuit terra, & cæli moti sunt; Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.

Indignatio Dei. Cælorum concitatio & perturbatio, atque, vt ita interpretemur, desolatio, magnam Dei indignationem significat, ob improborum hominum stultissima consilia & opera, S. S. E. *Iere. 2. 12.* Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

Lætitia. Maxima felicitas. Isai. 49. 13. Iere. 51. 48. Cæli & terræ cantus lætitiam summam significat, S. S. E. Laudate cæli, & exulta terra, iubilate montes laudem, quia consolatus est Dominus populum suum. Et laudabunt super Babylonem cæli & terra, & omnia quæ in eis sunt, quia ab Aquilone venient ei prædones, ait Dominus.

SOL.

Calamitas. Indignatio. Vltio. SOLIS obtenebratio, obscuratio vel denigratio, maximam miseriam, calamitatem, atque etiam Dei iram, indignationemque aut vltionem etiam prodit, idque perpetuum multis exemplis obseruatur, S. S. E. *Isai. 24. 23.* Erubescet Luna, & confundetur Sol cùm regnauerit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem.

Calamitas festina. Iere. 15. 9. Sol ante tempus occidens, festinam & præmaturam calamitatem significat & portendit, S. S. E. Defecit anima eius, occidit ei Sol, cùm adhuc esset dies, confusa est, & erubuit: eodem modo de Lunæ & stellarum obtenebratione est exponendum.

TERRA.

Terror. Calamitas. Ezec. 38. 19 TERRÆ motus terrorem, perturbationem & calamitatem grauissimam ostendit. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel, & cõmouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres cæli & bestiæ agri, &c.

Inutilis res. Terra tenebrosa, quam interpres vetus serotinam vocat, inutilem rem & abiectione dignam significat, S. S. E. *Iere. 2. 31.* Nunquid solitudo factus sum Israeli aut terra serotina? *Aerumna. Pressura. Iere. 4. 28.* Terra lugens ærumnam, pressuram & afflictionem ostendit, S. S. E. Lugebit terra, & mœrebunt cæli desuper.

Vastatio. Iere. 12. 4. Sic etiam terra exinanita vastationẽ & desolationem arguit, S. S. E. Vsque quo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur, propter malitiã habitantium in ea?

Pax. Securitas. Iere. 31. 5. Terra culta & exercitata pacem & securitatem indicat, S. S. E. Adhuc plantabis vineas in monte Samariæ, plantabunt plantantes.

Lætitia publica. Isai. 49. 13. Iere. 51. 48. Terræ cantus vel laudatio vel iubilatio, lætitiam magnam, publicamque indicat, S. S. E. Laudate cæli & exulta terra, iubilate montes, & laudabunt super Babylonem cæli & terra, & omnia, quæ in eis sunt.

ALTITVDO.

Conspicuitas. ALTITVDO maximè conspicua est hominum oculis longiusque prospicitur. Quam ob rem Aman grauissimæ ignominiæ causa crucem quinquaginta cubitis altam Mardochæo vehementer inuiso parasse dictus est. *Esther. 7. 9.* En lignum quod parauerat Mardochæo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos.

MANE, DIES, MERIDIES, VESPER.

TEMPORIS aut horarum obseruatio in rebus agendis, certam etiam significationem indicat, nec à doctrinæ sacræ studiosis negligendam. *Manè. Studium. Cura.* Namque res aut actiones summo manè initæ diligentiam, curam & animi propensionem studiosam arguunt, S. S. E. *Sopho. 3. 7.* Verùm tamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas.

Dies. Ezec. 30. 16 In die aliquid fieri, est manifestè & sine occultatione, atque etiam sine vllo metu fieri, S. S. E. Et in Memphis angustiæ quotidianæ, Hebraicè legimus, in die.

Lux magna. Iob. 5. 14. Isai. 59. 10 Isai. 16. 3 Sic etiam Meridies claram lucem & maximam significat, qua videlicet nulla maior secundùm naturam, contingere potest; vnde magnæ perturbationis & cæcitatis argumentũ est, si quis in meridie lucem desideret, S. S. E. Per diem incurrent in tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie. Et impegimus meridie quasi in tenebris. &, Pone quasi noctem vmbram tuam in meridie.

Aestus. Canti. 1. 7. Est etiam meridies æstus diurni medium & feruentissimum tempus, quod tamen spacium habet in hac ratione obseruatum: namque ante & post meridiem ipsum meridianus æstus est, S. S. E. Indica mihi ô quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie.

Iere. 15. 8. Meridie etiam res acta apertissimè, palam, & sine vllis insidiis aut strategematis acta cognoscitur, S. S. E. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie. *Quies. Recreatio. Exercitatio. feritatis.* Vesper hominibus & animatibus mitioribus finis diurni laboris, & exercitationis, initiumque quietis & recreationis est: sæuioribus autem feris cursus & prædæ quærendæ initium affert, S. S. E. *Psal. 103. 23 Ierem. 5. 6. Psal. 58. 7. 15.* Exibit homo ad opus suum, & ad operationẽ suam vsque ad vesperam. Et lupus ad vesperam vastauit eos. Et conuertentur ad vesperam, & famem patientur vt canes. Est etiam vespertina hora ægrotantibus & vulneratis maximè incommoda, quam ob rem multi eo tempore moriũtur, aut etiam noctu, S. S. E. *3. Reg. 22. 35. Ezec. 24. 18* Rex Israel stabat in curru suo, & mortuus est vesperi. Et mortua est vxor mea vesperi.

NOX.

Casus. Offendiculum. Vitia. Crimina. Ose. 4. 5. NOCTV nihil geri potest commodè: est enim nox ad offendicula, casus & ruinas, & ad furta, adulteria, eiusmodique vitiosas & criminosas actiones, quæ opera tenebrarum dicuntur, oportuna, S. S. E. Et corrues hodie, & corruet etiam Propheta tecum nocte. &, Dixi, Forsitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delitiis meis.

Contemplatio. Preces. Meditatio. Ad animorũ verò cogitationes, ad cõtemplationes & sacras precationes ac gratiarũ actiones priuatè ineundas oportunum tempus nox est à diurnis curis mente semota. Ideò frequens in huiusmodi actionibus, noctis mentio est. vt, *Psal. 41. 9 Psal. 118. 55* In die mandabit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. &, Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam.

AQVA.

Aerumna. Miseria. Iere. 8. 14. AQVÆ amaræ calamitatem significant, & ærumnam maximam, S. S. E. Dominus Deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis.

Frustratio. Iere. 15. 18. Aquæ mentientes auxilij expectati defectum, S. S. E. Et plaga mea desperabilis renuit curari, facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.

Isai. 44. 3. Aquæ super ariditatem effusæ, exspectatum, optatum, oportunumque auxilium significant, S. S. E. Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam. atque hæc ratio altiorem etiam interpretationem requirit.

FLVVIVS.

Mutatio. Innouatio. Isai. 42. 15 FLVVIORVM & montium mutatio, magnam rerum mutationem & renouationem ostendit & significat, S. S. E. Desertos faciã colles, & omne gramẽ eorum exsicca-

exsiccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna are-
Abundãtia faciam. Fluuius inundans copiam & celeritatem,
Celeritas. aliquando etiam impetum vehementissimum signifi-
Isai. 66.11 cat, s. s. e. Ecce ego declinabo super eam quasi fluuium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gen-
Isai. 59.19 tium, quam sugetis. Et cùm venerit quasi fluuius violentus, quem spiritus Domini cogit.

Fluminum arefactio vastationem & excisionem re-
Vastatio. Isai. 44.26. fert, s. s. e. Qui dico profundo, Desolare, & flumina tua arefaciam.

Mons.

Mutatio rerum. Montium mutatio, aut aliâs alteratio, magnam rerum turbationem, mutationem siue renouationem
Isai. 42.15. ostendit, s. s. e. Desertos faciam montes & colles, & omne gramen eorum exsiccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. De montibus clamor au-
Isai. 52.7. ditur longiùs, s. s. e. Quàm pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem, annuntiantis
Iere. 31.15. bonum, prædicantis salutem. & Hæc dicit Dominus, Vox in excelso audita est lamentationis luctus & fletus, Rahel plorantis filios suos.

Nubes.

Nubes inter cælum & terram medium locum sortitæ, mobiles sunt, & variarum in orbe efficientiarũ administræ, sunt Dei currus, sunt aquarum grandinis & nebularum, aliarumque rerum receptacula, & velut
Diuinitas. armaria. Quam ob rem plurima in nubibus acta di-
Psal. 67.35 uinæ & præsentiæ & prouidétiæ argumento sunt, s. s. e. Date gloriam Deo super Israel: magnificentia eius & virtus eius in nubibus. Ex hac autem ratione Christus Iesus diuinitatem & potestatem suam doctis in scripturarum lectione hominibus, quamuis maleuolis la-
Marc. 14.62 tenter insinuabat. Et videbitis Filium hominis venientem in nubibus cæli. Eadem etiam diuinitas & digni-
Luc. 9.34 tas Christi, tribus illis testibus est confirmata, in quorum conspectu est facta nubes lucida obumbrans eum, & vox de nube audita est, dicens: Hic est filius meus
Acto. 1.9. dilectus. Prætereà etiam idem apud omnes vndecim probatum est Christo in cælos ascendente, & illis videntibus nube suscepto.

Ventus.

Vis magna Ventus validus vim magnam, insuperabilem,
Iere. 4.11. & vndequaque plenam ostendit, s. s. e. In tempore illo dicetur populo huic Ierusalem, Ventus vrens in viis, quæ sunt in deserto, viæ filiæ populi mei, non ad ventilandum, & ad purgandum spiritus plenus ex his veniet mihi, &c.

Ignis.

Offensio. Irritatio. Ignem excitare & scintillas, hac imagine actionis, irritatio & excitatio iræ, atque offensio maxima erga
Isai. 50.11 aliquem, indicatur, s. s. e. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis
Ezec. 21.30 vestri, & in flammis, quas succendistis. &, In igne furoris mei sufflabo in te.

Celeritas conficiendi Ignis in spinis celerrima vis est, & citissimam consumptionem efficit, atque idem in translatione signifi-
Psal. 117.12 catur, s. s. e. Et exarserunt sicut ignis in spinis.

Mare.

Terror. Mare rugiens & sonans, terrorem incutit audientibus, maximè iis, quibus vel tempestatem vel
Isai. 5.30. inundationem minatur, s. s. e. Et sonabit super eum in die illa, sicut sonitus maris: aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis.

Metalla.

Felicitas. Isai. 60.17. Metallorum immutatio in melius, magnæ felicitatis tempora significat, s. s. e. Pro ære adferam aurum; & pro ferro, adferam argentum; & pro lignis, æs; & pro lapidibus, ferrum.

Peruersitas. Corruptio. Ierem. 6.28 Argentum, æs, cuprum impura perditos mores similitudine indicant, s. s. e. Omnes principes declinantes, ambulantes, fraudulenter, vt æs & ferrum vniuersi corrupti sunt: Defecit sufflatorium in igne, consumptum est plumbum, frustrà conflauit conflator; malitiæ enim eorum non sunt consumptæ.

Ferrei vectes confracti expugnationem absolutam Expugnatio.
ostendunt, s. s. e. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ hu- Isai. 45.1.
miliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.

DE HABITU EORUM, QUÆ AD REM RUSTICAM PERTINENT.

Agri neglecti & inculti bellum graue & impor- Bellum.
tunum, assiduum, perpetuumque arguunt, s. s. e.
Nolite exire ad agros, & in via ne ambuletis, quoniam Iere. 6.25.
gladius inimici, pauor in circuitu.

Seminare, Serere, Plantare.

Satio secundùm flumina fertilitatis & vbertatis Fertilitas.
magnam spem facit, s. s. e. Beati, qui seminatis, su- Isai. 32.19
per omnes aquas immittentes pedem bouis & asini.

Seminare etiam ex translatione & allegoria, verbum Euangelizare. Docere.
Dei docere est, s. s. e. Exiit, qui seminat seminare se- Matth. 13.
men suum.

Est etiam largiri & benignitate vti operibus bonis
exercendis, s. s. e. Qui parcè seminat, parcè & metet. 2. Cor. 9.9.
Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.

Plantare vineam & ædificare, pacis & quietis tem- Securitas.
pus arguit, s. s. e. Et habitabunt in ea securè, & ædifi- Ezec. 28.26
cabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter.

Arbor.

Arborum incrementa & augmenta, pacem, se- Pax. Felicitas.
curitatem & felicia tempora significant, s. s. e. Dabo Isai. 41.19.
in solitudinem cedrum, & spinam, & myrthum & lignum oliuæ: ponam in deserto abietem, vlmum & buxum simul, vt videant & sciant, & recogitent & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc.

Arborum verò sectio exterminationem excisionem- Excisio. Exterminatio.
que refert, s. s. e. Omnis arbor, quæ non facit fructum
bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth. 7.19

Ramus.

Ramis pauimentum domus siue solum viarum Festum. Lætitia.
stratum, diem festũ, lætum & faustum significat; isque mos ab antiquis vsque temporibus institutus perdurat. Hinc illæ magnæ lætitiæ, & plausus publici plena Chri- Matth. 21.9
sti regis Ierosolymam ingressi susceptio, ramis arborum in via stratis, celebrata describitur.

Palmarum etiam ramos manibus circumlatos in Victoria.
pompa vel supplicatione, victoriæ significationem exhibuisse, antiqua etiam lectione docemur, s. s. e. Et in- 1. Mach. 13
trauerunt in arcem tertia & vigesima die secundi men- 52.
sis, anno centesimo & septuagesimo primo, cum laude & ramis palmarum, & citharis, & cinnyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel.

Flos.

Flores apparentes, vernum & serenum tempus Ver. Iucundum tempus.
indicant, s. s. e. Flores apparuerunt in terra nostra, Canti. 2. 12
tempus putationis aduenit.

Flores etiam producti felicitatis & prosperitatis magnæ initia similitudine quadam referunt, s. s. e. Iustus Psal. 91.13
vt palma florebit. Et florebunt de ciuitate sicut fœnum Psal. 71.16.
terræ. Et in atriis domus Dei nostri florebunt. Et flore- Isai. 27. 6.
bit & germinabit Israel.

Fructus.

Fructuum amplificatio felicitatem & prospe- Prosperitas
ritatem; sic enim Deus, lignum oliuæ in solitudine à Isai. 41.19.
se dandum promittit.

Libera verò & exacta fructuum collectio, pacem & Pax. Securitas.
securitatem. vt, Ecce ego habito in Masphat, vt re- Iere. 40.10.
spondeam

spondeam præcepto Chaldæorum, qui mittunt ad nos. Vos autem colligite vindemiam, & messem, & oleum, & condite in vasis vestris.

Vastatio. Penuria. Iere. 8.13. Fructuum negatio & desiderium, vastationem, sterilitatem & penuriam commodorum omnium refert, s.s.e. Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est vua in vitibus, & non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit, & dedi iis, quæ prætergressa sunt.

Arvndo.

Imbecillitas. Isai. 42. 3. Arvndo quassata debilitatis & imbecillitatis speciem refert, s. s. e. Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.

Spinæ.

Aerumna. Iere. 12. 13. Spinæ pro tritico, calamitatem, infelicitatem & ærumnam maximam arguunt, s. s. f. Seminauerunt triticum, & spinas messuerunt, hæreditatem acceperunt, & non eis proderit. Confundemini à fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

Celeritas. Vehemētia Psal. 117. 12. In spinis ignis celerrimus est, atque eiusmodi affectio vehementiam & celeritatem magnam significat, s. s. e. Exarserunt sicut ignis in spinis.

Vinea.

Religio. Iere. 2. 20. Psal. 79. 9. Vineæ plantatio religionem & rempublicam à Deo institutam allegoricôs indicat, s. s. e. Ego autem plantaui te vineam electam, omne semen verum. &, Vineam de Ægypto transtulisti, eiecisti gentes, & plantasti eam.

Stipvla.

Iere. 13. 24. Stipvla ante ventum, impetum vehementem refert, quo quis à maxima aliqua virtute impellitur, s. s. e. Et disseminabo eos quasi stipulam quæ vento raptatur in deserto.

Lac.

Fructus optimus. Iere. 60. 16. Lac sugere, optimis rebus frui significat. Est enim lac ex tenuissimo corporis succo confectum, quod animantes pascere, alereque potest optime. Cuius rei similitudine scriptum est, Et suges lac gentium & mamilla regum lactaberis.

Nidvs.

Consulere rebus suis Ezec. 31. 6. Nidvm construere, auium est soboli prospicientium. Atque ex translatione vitæ & rebus familiaribus ac publicis, ex cogitatione posteritatis consulere est, s. s. e. Cumque extendisset vmbram in ramis eius, fecerunt vmbram omnia volatilia cæli.

Via.

Vastatio. Isai. 33. 8. Iere. 6. 25. Viæ infrequentes vel dissipatæ, & corruptæ, loci vastationem & desolationem, aut ingens bellum arguunt, s. s. e. Dissipatæ sunt viæ, cessauit transiens per semitam. Et nolite exire in agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pauor in circuitu.

Lætitia. Aduentus celebris. Isai. 62. 10. Viæ stratæ solemnem & celebrem aduentum indicant, atque læti temporis indicium sunt, s.s.e. Transite, transite per portas, præparate viam populo.

Suauitas vitæ. Isai. 49. 11. Viæ planæ suauem & iucundum vitæ vsum difficultatibus carentem ostendunt & parant: vt contrà viæ asperæ duram vitæ conditionem, difficilesque actiones significant, s. s. e. Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur.

Porta.

Metus. Suspicio. Securitas. Isai. 60. 11. Vrbis portæ clausæ suspicionem metumque ab hoste indicant: contrà verò portæ semper patentes, magnæ securitatis argumento sunt, s. s. e. Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur.

Desolatio Solitudo. Iere. 13. 19. Præterea portarum perpetua clausura & obseratio, loci vastationem & solitudinem ostendit, s. s. e. Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat.

Mvrvs.

Migratio. Fuga. Ezec. 12. 5. Mvri effossio aut pertusio migrationem & fugam indicat, qualis bello victorum aut captiuorum est, s. s. e. Ante oculos eorum perfode tibi parietem, & egrediers per eum, in humeris portaberis.

Habitvs animantivm erga terram.

Seruitus. Isai. 49. 23 Psal. 71. 9 Terram lingere, humillimæ atque infimæ conditionis, & fracti animi ac seruitutis extremæ est, s. s. e. Et erunt reges nutritij tui & reginæ nutrices tuæ; vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent.

Deiectio. Vastatio. Conditio miserima. Thren. 2. 1. Isai. 52. 2. In terram proijcere, diruere & vastare maxima ruina edita interpretamur, s. s. e. Proiecit Dominus in terram inclytam Israel: & non est recordatus scabelli pedum suorum, in die furoris sui. Et excutere de puluere, consurge, sede Ierusalem, solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Ignominiosus exitus. Ezec. 32. 18 In terram inferiorem, siue, vt noster interpres vertit, in lacum descendere, est vitam simul cum splendore & honore amittere, s. s. e. Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam ipsam & filias gentium robustarum ad terram vltimam, cum iis, qui descendunt in lacum.

Pvlvis, et qvæ circa pvlverem agvntvr.

Demissio. Thren. 3. 29 In puluerem dare os, est seipsum demittere, & fracto animo humillimum præbere, s. s. e. Ponet in puluere os suum, si forte sit spes.

Miseria. Psal. 43. 25 In puluere esse aut iacere, calamitosam & ærumnosam vitæ conditionem significat: Quoniam humiliata est in terra anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster.

Luctus. Indignatio Apoc. 18. 19 Acto. 22. 23 Puluerem in capita conijcere, mœrentium & lugentium est: puluerem in cælum iactare, dolentium & indignè ferentium, s. s. e. Et miserunt puluerem super capita sua, & clamauerunt flentes & lugentes. Et vociferantibus eis, & proijcientibus vestimenta sua, & pul uerem iactantibus in aërem.

Excommunicatio. Luc. 10. 11. Acto. 13. 51. Puluerem è pedibus excutere, gestus est eorum, qui communionem cnm aliis detestantur, & societatem omnem sibi recisam indicant, s.s.e. In quamcunq. autē ciuitatem intraueritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas eius dicite: Etiam puluerem, qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. &, Paulus & Barnabas excusso puluere pedum suorum in Iudæos Antiochenos venerunt Iconium.

Habitvs erga alivm.

Amor. Cantic. 2. 6 Gen. 33. 4. Amplexvs aut amoris & mutuæ charitatis signum est, si modò rectè ineatur, s. s. e. Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Et currens Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eum.

Gratia. Marc. 10. 16 Aut etiam gratiam acceptationemque indicat, s.s.e. Et complexans eos, & imponens manus super eos, benedicebat eis.

FINIS.

INDEX CAPITVM IN HOC LIBRO EXPOSITORVM.

A.

Abſcondere, Abſcondi, latere. 22.2.
Actio. 22.1.
Aedificare. 23.1.
Affectus corporis & animi. 18.1.
Altitudo. 24.1.
Animantium habitus. 23.2.
Aqua. 24.2.
Arbor. 25.2.
Arundo. 26.1.
Aſcendere. 10.1.
Aſinus. 23.2.
Auis. 23.2.
Auris. 8.1.

B.

Barba. 9.2.
Bos. 23.2.
Brachia. 11.1.

C.

Cadere. 17.1.
Canis. 23.2.
Cantus, Canere. 12.2.
Capillus. 8.1.
Captiui. 23.1.
Caput. 7.1.
Caro. 18.2.
Cælum. 23.2.
Ceruix. 7.2.
Clamor. 12.1.
Collum. 11.1.
Color. 18.2.
Coluber. 23.2.
Conculcare. 22.2.
Conditionum habitus. 23.1.
Cor. 18.2.
Cornu. 8.1.
Cornu ſonare. 22.1.
Corona. 20.2.
Crura. 17.1.
Crux. 12.1.
Cubitus. 11.2.
Currere. 10.2.
Curatio & ſanatio. 22.2.

D.

Dentes. 9.2.
Dextra. 17.1.
Digitus. 17.1.
Delere. 22.1.
Dormire. 17.1.
Dorſum. 17.2.
Draco. 23.2.
Ducere. 23.1.

E.

Effundere vel diffundere. 22.2.
Equo ſedere. 10.1.
Eſurire. 18.1.

F.

Facies tota. 10.1.
Femur. 18.1.
Feræ. 23.2.
Ferire. 22.2.
Flere, Fletus, Planctus. 12.1.
Flos. 25.2.
Fluuius. 24.2.
Fremitus. 12.1.
Frons. 7.2.
Fructus. 25.2.

G.

Gemitus. 12.1.
Genu flexio. 15.2.
Genua. 18.1.
Gladius. 20.2.

H.

Habitus animãtium erga terrã. 26.2
Habitus erga alium. 26.2.
Horrere. 18.2.
Humerus. 11.1.

J.

Jacere. 15.1.
Ignis. 25.1.
Inclinare. 15.2.
Inſufflare. 22.2.
Inuoluere. 22.1.
Iuuentus. 23.1.

L.

Labia. 9.2.
Labi. 17.1.
Laborare. 22.1.
Lac. 26.1.
Lachrymæ. 8.2.
Laudare, Laus, beatificatio. 12.2.
Lætitia, exultatio. Ibidem.
Ligare. 22.1.
Lingua. 9.2.
Lugere. 17.2.
Lumbi. Ibidem.

M.

Manus. 11.2.
Mare. 25.1.
Metalla. Ibidem.
Molere. 22.1.
Mons. 25.1.
Mors. 22.1.
Motus. 10.2.
Murus. 26.2.

N.

Nares. 9.1.
Nidus. 26.1.
Nox. 24.2.
Nubes. 25.2.
Nuditas. 19.2.

O.

Obſtupeſcere. 18.1.
Oculi. 8.1.
Os. 9.1.
Oſculum. 9.2.
Oſſa. 18.2.

P.

Parturire. 18.2.
Pectus. 11.2.
Pedes. 18.1.
Pellis. 18.2.
Porta. 26.1.
Præcordia, Viſcera. 18.2.
Pudefieri. 18.2.
Pueri. Ibidem.
Puluis & quæ circa puluerem aguntur. 26.2.

Quærere. 22.2.

R.

Ramus. 25.2.
Raucedo. 17.2.
Relinquere. 23.1.
Reſpicere. 10.1.
Ridere. 17.2.

S.

Saccus. 19.1.
Sacerdos. 23.1.
Sanguis. 15.1.
Scribere. 23.1.
Sceptrum. 20.2.
Sedere. 15.2.
Seminare, Serere, Plantare. 25.2.
Senes. 18.2.
Sibilare. 17.2.
Silere. Ibidem.
Siniſtra. 17.1.
Sitire. 18.1.
Sol. 24.1.
Spina. 26.1.
Stare. 15.2.
Stipula. 26.1.
Sudare. 18.1.

T.

Tenere ſiue apprehendere. 22.2.
Tentorium. 12.1.
Tergum. 17.1.
Terra. 24.1.
Tremor. 18.1.
Tuba. 12.1.

V.

Ventus. 25.1.
Veſper. 24.2.
Veſtis. 19.2.
Veſtitus. 18.2.
Vexillum vel ſignum. 20.2.
Via. 26.1.
Vinea. Ibidem.
Vnctio. 20.2.
Vox. 17.1.
Vultus. 10.2.

INDEX ALTER SIGNIFICATIONVM IN HOC LIBRO EXPLICATARVM.

A.

Abalienatio. 10.1.
Abductio. 23.1.
Abnuere. 8.2.
Abſconſio. 22.1.
Abundantia. 26.1.
Acutum iudicium & purum. 8.2.
Admiratio. 7.2. & 11.2.
Adoratio. 10.1. & 15.1. & 18.1. & 18.2.
Aduentus celebris. 26.1.
Affectus in oratione. 9.1.
Affectio animi & corporis morbus. 8.2.
Affectus grauiſſimus. 22.1.
Affectus animi. 18.2.
Affirmatio. 23.1.
Alacritas. 12.1.
Afflictio. 19.2. & 18.2.
Amor. 9.2. & 11.1. & 15.1.
Amoris auxilium. 12.2.
Anguſtia. 18.2.
Animatio. 12.1. & 22.2.
Animi demiſſio. 22.1.
Animi ſedatio. 16.1.
Annuere. 20.2.
Anxietas. 9.1. & 18.1. & 7.2.
Arcanum. 8.1. & 9.1.
Ariditas. 23.2.
Arrogantia. 11.1. & 15.1.
Aſſeueratio. 12.1.
Attentio. 8.1. & 8.2. & 11.2. & 17.1.
Attentionis paratio. 8.2.
Attentio maxima & expectatio. 8.2.
Auctoritas. 12.2. & 10.1.
Audacia. 18.2.
Auditio. 15.2.
Auditio longior. 21.1.
Auditores. 16.1.
Auerſatio. 8.1.
Auxilium. 12.1. & 17.1.

B.

Belli indicium. 17.2.
Bellicus clamor. 17.1.
Belli indicatio. 22.1.
Bellum. 25.2.
Bellum in vrbe. 17.1.
Bellum deliberatum. 21.1.

C.

Calamitas. 12.1. & 12.2. & 14.1. & 19.2.
Capi. 23.1.
Captiuitas. 19.2.
Caſus. 24.2.
Celeritas. 23.2. & 25.1. & 26.1.
Celeritas conficiendi. 25.1.
Ceremonia. 9.1.
Ceſſio. 17.2.
Charitas. 9.2. & 11.1.
Cinis. 7.1.
Clamor intentus & vehemens. 17.2.
Coactio. 21.1.
Cogitatio. 11.2.
Cognitio. 18.2.
Communicatio. 17.1.
Commendatio. 21.2.
Comprobatio. 23.1.
Conditio miſerrima. 26.2.
Conditio miſera. 8.1.
Conditio ſuprema & poſtrema. 19.1
Conſcientiæ oppreſſio. 10.1. & 18.2
Conſcientia bona. 10.1.
Conſternatio. 7.1.
Conſolatio. 16.2.
Conſilium. 15.2.
Conſuetudo. 9.2. & 10.2. & 11.2. & 20.1.
Conſtantia. 18.2.
Conſulere rebus ſuis. 26.1.
Conſpicuitas. 24.1.
Contemptio. 17.2.
Contemptus. 10.2. & 17.2.
Contemplatio. 24.2.
Contentio. 15.2.
Contumacia. 7.2.
Contumelia. 10.1.
Contumelia grauis. 22.2.
Conuentus. 12.2.
Conuiuium. 15.2.
Conuocatio. 17.2. & 20.2. & 21.1
Corripere. 8.1.
Corruptio. 25.1.
Crimina. 24.2.
Cultus. 12.1. & 20.2.
Cura. 16.1. & 16.2. & 17.1. & 24.2.
Cuſtodia. 22.1.

D.

Damnatio. 7.1.
Debilitas. 18.1.
Declinatio. 16.2.
Deditio. 12.1. & 17.1.
Deductio. 12.1.
Defectus. 18.1.
Deiectio. 22.2. & 26.2.
Deliberatum periculum. 21.1.
Delitiæ. 19.1. & 19.2.
Demiſſio. 26.2.
Deprecatio. 9.2. & 15.1. & 18.1. & 19.1.
Deſiderium. 9.2. & 17.2. & 18.1. 19.2. & 21.1. & 21.2.
Deſideratio. 22.2.
Deſidia. 12.2.
Deſolatio. 15.1. & 26.2.
Deſpectio. 10.2.
Deteſtatio. 9.2. & 10.1. & 10.2.
Detractio. 9.1.
Detractatio. 9.2.
Detrectatio imperij. 11.1.

Dignitas

Dignitas. 10.2.& 16.1.& 20.2.
Dies. 24.2.
Diffamatio. 22.1.
Difficultas. 18.1.& 18.2.& 22.1.
Diligentia. 16.2.& 23.1.
Direptio. 11.2. Discessio. 9.2.
Disciplina. 23.1.
Discrimen. 18.2.
Dissimulare. 8.2.
Dissuetudo. 20.1.
Diuinitas. 25.1.
Diuitiæ. 19.1.
Docens. 16.1. Docere. 25.2.
Doctrina. 23.1.
Dolor. 8.1.& 10.2.& 17.1.& 17.2.& 18.1.& 18.2.& 19.1
Dolor vehemens. 12.2. & 17.2.
Dolor vehementissimus. 8.2.
Dolor grauissimus animi. 12.2.
Dolor animi impatientia. 20.1.
Domatio. 9.1.

E.

Ebrietas. 20.2.
Efficacitas. 12.2
Egestas. 19.1.
Aegritudo. 10.2.
Eloquutio. 9.1.
Erubescentia. 11.2.
Aerumna. 24.1.& 24.2.
Aestus. 24.2.
Euangelizare. 25.2.
Examen. 17.1. Excisio. 25.2.
Excommunicatio. 26.2.
Exercitatio feritatis. 24.2.
Exhortatio. 12.1.& 17.1.& 17.2.
Expeditio. 20.1.& 20.2.
Explosio. 12.1.
Expugnatio. 25.2.
Exterminatio. Ibidem.

F.

Fallere. 22.2.
Familiaritas. 10.2.
Fastidire. 8.2.
Fatigatio. 18.1.
Fœdus. 12.1.
Felicitas. 18.2.& 21.2.& 23.1 & 25.1.& 25.2.
Fertilitas. 23.2.& 25.2.
Festum. 25.2.
Fidei iussio. 12.2.
Fortitudo. 11.1.
Fructus optimus. 26.1.
Frustratio. 24.2.
Fuga. 17.1.& 17.2.& 26.2.
Fuga præceps. 20.1.
Fuga impotens. 19.2.

G.

Gaudium. 17.2.
Gloria. 19.1.& 20.2.
Gratia. 10.1.& 26.2.
Gratia diuina. 21.2.
Gratiarum actio. 9.1.& 15.1.
Gratitudo. 10.1.
Gratulatio. 12.1.& 17.1.& 21.2.
Grauis conditio.. 17.2.

H.

Homicidium impunitum. 15.1.
Honor. 15.2.& 16.1.
Horridus cultus. 18.1.
Hostes. 23.2.
Hostis cruentus. Ibidem.
Humiliatio. 7.1.& 22.2.
Hypocrisis. 10.2.

I.

Iactatio. 9.2.
Iaculatio. 11.2.
Ieiunium. 7.1.
Ignorantia crassa. 8.2.
Ignominia. 20.1. Ignoratio. Ibid.
Ignominiosus exitus. 26.2.
Imbecillitas. 15.1.& 26.1.
Immoratio. 11.2.
Impatientia. 9.2.
Impedimentum. 22.1.& 18.2.
Impersuasibilitas. 8.1.
Impotentia animi. 9.2.
Improbus. 23.2.
Impudentia. 7.2.& 15.1.& 18.2.
Impuritas. 18.1.& 19.1.
Inconstantia. 18.2.
Indicatio. 12.1.
Indignatio. 8.1.& 9.2.& 15.2. & 18.2.& 20.1.& 24.1.& 26.2.
Indignatio Dei. 24.1.
Infirmitudo. 17.2.& 18.1.
Ingenuitas. 7.2.& 11.1.
Inimicitia. 9.1.
Innocentia. 12.1.& 19.2.
Inopia. 19.2.
Innouatio. 24.2.
Inquietudo. 9.1.
Insania. 19.2.& 22.1.
Insidiæ. 22.2.
Insolentia. 11.1. Instantia. 15.2.
Insultatio. 7.2.& 9.1.& 9.2.& 17.2.& 18.1.& 18.2.
Intentio. 8.2.& 10.1.& 10.2. & 12.2.& 17.1.
Interfectio. 21.1.
Inuidia. 18.2.
Inuidentia. 9.1.& 9.2.
Inuitus. 21.1.
Inutilis res. 24.1. (& 18.1.
Irrisio. 7.2.& 9.1.& 9.2.& 17.2.
Irritatio. 25.1.
Irritum consilium vel votum. 18.2.
Iter longum. 18.1.
Iucundum tempus. 25.2.
Iusiurandum. 11.2.& 12.1.

L. (18.1.

Labor. 7.1.& 10.2.& 11.1.&
Lamentatio. 11.2.& 17.2.
Languor. 12.2.& 16.1.& 17.2.
Lassitudo. 15.1. Laudatio. 15.2.
Lenitas. 9.1.
Lætitia. 7.1.& 9.1.& 21.2. & 24.1.& 25.2.& 26.1.
Lætitia publica. 17.1.& 24.1.
Libertas. 11.1.
Luctus. 7.1.& 9.2.& 10.1,& 11.2.& 26.2.
Luctus miserabilis. 8.2.
Lux magna. 24.2.

M.

Magnitudo animi. 18.2.
Maiestas. 19.1.
Malitia. 8.2.& 17.1.
Mane. 24.2.
Manifestatio. 8.2.
Maxima felicitas. 24.1.
Medicamentum. 20.2.
Meditatio. 8.2.& 24.2.
Memoria. 11.2.
Mœror. 10.2.& 16.1.
Mœror grauis. 15.1.
Mœstitia. 7.1.& 10.2.& 17.2. & 18.2.& 19.1.& 21.1.
Mœstitudo. 19.2. (18.1.26.1
Metus. 15.1.& 16.2.& 17.2.&
Migratio. 17.2.& 23.1.& 26.2.
Ministerium. 15.2.
Miseria. 7.1.& 10.2.& 12.2.& 17.1.& 18.2.& 19.2.& 21.1. & 24.2.& 26.2.
Misericordia. 17.1.& 18.2.
Modestia. 8.2.& 16.2.
Molestia. 22.1.
Monere. 8.1.
Munerũ oblatio. 12.1. Munus. 20.1.
Mutatio rerũ. 25.1. Mutatio. 24.2.

N.

Negatio. 10.1.
Neglectus. 12.1.& 22.2
Negligentia. 12.1.& 17.2.& 17.1.& 19.2.
Nequitia. 8.2.
Noua & subita lætitia. 8.2.

O.

Obedientia. 7.2.& 11.1.& 18.2
Oblatio. 12.1.
Obliuio. 17.2.
Obsequium. Ibidem.
Obseruantia. 10.2.& 12.1.& 16.2.& 23.1.
Obseruatio maxima. 20.1.
Occidi. 17.1.
Offendiculũ. 24.2. Offensio. 25.1.
Onus. 11.1.
Opera. 17.1.
Opitulatio. 12.1.
Oppressio. 18.2.& 21.1.& 22.1.
Opulentia. 19.2.
Oratio. 8.2.& 12.1.& 12.2.& 15.2.& 18.1.
Oratio vehemens & affectuosa. 15.2
Otium. 12.1.

P.

Pacificatio. 11.2.
Pactio. 12.2.
Patientia. 17.2.& 18.2.
Pauor. 12.2.
Paupertas. 19.1.& 20.2.
Pax. 16.1.& 24.1.& 25.2.
Peccata. 22.1.
Pœnitentia. 15.1.& 18.2.& 19.1.
Pænitentia sera. 21.1.& 16.1.
Pœnitudo. 17.1.
Penuria. 26.1.
Percussio. 11.2.
Periculum. 17.1.
Pertinacia. 18.2.
Perturbatio. 8.1.& 18.1.& 18.2 & 22.1.& 23.2.
Persona. 20.1. Petitio. 12.2.
Peruersitas. 25.1.
Pigritia. 12.2.
Plausus. 12.2.& 20.1.
Porrectio. 17.1.
Postulatio. 15.1.& 16.2.
Potentia. 11.1.& 17.1.
Potestas. 12.2.
Preces. 24.2. Prædicatio. 21.2.
Pressura. 24.1.
Probatio. 17.1.
Productio. 17.1.
Promptitudo. 11.2.& 17.2.
Prosperitas. 25.2.
Prostitutio. 20.2.
Prouidentia. 10.1.
Publica pænitentia. 19.1.
Publicitas. 10.2.
Pudefactio. 9.2.
Pudor. 7.1.& 7.2.& 10.1.& 10.2.
Puluis. 7.1.
Punitio. 11.2.
Puritas. 19.1.

Q.

Quies. 16.1.& 24.2.

R.

Recreatio. 18.1.& 24.2.
Redargutio. 18.2.
Regia dignitas. 20.2.
Reipublicæ & religionis euersio. 19.2.
Religio. 26.1.
Remissio. 12.1.& 22.2.
Renuere. 12.1.
Res inopinata & magna. 18.1.
Res chara. 23.1.
Restitutio. 22.2. (18.1.
Reuerentia. 10.1.& 15.2.& 16.1.
Reuocatio. 17.1.
Robur. 11.2.& 17.2.& 18.1.

S.

Sacerdotalis dignitas. 20.2.
Sacrificantes. 12.2.
Salutatio. 9.2.
Sanitas. 19.2.
Sanitas mentis. 20.1.
Secretum. 9.1.
Securitas. 15.2.& 17.1.& 21.1. 23.1.& 23.1.& 24.1.& 25.1.
Sepositio. 22.2.
Seruitus. 7.1.& 11.1.& 15.2. 17.2.& 18.2.& 19.1.& 26.2
Silentium. 9.2.& 17.1.
Silere. 17.2.
Societas. 12.1.& 17.1.
Solicitudo. 16.2.
Solitudo. Ibidem.
Speculator. 23.2. Spes. 12.1.
Spoliatio. 22.1.
Strages. 15.1.
Strenuitas. 11.2.& 17.2.
Studium. 10.1.& 12.1.& 15.2. & 16.2.17.1.& 20.1.& 24.2.
Stultè agere. 8.2.
Stultitia. 17.1.
Subiectio. 15.1.& 18.1.
Subleuatio. 17.1.
Superbia. 7.1.& 8.1.& 10.1.
Supplicatio. 15.1.& 16.1.& 17.1 18.1.& 18.2.& 19.1.& 21.2.
Suauitas vitæ. 26.1.
Susceptio. 12.2.
Suspicio. 18.2.& 26.1.

T.

Tacere. 17.2.
Temeritas. 18.1.
Terror. 20.2.& 23.2.& 24.1. & 25.1. (18.2.& 23.2.
Timor. 8.1.& 10.2.& 12.2.&
Titubatio. 18.1.
Tolerantia. 17.2.
Tranquillitas. 16.1.
Trãquillitas lõgæua vita. 18.2.23.1
Tremor. 10.1.
Tristitiæ expulsio. 21.2.
Triumphus. 11.1.
Tumultus. 20.1.
Turbatio. 10.2.
Turbatio Reipublicæ. 23.1.

V. (& 26.2.

Vastatio. 23.2.& 24.1.& 25.1.
Vehementia. 26.1.
Venia. 22.2. Ver. 25.2.
Verba facere. 15.2.
Verecundia. 10.1.& 17.2.
Via ad Israelis regionem. 26.1.
Vices. 16.1.
Victoria. 8.1.& 15.1.& 17.1. & 20.2.& 26.2.
Vigilantia. 8.2.& 20.1.
Vinci. 17.1.& 23.1.
Virtutis communicatio. 22.2.
Vis. 11.2.& 17.2.
Vis magna. 25.1.
Vita longa. 20.2.
Vitatio. 16.2.& 23.2
Vitia. 24.2.
Vltio. 18.2.& 20.2.& 24.1.
Vocatio. 11.2.
Voluptas. 20.2.
Voluntas. 12.1.
Voluntas & studium. 8.2.
Vulnera. 20.1.

Liber inscriptus *Ieremias siue de Actione*, à doctissimo D. Doctore Benedicto Aria Montano conscriptus, nihil continet quod bonos mores, aut sanam doctrinam offendat: sed vtilis, & multorum manibus ferendus erit. Ita attestor *Reinerus Brakel* S. Theolog. Licentiatus, Cathedralis Ecclesiæ D. Mariæ virginis Antvverpiæ Canonicus, & inter Censores librorum Ecclesiastica, & Regia auctoritate Antvverpiæ constitutos infimus.